

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM**

BATMAN'DA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS

**Hazırlayan
Berat EMER**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Onur OĞUZ**

**Haziran – 2019
BATMAN**

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM**

BATMAN’DA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS

**Hazırlayan
Berat EMER**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Onur OĞUZ**

**Haziran – 2019
BATMAN**

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAYI

Dr. Öğr. Üyesi Onur OĞUZ danışmanlığında Berat EMER tarafından hazırlanan “BATMAN’DA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİ” adlı tez çalışması 19/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Onur OĞUZ

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz ELİTOK

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ümit BOZOKLU

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Doç. Dr. Ferhat KORKMAZ
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış/akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez ve Seminer Yazım Kılavuzu kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules/ethical conduct and Batman University Institute of Social Sciences' Thesis and Seminar Writing Guide. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all materials and results that are not original to this work.

Berat EMER

19/06/2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BATMAN'DA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİ

Berat EMER

**BATMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**Danışman: Dr. Öğr. Üyesi ONUR OĞUZ
2019, 88 Sayfa**

Jüri

**Dr. Öğr. Üyesi Onur OĞUZ
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz ELİTOK
Dr. Öğr. Üyesi Ümit BOZOKLU**

XXI. yüzyılın yükselen trendi olan girişimcilik kavramı, bir ürünü piyasaya sunan ve riski üstlenen kişinin yaptığı faaliyet olarak tanımlanmaktadır. İçinde bulunduğumuz süreçte, sanayi toplumunun yerini bilgi toplumuna bırakmaya başlamasıyla birlikte girişimcilik faaliyetlerinin önemi artmıştır. Bu süreçte gelişmiş ülkelerin yanı sıra, gelişmekte olan ülkeler açısından da girişimciliğin ekonomik kalkımada önemli bir oynadığı bilinmektedir. Toplumsal hayatta ve ekonomik aktivitelerde kadınların giderek artan etkisinin olması, girişimcilik faaliyetlerinde de kadınların kendilerine yer bulmaları sonucunu doğurmuştur. Türkiye'nin güneydoğu kesiminde bulunan Batman ilinde de, kadınların ekonomik hayatta giderek daha aktif hale gelmeleri, bu ildeki kadın girişimciliğine yönelik çalışmaların yapılmasında etkili olmaktadır.

Çalışmada, kadın girişimcilerin başarısını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, karşılaştıkları sorunların saptanıp bu sorunlara çözüm önerilerinin üretilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Batman ilinde girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınlar araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Nicel araştırma tekniklerinden anket yöntemi kullanılmıştır. Dokuz ana bölümden oluşan ve 126 kişiye uygulanan anket sonuçları SPSS v.21 yazılımı ile analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgular il genelindeki girişimci kadınların yarısının hizmet sektöründe faaliyette olduğunu; başlıca sorunun ekonomik destek bulma olduğunu göstermiştir. Araştırma bulgularının bölgenin ve kadın girişimcilerin problemlerinin aşılması için politika üretiminde katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, İş kadını, Batman, Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar.

ABSTRACT

MS THESIS

AN INVESTIGATION INTO THE PROBLEMS OF WOMEN ENTREPRENEURSHIP IN BATMAN

Berat EMER

**INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES OF BATMAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SOCIAL SCIENCE IN BUSINESS
ADMINISTRATION**

Advisor: Asist. Prof. Onur OĞUZ

2019, 88 Pages

Jury:

Assit. Prof. Onur OĞUZ

Assist. Prof. Yavuz ELITOK

Assist. Prof. Umit BOZOKLU

The concept of entrepreneurship, which is the rising trend of the 21st century, is defined as the activity of the person taking the risk and introducing a product to the market. In this process, the importance of entrepreneurship activities has increased with the fact that the industrial society has begun to replace the information society. In this process, it is known that entrepreneurship plays an important role in economic development for developing countries as well as for developed countries. The increasing influence of women in social life and economic activities has resulted in women finding a place for themselves in entrepreneurship activities. Also located in the province of Batman in the southeast part of Turkey, women's economic life have become increasingly active, it is effective in carrying out studies on female entrepreneurship in this province.

In this study, it is aimed to determine the factors affecting the success of women entrepreneurs, to identify the problems they encounter and to produce solutions for these problems. For this purpose, women engaged in entrepreneurship activities in Batman constitute the scope of the research. Questionnaire method was used in quantitative research techniques. The survey results, which consist of nine main sections and applied to 126 people, were analyzed with SPSS v.21 software.

The findings indicate that half of the entrepreneurial women in the province are active in the service sector; The main problem was finding economic support. It is hoped that the research findings will contribute to the policy production to overcome the problems of the region and women entrepreneurs.

Keywords: Entrepreneurship, Business woman, Batman, Problems of Women Entrepreneurs.

ÖNSÖZ

Oldukça kırılgan bir ekonomiye sahip ülkemizde büyümenin ve istihdamı arttırmanın mihenk taşı olan işverenler arasında kadın oranının çok düşük olması birçok problemi de beraberinde getirecektir. Ekonomik hayatta kadınların da erkeklerin yanında yer almalarını kolaylaştıracak politika ve projelere öncelik verilmesi cinsiyet eşitsizliklerinin giderilip fırsat eşitliğinin sağlanması, ekonomik büyüme ve kalkınma çabası içindeki tüm ülkelerin temel hedefi olmalıdır.

Kadınların girişimci olmasını sağlayacak özelliklerin belirlenip girişimci olmasına engel teşkil edecek tüm unsurların ortadan kaldırılması ve böylece bölge insanlarına bir katkı sağlanması, çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur.

Bu çalışmada bana her zaman destek olan işverenim Ahmet ÖZGÜVERCİN'e ve yoluma her daim ışık tutan, sorularımı hiçbir zaman cevapsız bırakmayan, emek ortağım,danışmanım, Dr. Öğr. Üyesi Onur OĞUZ'a sonsuz teşekkürlerimle...

Berat EMER
BATMAN-2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI veTARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ	3
2.1. Girişimcilik Kavramı ve Önemi.....	3
2.2. Girişimcinin Özellikleri	4
2.3. Türkiyede Girişimciliğin Tarihsel Gelişim Süreci	4
2.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	4
2.3.2. 1923-1950 Dönemi	6
2.3.3. 1950-1980 Dönemi	8
2.3.4. 1980 ve Sonrası Dönem	9
2.4. Ekonomik Gelişmede Girişimciliğin Önemi.....	11
2.5. Girişimciliğin Öneminin Öne Çıktığı Bazı Hususlar	12
2.6. Girişimciliğin Fonksiyonları, Avantajları ve Dezavantajları.....	14
2.6.1. Girişimciliğin Fonksiyonları	14
2.6.2. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları	15
2.7. Girişimcilik Kültürünü Etkileyen Faktörler	16
2.7.1. Kültürel Yapı.....	17
2.7.2. Aile Yapısı	17
2.7.3. Eğitim.....	19
2.8. Girişimcilikte Başarısızlık Nedenleri.....	20
2.9. Girişimci Kişilerin Özellikleri	23
2.9.1. Risk Alma	23
2.9.2. Özerklik.....	24
2.9.3. Başarı İhtiyacı	25
2.9.4. Özgüven	26
2.9.5. Yaratıcılık ve Yenilikçilik.....	27

2.9.6. Liderlik.....	29
3. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ	30
3.1. Kadın Girişimcinin Tanımı	30
3.2. Kadın Girişimcilerin Özellikleri	30
3.3. Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Engeller	31
3.4. Kadını Girişimci Olmaya Teşvik Eden Nedenler	36
3.5. Kadın Girişimciliğinin Önemi	36
3.6. Kadın Girişimciliğinin Gelişmesine Destek Veren Kurum ve Kuruluşlar	38
3.6.1. Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı (KEDV)	38
3.6.2. Kadın Girişimcileri Derneği (KAGİDER).....	39
3.6.3. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB).....	39
3.6.4. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)	40
3.6.5. Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Tesisi Vakfı (MEKSA)	40
3.6.6. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK).....	41
3.6.7. TÜSİAD (Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği)	41
3.6.8. Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TÜGİAD).....	42
3.6.9. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	42
3.6.10. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB).....	42
4. LİTERATÜR ÖZETİ	44
5. MATERYAL ve YÖNTEM.....	47
5.1. Araştırmanın Amacı	47
5.2. Araştırmanın Kapsamı	48
5.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	48
5.4.Yöntem.....	49
5.4.1. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması	49
5.4.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntem.....	49
6. ARAŞTIRMA BULGULARI ve YORUMLAR.....	50
6.1. Güvenilirlik Analizi	50
6.2. Normallik Testleri	50
6.3. Kadın Girişimci Özellikleri.....	54
6.3.1. Genel Özellikler	54

6.4. Girişimcilik Sorunlarına Genel Yaklaşım.....	56
6.5. Girişimcilik Sorunlarının Kadın Olmaktan Kaynaklanması	57
6.6. Korelasyon Katsayıları.....	58
6.7. Kadın Özellikleri.....	59
6.7.1. Genel Özellikler	59
6.8. Hedefli Çalışma.....	60
6.9. Faktör Analizi	61
6.10. Sorunların Analizi	65
6.11. Varyans Analizi.....	66
6.11.1. Sektörler	66
6.11.2. Eğitim.....	66
6.11.3. Ortaklık	67
6.11.4. Gelir	67
6.12. Kadın Olma	67
6.12.1. Sektörler	67
6.12.2. Eğitim.....	68
6.12.1. Ortaklık	68
6.12.2. Gelir	69
6.13. Kadın Olamaya Dayalı Sorunlar	69
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	71
KAYNAKÇA	76
ÖZGEÇMİŞ.....	88

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 4.1. Kadın Girişimciliğine Yönelik Çalışmalar	46
Tablo 6.1 Cronbach alfa güvenilirlik testi sonuçları	50
Tablo 6.2 Değişkenlerin normal dağılış testleri	51
Tablo 6.3 Kadın girişimcilerin işletme ve sosyo-ekonomik özellikleri	54
Tablo 6.4 Kadın girişimcilerin genel sorunları (ortalamaya göre sıralanmış)	57
Tablo 6.5 Kadın girişimcilerin kadın olmaktan kaynaklanan sorunları (ortalamaya göre sıralanmış)	58
Tablo 6.6 Genel ve kadın olmaktan kaynaklı sorunlar arasındaki korelasyon katsayısı	59
Tablo 6.7 Genel sorunlar ve kadın olmaya bağlı sorunlar arasındaki kısmi korelasyon katsayıları	59
Tablo 6.8 Kadınlara özgü özellikler	60
Tablo 6.9 İşletmede hedefli çalışma	60
Tablo 6.10. Girişimcilik ölçeğinde yer alan ifadelerin tanımlayıcı istatistikleri .	61
Tablo 6.11. Açıklanan toplam varyans	62
Tablo 6.12. KMO ve Bartlett Testi	63
Tablo 6.13. Faktör analizi desen matrisi	63
Tablo 6.14. Maddeler arası korelasyon katsayıları	65
Tablo 6.15. Genel girişimcilik sorunlarına sektör etkisine ait varyans analizi	66
Tablo 6.16. Genel girişimcilik sorunlarına sektör etkisine ait Scheffe testi	66
Tablo 6.17. Genel girişimcilik sorunlarına eğitim etkisine ait varyans analizi	66
Tablo 6.18. Genel girişimcilik sorunlarına ortaklık etkisine ait varyans analizi .	67
Tablo 6.19. Genel girişimcilik sorunlarına ortaklık etkisine ait Scheffe testi	67
Tablo 6.20. Genel girişimcilik sorunlarına gelir etkisine ait varyans analizi	67
Tablo 6.21. Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklanmasına sektör etkisine ait varyans analizi	68
Tablo 6.22. Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklanmasına eğitim etkisine ait varyans analizi	68
Tablo 6.23. Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklanmasına ortaklık etkisine ait varyans analizi	68
Tablo 6.24. Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklı olmasına eğitim etkisinin Scheffe testi	69

Tablo 6.25.Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklanmasına gelir etkisine ait varyans analizi.....	69
Tablo 6.26.Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklı olmasına gelir etkisinin Scheffe testi.....	69
Tablo 6.27.İki değişkenli Probit tahmin sonuçları (n = 97)	70

KISALTMALAR

KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin test
SPSS	:Sosyal bilimler için istatistik programı (<i>Statistical PackagefortheSocialScience</i>)

1. GİRİŞ

Küreselleşen dünya,ekonomik ve toplumsal hayatta hızlı değişimleri de beraberinde getirmektedir. Bu durum değişime ayak uyduran gelişmiş ülkelerle, değişime ayak uyduramayan az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler arasındaki farkın daha fazla büyümesine yok açmaktadır. Söz konusu farklılıklar yalnızca ülkeler arasında değil; bir ülkenin farklı bölgeleri arasında da gözlenebilmektedir. Bu durum birçok sorunla beraber bölgesel kalkınma sorununu da beraberinde getirmektedir.

Girişimci kavramı, üretim faktörlerinden doğal kaynak, sermaye ve emeği bir araya getirip yeni ürün ortaya koyan ya da var olan bir ürünü piyasaya farklı bir şekilde sunan ve riski üstlenen kişi olarak tanımlanabilir. Dünyanın sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişi ile girişimcilik unsurunun önemi de artmıştır. Bu artan önem, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin de girişimciliğin ekonomik kalkınmadaki rolünü kavraması ve buna mukabil olarak girişimciliği destekleyecek ve teşvik edecek birçok faaliyetler yürütmesine sebep olmaktadır.

Dünya nüfusunun hemen hemen yarısını oluşturan kadınların ekonomik kalkınmadaki rolü yadsınamaz bir gerçektir. Dünyada hızla yaygınlaşan kadın girişimciliği; kadınlara istihdam fırsatı oluşturmaları, ülkelerin refah seviyesini artırması ve ailelere gelir kaynağı yaratması gibi birçok faydayı içinde barındırmaktadır. Artan işsizlik ve yoksulluk sorununun çözümlerinden biri olarak görülen kadın girişimciliği, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadınların toplumdaki rolünü değiştirmiş ve kadınları istihdam sorununun çözümünde önemli bir unsur haline getirmiştir.

Türkiye’de özellikle 1980’lerden sonra gelişme gösteren girişimcilik, kadınların çalışma hayatına katılımının arttığı ve kadının toplam işgücü içerisindeki oranının hızla arttığı günümüzde, erkekler kadar kadınların da ilgi odağı haline gelmiştir. Bu yüzden kadın girişimciliği, istihdamı arttırmayla birlikte kadının toplumdaki rol ve statüsünü güçlendirmesi, özgüvenini arttırması ve ekonomik bağımsızlığını elde etmesi açısından da son derece önemlidir. Kadın girişimciler ile erkek girişimciler temelde birbirine benzer sorunlarla karşılaşsalar da kadın girişimcilerin kendilerine has sorunları vardır. Kadın girişimciler işlerini kurarken veya yürütürken toplumun ataerkil bir yapıya sahip olmasından kaynaklı erkeklerin daha baskın role sahip olmaları, toplumun kadına bakış açısıyla oluşan ön yargılar, kültürel anlamda kadın rollerinin kalıplaşmış olması iş yükü ile aile arasındaki denge ve finansal zorluklar gibi birçok engel ile karşılaşmaktadır.

Kadınları girişimci olmaya itecek sebeplerin bulunup onların girişimci olmasına engel teşkil edecek tüm unsurların ortadan kaldırılması amacıyla toplumdaki olumsuz kadın tabusunun yıkılması, ihtiyaç duydukları sermayenin temini, rehberlik hizmeti ve eğitim imkanlarına ulaşmaları konusunda politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Kadınların girişimci olabilmek ve potansiyellerini kullanmalarına olanak sağlamak amacıyla, ihtiyaç duydukları sermayenin temini ile birlikte, bilgi ve eğitim imkânlarına ulaşmaları konusunda devletlerin ve finans kuruluşlarının da çaba sarf etmesi gerekmektedir.

Çalışmada ilk olarak, girişimcilik kavramı hakkında genel bilgiler verilecektir. Bu çerçevede, kavramın tarihsel gelişim süreci, önemi, girişimcinin özellikleri, avantaj ve dezavantajlarından bahsedilip, Türkiye’de girişimcilik kavramının tarihsel durumu özetlenecektir. Ayrıca girişimcilik kültürünü etkileyen faktörler ve girişimcilerin başarısızlık nedenlerinde de birinci bölüm içinde bahsedilecektir.

Üçüncü bölüm, kadın girişimciliği ile ilgili akademik çalışmaların genel bir özetine ayrılmıştır.

Dördüncü bölüm kadın girişimciliği kavramı ile ilgili temel bilgilerden oluşmaktadır. Bu çerçevede özellikleri, karşılaşılan engeller, kadın girişimciliğine destek veren kurumlar hakkında bilgi verilmiştir.

Beşinci bölüm, çalışmanın analiz yöntemi hakkında bilgi verirken, beşinci bölümde yapılan analizler detaylı olarak incelenmiş ve yorumlanmıştır.

2. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI ve TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

Sanayi toplumundan dünyanın bilgi toplumuna geçişinden sonra gittikçe artan girişimcilik kavramı orta çağdan günümüze birçok kişi tarafından tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede girişimciliğin tanımı, temel boyutları ve tarihsel gelişim süreci özetlenecektir. Ayrıca ülkemizde girişimcilik unsurunun tarihi boyutu hakkında da bilgi verilecektir.

2.1.Girişimcilik Kavramı ve Önemi

Türkçe’de “Girişim” olarak kullanılan Latin kökenli “Entrepreneur” kelimesinin ilk olarak XV. yüzyılda eski Fransızcada kullanıldığı düşünülmektedir. (Çevik, 2006).

Türk Dil Kurumuna göre girişimcilik kavramı “*girişimci olma durumu*”nu, girişimci ise “*Üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse*”yi ifade etmektedir. (www.tdk.gov.tr)

Girişimcilik, insanın yeni şeyler ortaya koymak ve risk alma gibi özellikleriyle birlikte üretkenlik kabiliyetini de ifade etmektedir. Sanayi devrimi meydana gelmeden önce ticaretle uğraşan kişiler olarak tanımlanan girişimciler, sanayileşmeyle birlikte başka nitelikler kazanmıştır. Girişimciliğin geçirdiği bu gelişmegirişimciliğin ekonomideki varlığını değerli hale getirmiştir. Bu bakımdan, genel iktisadi manada girişimcilik terimi üretim faktörü şeklinde karşımıza çıkmaktadır.Girişimcinin üretim faktörleri içerisindeki durumu da ona değişik özellikler yükleyerek geniş anlam kazanmasını sağlamıştır. Bu tanımların bazıları, mal ile beraber hizmeti üretebilmek için gerekli olan riski üstlenen ve varlığı yatırıma dönüştüren doğal kaynak, emek ve sermayeyi birleştirerek, mal ve hizmet üretiminde gerekli olan girişimi başlatan, bunun için para kaynaklarını ve üretilen mal için pazarları bulan kişiye girişimci denmektedir(Küçük, 2011: 25-34), Aynı zamanda, esas hedefi kazanç elde etmek olan girişimci, bunu sağlamak için risk alan, üretim için gerekli olanlarısağlayan ve onları kullanan kişi olarak da tanımlanır" (Tekin, 1998: 65).

Diğer bir tanımla girişimci, işletmeyi kuran, üretim faktörlerini (Doğal kaynak, emek ve sermaye) bir araya getirip mal ve hizmet üreten, bunun karşılığında kazanç elde etmeyi amaçlayan ve risk alabilen kişidir (Demirel vd., 2004: 50-51).

Girişimciyle ilgili yapılan bu farklı tanımlamalar bir taraftan “iş kurma ya da iş iletme” gibi prosesleri işletmekte; diğer taraftan da girişimcinin kazanma iştahı ve fırsatları değerlendirme gibi özelliklerini ortaya koymaktadır.

“Girişimci” ve “girişimcilik” konusunda kavramsal seviyede bir fikir birliği olması bu terimleri tartişmak için önemli bir başlangıç noktası olmakla birlikte, bu tanımlar kadar önemli olan başka bir unsur da girişimcinin ekonomik olduğu kadar sosyal boyutunun da olması ve girişimcinin içinde yetiştiği kültürel ve sosyal ortamın hangi düzeyde olduğu girişimcinin faaliyetlerini gerekleştirmesibakımından ayrı bir araştırma alanı açmaktadır. Girişimci yaşadığı ortamdaki etkilenen ve bu ortamı etkileyen aynı zamanda evresindekiinsanlarlaiyi bir iletişime sahipkişidir (Aytaç, 2006: 140-141).

2.2.Girişimcinin zellikleri

Girişimciler üstlendikleri sorumluluklar ve giriştikleri işlerle diğer sermaye sahipleri ve çalışanlardan farklı bir niteliğe sahip olmaktadırlar (Marangoz, 2013: 6-7). Girişimciler diğer insanlara örnek olma özellikleri st düzey olan kişilerdir. Bu kişiler ortaya koydukları yenilikleri, yönetsel süreçleri yeteneklerini açıkça ortaya koyarlar ve yönetime ilişkin becerileri gelişmemiş olsa dahi özerkliğe yönelik istek ve riske ilişkin benimseyici bir tavır sergilerler (Güney, 2008: 60).Girişimcinin en belirgin ortak özellikleri: yaratıcı ve yeniliklere açık, fırsatları kovalayan,başarma arzusu olan, değişime duyarlı, risk alabilme gibi özelliklere sahiptir olmasıdır (zer, 2017: 12)

Bu girişimci özelliklerin meydana gelmesinde eğitim, ekonomik, sosyal ve psikolojik etkenler vb her birerlerinin farklı etkileri vardır (Arslan, 2002: 3).

2.3.Türkiyede Girişimciliğin Tarihsel Gelişim Süreci

Ülkemizde girişimciliğin tarihsel gelişim süreci Anadolu Selçuklu dönemine kadar uzanmaktadır. Ancak konu ile ilgili eski zamanlara ait çok fazla kaynak bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde girişimciliğin tarihi Cumhuriyet ncesi dönem, 1923-1950, 1950-1980 ile1980 ve sonrası dönem olarak dört bölümde incelenmiştir.

2.3.1. Cumhuriyet ncesi Dönem

Türkler Orta Asya’dan göç edip Anadolu’da yerleşik hayata geçmeleri ile beraber ticaret ve zanaatkarlık alanlarında faaliyet göstermişlerdir (Küçük, 2005, 33). Ahilik Teşkilatı sayesinde Anadolu’da, gayri müslimlerin de elinde olan bazı zanaatlarda Türkler de söz sahibi olmuştur. Ancak sanayi devriminin başlamasıyla birlikte bu teşkilat sosyoekonomik açıdan gelişmelere ayak uyduramamıştır (Küçük,

2014: 37).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türkler ticaretten uzaklaşmış, tarıma, hayvancılığa, askerliğe ve bürokrasiye yönelmiş, ticari ve sınai faaliyetleri gayri müslim azınlıklara bırakmışlardır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 9). Savaş sonrası dönemde de yerli halk, ticari faaliyetlere entegre olmada sorunlar yaşamıştır (Küçük, 2014: 35).

XIX. yüzyılın ortasına kadar faaliyetlerini devam ettiren ve Osmanlı İmparatorluğu'nda esnafları temsil etmekte olan Loncalardan uzun ve uygulamalı bir eğitim sonunda çıraklık ve kalfalık alınmakta, bir sonraki aşamada da sınavlar yapılmakta ve başarılı olanlara ustalık unvanı ve iş kurma izni verilmekteydi. “Gedik” adıyla bilinen işyeri kiralama hakkı ise bu ustalara verilmekte olan önemli bir imtiyazdı. Zamanla gedik sahipleri yeniçerilerin de desteğini alarak fabrikaların kurulmasına ve girişimciliğin gelişmesine engel olmuşlardır. 1826 yılında Yeniçeri Teşkilatı'nın kaldırılmasıyla beraber “Gedik” teşkilatının gücü azalmış ve İmparatorluğun son dönemlerinde tamamen kaldırılmıştır (Şekerler, 2006: 59).

18. ve 19. Yüzyılda Osmanlıdaki imalathaneler sanayi devrimi öncesi teknolojiyi kullanırken Osmanlı yöneticileri Avrupa'dan son teknoloji makineleri ithal ederek ordu ve sarayın ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir kısım fabrika kuruyorlardı (Pamuk, 2005: 201).

Osmanlı İmparatorluğu'nda girişimcilik adına tüm bu olumsuzluklar yaşanırken Abdülmecit zamanında alınan ilk dış borçlanma ile modern anlamda girişimcilik faaliyeti ortaya çıkmış, “Şirket-i Hayriye” adında şirket kurulmuştur (Aşkın vd. 2011: 63).

İmparatorluğun son dönemleri özellikle İttihat ve Terakki döneminde “Türk'ten iş adamı ve tüccar yetiştirme”, “Müslüman ve Türk ticaret adamı oluşturma” hususunda çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemde, Batı'da meydana gelen Sanayi Devriminden sonra Yahudi, Rum ve İtalyan asıllı kişilerle Türk ve yerli bazı vatandaşlarca girişimcilik faaliyetleri ortaya konmuştur (Marangoz, 2013: 23).

II. Meşrutiyetin ilanı savaş yıllarına denk gelmesine karşın şirketleşme açısından pozitif dönüşümlere ortam hazırlamış ve bu dönemde şirket sayısında ciddi artış görülmüştür (Toprak, 1982: 37). Müslüman Türkler II. Meşrutiyet'ten sonra ekonomik faaliyetlere alaka duymaya başlamışlardır (Tokgöz, 2001: 8). II.Meşrutiyet'in ilanı ile beraber Tanzimat döneminde başlayan kadının statüsünün yükselmesi konusunu yeniden gündeme gelmiştir. Kadının iş hayatında, sosyal ve siyasi hayatta yer almaması

II. Meşrutiyet döneminin aydınları tarafından tartışılmıştır (Gök ve Özsoy, 2000: 110).

II.Meşrutiyete yaşanan bu hadiselerden sonra Dersaadet Telefon Anonim Şirketi Osmaniyesi (İstanbul Telefon Şirketi)1913 yılında gazeteye ilan vererek kadın santral memuru aranmakta olduğunu duyurdu. Bu gibi alanlarda Müslüman kadınlar çalışma hayatında hemen hemen hiç varlık gösterememişti. Müslüman kadınlar bu şirkete başvurduktan sonra birçok engelle karşılaşsalar da yoğun uğraşlar sonucu 7 Müslüman Osmanlı kadını iş hayatına girme girişimi başarıyla sonuçlandırdı. Buna karşılık yaklaşık 120 gayrimüslim Osmanlı kadını bu şirkette istihdam edilmişti. Bu istihdam, Osmanlı'daki Müslüman kadınların iş yaşamına katılması açısından oldukça önemli bir gelişmedir (Baysal, 2017: 339-352)

Osmanlıda kadın emeğine olan ihtiyaç, yaşanansavaşlar ve dolayısıyla erkek işgücünde ortaya çıkan azalmalardan kaynaklanmaktadır. Savaşta erkek nüfusunun cepheye gitmesi nedeniyle emek arzı azaldı, erkek işgücünün bulunamaması nedeniyle kadınlar çalışma hayatına itildi. Birçok iş alanında kadın çalıştırılmaya başlandı. Devlet kurumlarında memur olarak çalıştırılmalarına da yine savaş döneminde başlandı (Toprak, 1995: 132-134). Kadın işgücü gerek ucuzluğu sebebiyle gerekse zorunluluktan bu dönemde birçok alanda kullanılmıştır (Çitçi, 1982: 87-88). 1913-1915 yıllarında kadınlar erkeklerin aldıkları ücretin neredeyse yarısı kadar ücret almaktaydılar (Toprak, 1982: 335). Fakat savaş bittikten sonra kadınlara tekrar iş yaşamından el çektilmiştir.

Cumhuriyet dönemine kadar devam eden süreçte Türk toplumunda arzu edilenseviyede girişimci kültürü oluşturulamamış, kadın hem sosyal hem ekonomik anlamda istenilen statüye gelememiştir.

2.3.2. 1923-1950 Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Kurtuluş Savaşı ile kazandığı bağımsızlığı ekonomik alanda da sağlamak maksadıyla girişimci sınıfı yetiştirmeye çalışmıştır (Marangoz, 2013: 23). Cumhuriyetin ilanından önce toplanmış olana İzmir İktisat Kongresi'nde "*Türk Müslüman ahaliden tüccar ve iş adamı insanlar oluşturma*" ilkesel kararı alınmıştır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 11). Buna göre, özel teşebbüse dayalı, korumacı ve milli bir iktisat politikası öngörülmüş, devletin girişimcileri koruması ve desteklemesifikrinde mutabakat sağlanmıştır (Çokgezen, 2000: 529). Amaç yeni savaştan çıkmış olan halkı, ekonomik anlamda refaha ulaştırmaktır.

Kurtuluş dönemi boyunca erkeklerle beraber mücadele etmiş olan kadınların Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte, sosyal, ekonomik ve hukukikonusularda statülerinin yükseltilmesi ve çalışma hayatında daha fazla yer alabilmeleri adına bazı oluşum ve çalışmalara başlanmıştır (Önder,2013: 39).

Cumhuriyet yıllarında, kadın hareketinin başındaki en önemli isimlerden biri Nezihe Muhiddin'dir. Onun önderliğinde kadınlar, cephe savaşlarında da saf almaları nedeniyle kadın haklarıyla ilişkilikonularda seslerini çıkarmaya ve kamuoyu oluşturmaya çalışmışlardır (Balcı ve Tuzak, 2017: 46). Nezihe Muhiddin tarafından 1923 yılında kurulmaya çalışılan 'Kadınlar Halk Fırkası' kadınların siyaset yapmasının anayasaya aykırı olduğu gerekçe gösterilerek engellenmiştir. Cinsiyetçi yaklaşımlar ile kadın haklarıyla alakalı önyargılar Ankarada ağırlık taşıyordu (Zihnioğlu, 2003: 121-122). Nezihe Muhiddin'in başında bulunduğu aynı kurucu heyet yaklaşık bir yıllık mücadelenin ardından "Kadın Birliği Derneği" oluşturmuştur. Bu birliğin amacı kadının sosyal, ekonomik ve siyasi haklarının sağlanmasıydı (Konan, 2010: 166). Daha sonra ismi "Türk Kadınlar Birliği" olarak değiştirilen bu birlik; cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak ve kadınların siyasi hak ve talepleri konusunda önemli çalışmalarda bulunmuştur (Öztürk, 2007: 175) Baskı oluşturmak amacıyla her seçim Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan kabul edilmeyeceklerini bilmelerine rağmen aday göstermenin önemli olduğuna karar vermişlerdir. (Balcı ve Tuzak, 2017: 47).

1923 yılında gerçekleştirilen İzmir İktisat Kongresi'nde, hayatın her alanında var olma mücadelesini sürdüren kadınların bu baskıları yavaş yavaş sonuç vermeye başlamış ve Kongrede alınan kararda Türkiye genelinde kadınların maden gibi ağır işlerde çalıştırılması yasaklanmış, her ay üç gün, doğum öncesinde ve sonrasında da 56 gün ücretli izin verilmesine karar verilmiştir (Önder,2013: 35-61).Bir bütün olarak Kongre kararları incelendiğinde, *"kalkınmayı özel girişime dayanarak başaracak, himayeci ve milliyetçi bir iktisat politikası"* öngörülmüştür (Şeker, 2011: 130).

Kadınlarla ilgili yukarıda bahsedilen gelişmelerden sonra 1933'te muhtar ve ihtiyar heyetlerinde,1934'de de genel seçimlerde kadınlara seçme-seçilme hakkı ilk kez tanınmıştır. Bunun sonucunda 18 kadın 1935'te TBMM'ye girmişlerdir. (Öztürk, 2007: 176). Türk Kadınlar Birliği de aynı yıl seçme-seçilme hakkının kadınlara verilmesi ile amaçlarına ulaşıldığını söyleyip derneği kendi kendilerine feshetmişlerdir. (Konan, 2010: 166).

Bu gelişmeler kadınların sosyal hayatın her alanında olduğunu ve eve hapsedilemeyeğini kanıtlaması bakımından cumhuriyet tarihimizde önemli olaylardandır.

1932 yılı sonrası devletin öncülüğünde başarılı bir sanayileşme hareketi gerçekleştirdiği dönem olarak kabul edilir. II. Dünya Savaşı'na girmeyen Türkiye'nin olası bir savaş tehlikesine karşı önlem olarak genç nüfusu askere alması, üretimin aniden düşmesine neden olmuştur. Bu nedenle, savaş öncesi başlayan plânlı kalkınma ve sanayileşme hazırlıkları, bütçe gelirlerinin çoğunun savunma harcamalarına ayrılmasıyla ertelenmiştir. Üretimin düşüş göstermesiyle birlikte, artan para arzı enflasyona neden olmuştur. Sermaye sınıfının fırsatçı, karaborsacı, istifçi tutumu nedeniyle de fiyat artışları baş göstermiş ve bu koşullar, özel sermayenin birikim sürecine ivme kazandırmıştır.

Savaş yılları süresince ihracat fazlası oluşmuş, Türkiye önemli sayılabilecek döviz ve altın birikimi ile 1940'ların ikinci yarısına girmiştir. Sonuçta, iç faktörler ülkenin Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkması, alt yapı sorunu ve göç hareketleri ve dış etmenlernedeniyle istenilen düzeyde girişimcilik ve sanayileşmede pozitif gelişmeler yaşanmamıştır (İraz, 2005: 161-162).

2.3.3. 1950-1980 Dönemi

1950'li yıllar Türkiye'de çok partili hayata geçişle beraber ekonomik ve politik yaşamda pek çokkayda değer gelişmenin yaşandığı dönem olarak kabul edilir (Müftüoğlu, 1997: 54). Bu dönem devletçilik anlayışının artık son bulması gerektiği fikrinin ön planda olduğu bir dönemdir. ABD'den gelen bazı temsilciler, sermaye kaynaklarındaki sorunların aşılması için yabancı sermayeye gereksinim olduğu, bu nedenle devletçilik fikrinden vazgeçilmesini gerektiğini ifade etmişlerdir (Kazgan, 2002: 81-82).

1980'li yıllara geldiğinde ise Türkiye'de girişimcilik konusunun dikkate değer gelişmeler kaydettiği söylenebilir. Türkiye, 24 Ocak 1980 Kararları ile ithal ikamesine yönelik kalkınma politikasından vazgeçmiştir. Sonuçta, serbest piyasa ekonomisi ile ihracata dair kalkınma politikasına geçilmiştir. Bununla beraber bu yeni, sistemin en dikkate değer etmeni olan girişimciliğin (bilhassa ihracata dair) desteklenmesine yönelik uygulamalar devreye girmiştir (Güney, 2008: 20-21).

1980'li yıllarda iktisadi anlamda meydana gelen bu değişimlerle beraber

kendine farklı roller üstlenen kadının statüsü de pozitif yönde değişime uğramıştır. Kadın hareketlerinin hızlandığı, liberal ekonominin benimsendiği, girişimcilik kültürünün gittikçe yoğunlaştığı bu yıllar aynı zamanda kadın girişimciliğinin de önem kazandığı dönemdir (Soysal, 2010a: 89).

2.3.4. 1980 ve Sonrası Dönem

Türkiye’de özellikle 1980’li yıllardan itibaren girişimcilikle ilgili önemli gelişmelere şahit olunmuştur (İlter, 2010: 29). Bu gelişmelerden en önemlisi 24 Ocak 1980 tarihli strateji kararları, ekonomiyi “serbest piyasa ekonomisiyle dışa açılma” ya götüren ekonomik politika 1950’ler de başlatılan ve başarısızlıkla sonuçlanan liberal ekonomi modeline benzeyen stratejidir (Kazgan, 2012: 167). Bu strateji değişimiyle birlikte serbest piyasa ekonomisi ile bu sistemin önemli aktörlerinden biri olan girişimciliği destekleme ve geliştirme politikaları uygulamaya sokulmuştur (Arıkan, 2002:16).

1980 yılından sonra uygulanmaya başlanan dışa açık ekonomi politikası ile KOBİ’lere destek sağlayan politikalar oluşturulmuş, girişimciliği geliştirmeye yönelik adımlar atılmıştır. Serbest piyasa ekonomisi ve bununla birlikte gelişmekte olan girişimcilik, Türk halkının başarılı olacağı algısını güçlendirmiştir. Ancak, oluşturulan politikalar Türkiye’de var olan sosyal, kültürel ve ekonomik şartların girişimciliğe olan ilgiyi artıramamış, insanların yönelimi kamu sektörüne doğru olmaya devam etmiştir. Bu nedenle gerek girişimci gerekse özel sektör yöneticileri olarak kamu sektörü dışında yapılacak yatırımlar konusunda sermayelerini riske atmış olabilecekleri düşüncesi hâkim olmuştur.

1980 ve sonrası dönemler aynı zamanda kadın girişimciliğinin de önemli konuma geldiği yıllardır (Soysal, 2010: 88). 1985 yılında açıklanan V. Kalkınma Planı’nda ilk defa kadınlar konusu ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir (Şahin, 2006: 58). Türk Medeni Kanunu’nda evli kadının çalışması ve işyeri açması için zorunlu olan kocanın izin verme şartı, Anayasa Mahkemesi tarafından eşitlik ile çalışma özgürlüğü kuralına aykırı bulunarak 1990 yılında kaldırılmıştır (Çakıcı, 2006: 57).

TÜSİAD’ın 18 Ocak 2018 tarihli 48. Olağan Genel Kurul Toplantısı sonucunda, derneğin isminden İş Adamları ibaresi kaldırılmış; bunun yerine İş İnsanları ibaresi eklenmiştir. Böylece derneğin adı “Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği” olarak değiştirilmiştir. Değişim sebebi olarak da cinsiyet eşitliği gösterilmiştir. 2019 yılı

verilerine göre Dernek üyelerinin %12'sini kadınlar oluşturmaktadır (TÜSİAD, 2019).

Küreselleşme sürecinde, 1980 sonrası dönemde değişen iktisadi anlayışa paralel olarak; dışa açık sanayileşme stratejileri, özelleştirmeler ve serbest piyasa ekonomisi politikalarıyla kamu girişimlerinin önemi azalmaya başlamıştır. 1990 yılında Müstakil Sanayici ve İş adamları Derneği (MÜSİAD)'ın kurulması önemli gelişmelerden birisidir. MÜSİAD, devletin ekonomik açıdan imtiyazlı gruplar ortaya çıkarmış olmasını ve bu grupların bağımsızlık ilkesini yitirmesiyle sanayinin imtiyazlı gruplar tarafından yönlendirilmesini eleştirmiştir. 2000'li yıllarda oluşan ekonomik kriz ülkede her alanda sıkıntılı bir süreç yaşanmasına neden olmakla birlikte, girişimcilerce sağlanmış olan güven ortamının bir sonucu olarak üst kurulların yaygınlaştığı dönem olmuştur. Meydana getirilen güven ortamı ve istikrar ülkemize yabancı sermayenin girmesine kolaylık ve yatırım için önemli katkılar sağlamıştır (Candan, 2014: 167-168).

2011-2013 KOBİ Stratejisi Eylem Planı'nda girişimciliğin desteklenmesi ve geliştirilmesi öncelikli stratejik konulardan birisi haline gelmiştir. Söz konusu konuda zayıf kalması ya da gelişmesine dair etmenler şu şekilde belirlenmiştir (KOSGEB, 2019):

- Mevcut girişimcilerin başarılı ve iş planına dayalı işler kurma hususundaki bilgi ve bilinç düzeylerinin yetersizliği.
- Girişimcilik ile ilgili faaliyetlerin bütünlük göstermemesi.
- Eğitimin örgün ve yaygın yapısında girişimciliğe gereken önemin verilmemesi.
- Girişimcilikte dikkat çekecek ve teşvik edecek faaliyetlerin yetersizliği.
- Etkili olabilecek grupların girişimciliğe ile ilgilerinin çekilememesi
- Yeni iş kurmuş girişimcilerin ilk aşamada kararsız kalmaları ve cesaret toplamalarının zaman alması
- İşletmelerin kuruluş aşamasında üretim merkezi kurmak için yer bulmada ve maliyetler konusunda zorlanmaları.

Bu etmenlerin ortadan kaldırılması ve girişimciliğin cazibesinin artırılması için bazı stratejik başlıklar belirlenmiştir. Girişimciliğin topluma yayılmasını temin etmek suretiyle, girişimciliğin gelişmiş ülkelerle karşılaştırılabilir düzeyde iyileştirilmesinin sağlanması ile ilgili stratejiler;

- Girişimci adaylarına danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin temin edilmesi
- Girişimciliği cazip hale getirmek için yarışma, ödül vb. aktivitelerin ortaya

konması

- Eğitim-öğretim müfredatında girişimcilik konusuna daha geniş yer verilmesi.
- Kurumlararası iletişim için, girişimcilik ile ilgili birimlerin oluşturulması

Girişimci kişilerin kurmayı planladıkları yeni firmalar adına yer, ofis hizmetleri, eğitim, danışmanlık gibi hizmetler sunarak, söz konusu kurumların büyümelerinin sağlanması için stratejiler;

- Yeni iş kuran girişimcilere yönelik olarak eğitim, danışmanlık hizmetleri ve gerekli yönlendirmelerin temini
- Kuruluş süreci desteklerinin ve inkübasyon hizmetlerinin artırılması
- Özellikle grupların iş kurma sürecinde karşılaştıkları sorunları aşmaları ve yeni iş ortamları yaratmaları adına eğitim ve danışmanlık ile ilgili desteklerin verilmesi gerekmektedir.

Söz konusu stratejilerle öngörülen hedeflere ulaşılması, önümüzdeki yıllarda Türkiye’de girişimcilik faaliyetlerinin ve bunun odak noktasında yer alan girişimcilerin, ekonomik ve sosyal kalkınmadaki rolünü daha da önemli kılacaktır.

2.4. Ekonomik Gelişmede Girişimciliğin Önemi

Günümüzde rekabetin küreselleşmesi ve teknolojiye hızlı gelişim ekonomik stratejilerde birtakım değişiklikleri zorunlu hale getirmiştir. Bu durum girişimciliğe ve girişimcilere ayrı bir önem kazandırmıştır. Zira, günümüzdeki bu değişimin ve gelişme isteğinin mimarlarının girişimciler olduğu düşünülmektedir. İnsanların refahının yükseltilmesinde yine girişimci ruhunun uygulama bulmasına bağlıdır. (İbicioğlu vd., 2010: 71).

Girişimciler aynı zamanda: kaynakların verimli kullanılması, teknolojik değişim-gelişimlerin hayata yansması, işsizliğin önlenmesi, gelir artışının sağlanması ve refah düzeyinin artmasında da büyük rol oynamaktadır. (Akpınar, 2009: 16).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin refah seviyelerini yükseltmeleri ve sosyo-ekonomik problemlere çözüm arayışında girişimcilik daha çok önem arz etmektedir. (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 7).

Bu problemlere çözüm arayışında, girişimcilik potansiyelinde atıl durumda bulunan kadınlarda ekonomik değer yaratabilmekte, istihdam sağlamakta, aile ve toplum refahına katkıda bulunabilmektedirler.

Kadının istihdama katılımı, toplumsal anlamda güçlendirilmesi bir yana ülke ekonomisine olan katkısının anlaşılması sebebiyle de her geçen gün önem arzetmekte ve bunun farkına varan bazı ülkeler kadınlar için çeşitli politikalar ve çalışmalar yürütmektedir (Kılınç, 2015: 132).

2.5.Girişimciliğin Öneminin Öne Çıktığı Bazı Hususlar

Girişimcilik kavramı, özelleştirme, kaynakların etkin kullanımının sağlanması, teknolojik gelişmelerin hayata yansması, sosyal istihdamın önlenmesi, gelir artışının sağlanması, istihdamın artırılması, toplumsal gelişim süreci, refah düzeyinin artırılması gibi hususlarda öne çıkmaktadır. Bu unsurlar kısaca aşağıdaki gibi açıklanabilir;

Özelleştirme, ancak girişimciliğin başarısı ve etkinliğine bağlı olarak yapılabilir. Kamu teşebbüsünce yapılan mal ve hizmet üretimi, verimliliği ve rekabeti ortadan kaldırdığından dolayı özelleştirmenin sağlıklı olarak gerçekleştirilebilmesi girişimciliğe ve başarısına bağlıdır.

Ülkenin kalkınmasını sağlayabilmek için yerel kaynakların iyi değerlendirilmesi ve etkin kullanımı zaruridir. Girişimcilik bunları sağlama potansiyeline sahiptir.

Teknolojik gelişmeleriyakındanizlemekve bunların kullanım alanlarını ortaya koymak ve de kullanmak ekonomik kalkınma da olmazsa olmaz haline gelmiştir. Üniversitelerin, araştırma ve geliştirme departmanlarının başarısı, geliştirilen alet ve yazılımlar, icat edilen teknolojiler, girişimciler vasıtasıyla üretime dahil edilmektedir.

Kamu kesimindeki aşırı yoğunluğun ve hantallığın azaltılması ancak özel girişimcilikteki artış ve kalite ile mümkündür.

İnsanların gelirdüzeylerinin yükselmesinde girişimcilik ve girişimcilik faaliyetlerinin önemi büyüktür. Girişimcilik sonuçları itibariyle yeni kazanç kapıları açmakta dolayısıyla gelir düzeyini artırmaktadır.

Girişimci insanlar, kurdukları yeni işyerleri ve oluşturdukları istihdam alanları işsizliği azaltacak adımlar atmaktadırlar. Özellikle, ülkemiz de genç nüfusun istihdamı girişimcilikle ancak mümkündür.

Girişimciliğin karakteri gereği düşük sermayeli iş kurma imkânı vermesi, pek çok insanın kendi işini kurmaya yöneltmektedir. Toplumun bir kesiminin devlet kurumlarında çalışmaktan ziyade, işini kurması, öncelikle devletten iş talebini azaltmaktadır. Bu da hem devletin temel işverenlikten çıkmasına hem de genel istihdamın artmasına sebep olmaktadır. Bunun sonucu olarak ta yatırım ve üretimin

belirli merkezlerde toplanmasını engelleyerek istihdamın yerele yayılmasını temin etmektedir. İstihdamın yereldeki artışı, kentlere göçün önüne geçmektedir. İstihdamı artırıcı ve iş bulmaya yönelik göçü önleyici bir fonksiyonasahip olan girişimciliğin kent ve kentleşme sorunlarına da çözüm olduğu görülmektedir.

Girişimciliğin gelişmesi ve kurumsallaşması toplumsal gelişim sürecinde de önemli bir etmendir. Düşük bütçelerle iş yeri açmanın kolaylaşması, insanların ekonomik ve sosyal konumlarını bir üst düzeye taşıma isteği ve motivasyonusağlamaktadır (Gürol, 2000: 68).

Dünyada sosyal düzeyleri ve üretim kapasitesi yüksek olan toplumlarda girişimciliğin gelişmişliği sosyal gelişmedeki rolünü de ortaya koymaktadır. Gelişmiş toplumlarda, gelişmemiş toplumlara oranla refah seviyesinin daha yüksek ve homojen olduğu, işsizlik probleminin daha az olduğu, toplumsal sorunların çözümünde kurumsal yapıların oluşturulduğu ve sosyal güvenlik ile ilgili birimlerin gelişmişliği göze çarpmaktadır (Akpınar, 2009: 18-19).

Girişimcilik, toplum ve işletmecilikte bir değişimi başlatarak geliştirmekte, üretime ve büyümeye hız kazandırmaktadır. Bu değişim ve gelişmeyi önemli kılan yenilikçiliktir. Yenilikçilik; pazar adına yeni ürün ve hizmetleri ortaya koymakta, firmaları yatırım yapmaya itmektedir. Girişimci ise, yeni fikirlerin ortaya koyan kişidir. Yeni fikirlerin yayılması ve uygulamaya konulmasının hızlandırılmasını ve teknolojinin kullanılmasını sağlayarak verimliliğin artırılmasını teşvik eden kişidir. Bu sebeple, öncelikle ekonomik yapıda düzenlemeler olmak üzere, istihdamda ve üretimde girişimci kilit rol oynamaktadır. Girişimci âtıl durumdaki imkanların üretime katılmasını sağlayan kişidir (Öztürk, 2004: 22).

Küreselleşme ve bilgi toplumuna evrilme süreçlerinin tesiriyle ülkelerin kalkınmışlık düzeyini belirleyen önemli etmenlerden birisi olan girişimcilik (Çiftçi, 2010: 27), sosyo-ekonomik yapı kapsamında gerçekleştirdiği fonksiyonlar (bilhassa istihdamın artırılmasında, refah seviyesinin artırılarak nesnel kaidelere uygun şekilde mobilizasyonunda, sosyal hareketlilikte oynadığı rol gibi) itibarıyla, çok boyutlu bir görünüm kazandığı görülmektedir. Gerçekleştirdiği söz konusu çoklu fonksiyonlar serisi de sosyal gelişim ve ekonomik kalkınma açısından önemli hale getirmiştir. Sosyo-ekonomik değişimdeki işlevleri göz önüne alındığı takdirde, girişimciliğin geçici kazançlardan ziyade kalıcı ekonomik değerler ortaya çıkardığı görülmektedir.

Âtıl kaynakların ekonomiye kazandırılması, küçük birikimlerin sermayeye dönüştürülmesi, üretkenliğinin çoğaltılması ve ekonomide etkili ve hızlı mobilizasyonu, katma değeri yüksek hizmetsunma, uluslararası alandaki üretim ve tüketim trendlerini izlenmek suretiyle kendi üretimine uygun hale getirilmesi ve esnek örgütlenme şekline örnek olan “özel girişimcilik” ile mümkündür. Bundan nedenle girişimciliğin ekonomik gelişmenin operasyonel bir mekanizması olduğu söylenebilir (İlhan, 2004: 70-72).

Bununla birlikte, sosyo-ekonomik aşamada hayati fonksiyonlar yerine getiren girişimciliğin meydana gelmesi ve gelişiminde çeşitli etmenler içerisinde girişimci ve devletin özel bir yerivardır. Özellikle, girişimciliğin gelişmiş ülkelerdeki oluşumu ve kurumsallaşmasında devletin çok önemli bir misyonuüstlendiği göze çarpmaktadır. Devlet, girişimciliğe sosyokültürel ve sosyopolitik kanallarını açarak ekonominin yapısını girişimcilik temelinde yeniden düzenlemiştir (İlhan, 2004: 73). Bu durum, özellikle Türkiye gibi gelişen ekonomilerde, özellikle girişimciliğin destek ve teşviklerle öne çıkarılmasında devlete önemli görevler yükleyeceği açıktır.

2.6. Girişimciliğin Fonksiyonları, Avantajları ve Dezavantajları

Girişimci girişim faaliyetinde bulunurken sadece kâr amacı gütmeyip birde toplumsal, bireysel ve sosyo-ekonomik birçok fonksiyonu yerine getirir. Bunları yerine getirirken kendine avantajlar sağladığı gibi bazı dezavantajlarla da karşı karşıya kalabilir. Bu fonksiyonlar, avantaj ve dezavantajlar aşağıda daha ayrıntılı incelenecektir.

2.6.1. Girişimciliğin Fonksiyonları

Hem ekonomik hayatın canlanması hem de toplumsal hayatın gelişimi bakımından girişimcilik, özel bir işleve sahiptir. Gelişmiş topluluklarda girişimcinin asıl işlevi, çok hızlı ortaya çıkan yeniliklere uyum sağlamakolarak görülmektedir. Bu kapsamda, girişimciye yenilikçi de denmektedir. Çağdaş bir girişimciden beklenenler (Güney, 2008: 72-73):

- Yeni mal ve hizmetlerin üretimini sağlamak ya da bilindik mal ve hizmetin özellik ve kalitesini artırmak
- Yeni pazarlara ulaşmak.
- Yeni üretim teknikleri geliştirme ve uygulayabilme yeteneğine sahip olmak.
- Endüstride yeni organizasyonların kurulmasını sağlamak.

- Hammadde ve benzeri maddelerin temin edilebileceği yeni kaynaklar tespit etmek.

2.6.2. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

Uzun soluklu bir süreç olan girişimciliğin avantajlarının yanında dezavantajları da bulunmaktadır (Akpınar, 2009: 33-36).

Girişimciliğin Avantajları;

- Kişisel Gelişime Katkı: Girişimci, işletmenin çeşitli faaliyetlerinde görev aldıkça, kendi potansiyelini geliştirme ve becerilerini kullanma olanağına sahip olacaktır.
- Başarma Hissi: Bir iş oluşturma fikrini, kârlılığa dönüştürmek ve bunun da tek sorumlusunun kendisi olduğunu bilmek, girişimciye başarı hissini vermektedir.
- Kâr elde etme: Girişimci, işletme kâr ettikçe, gelirini arttıracaktır. Ancak, girişimciler için her zaman en öncelikli amaç, kâr elde etmek olmamalıdır. En doğal amaç olan kâr elde etme amacı için, etik kurallarına uymamak girişimcilik adına yapılacak en olumsuz davranıştır.
- Bağımsızlık: Karar verme özgürlüğü ve bağımsızlık ihtiyacı girişimcilerin en temel amaçlarından olmakla birlikte, özellikle ekonomik bağımsızlık, kendi işini kurmanın en önemli gerekçesini oluşturmaktadır.
- Saygı Görme: Girişimci için kamuoyunun saygınlığını kazanmak, tatmin edici bir duygu olmaktadır.
- Toplumsal Fayda: insanlara iş yaratma, gelişimlerine katkıda bulunma ve toplumsal gelişmeye katkı yapma vb. olumlu sonuçlar girişimciyi memnun eden ve onun motivasyonunu arttıran unsurlardır.

Girişimciliğin Dezavantajları;

- Finansal Sorunlar: Uzun gayretler neticesinde başarısız olmak gerek finansal ve gerek psikolojik anlamda girişimci için çok yıpratıcı bir süreç olmaktadır. Bu nedenle çoğu zaman girişimciler beklentilerini yapmak istedikleri ve hayal ettikleri büyük projelere imza atmaktan vazgeçmek zorunda kalmaktadırlar.

- **Kişisel Özveri:** Girişimci bireyin mesai saati yoktur. Uzun süren çalışma saatleri girişimcinin bütün enerjisini tüketmektedir. Kişisel uğraşlara ve hobilere zaman ayıramayan girişimci birey, özel hayatına ait zamanlarından fedakârlık etmek zorunda kalır.
- **Ailesine Yeterince Zaman Ayıramama:** Girişimcinin uzun ve yoğun çalışma temposu, genellikle aile ve sosyal hayatını olumsuz etkilemekte ve özellikle aile ilişkilerinde gerilimler ve yüksek seviyede stres ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla işletme kurulurken, girişimci birey işletmesini kurmak için ne kadar özveride bulunabileceğini kestirmelidir.
- **Belirsizliklerle Baş Etmek:** Risk, her bireye göre farklı şekilde tanımlanırken, belirsizlik, “bireyce yeterince veri olmadığı için tam olarak yapılandırılamayan ya da kategorizasyonu sağlanamayan durum” şeklinde tanımlanmaktadır. Belirsizlikle baş etmek ise, “belirsiz durumlara, pozitif tepki verebilme kabiliyetidir. Buna göre, kişi, belirsiz bir çevrede daha fazla bilgiye ihtiyaç duymadan aldığı karara güvenebiliyorsa, belirsizlik ile baş edebiliyor demektir.
- **Zarara Katlanma Zorunluluğu:** Girişimcinin amacı her ne kadar kâr elde etmek olsa da bazen bu amaca ulaşamayarak, zarara katlanmak zorunda kalırlar. Kâr marjı çok düşük olan yerleşim alanlarında işyeri açmak veya fazla talep edilmeyen ürünler üretmek gibi. Zarar ettiği zaman, bu zarara katlanabilecek ve yaşamını sürdürmeye devam edebilecek olanaklara sahip olması gerekliliği nedeniyle, girişimci, yüksek seviyede iş stresi altında kalmaktadır.
- **Sorumluluk Yüğü:** Girişimci bireyin sorumlulukları ağırdır. Kendi işinin patronu olarak gözükmekle birlikte zaman zaman kamu otoritesinin, ortakların ve müşterilerin baskısı altında kalmaktadırlar. Bununla birlikte, zamanında vergi yükümlülüklerini ve işle ilgili yasal işlemleri yerine getirme vb. sorumlulukları vardır. Bunun dışında, çalışanlar spesifik bir alanda uzmanlaşırken, girişimciler işletmenin tüm fonksiyonlarını yönetmek zorunda kalmaktadır.

2.7. Girişimcilik Kültürünü Etkileyen Faktörler

Girişimcilik kültürünü etkileyen etmenler; kültürel yapı, aile yapısı ve eğitim

şeklinde sıralamak mümkündür. Söz konusu faktörler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2.7.1. Kültürel Yapı

Girişimciliğin, kültür, bilgi ve karakteristik özellikleri olan bir meslekolaraktoplumsal ve kültürel hayatla bağlantılı olduğu görülmektedir. Bazı toplumlar girişimcilik olgusunda yüksek performans gösteriyorken, diğer toplumlarda aynı performansa rastlanamamaktadır. Bu farkın kültürel özelliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Toplumun yapısal özellikleri, değer yargıları ve normları herhangi bir davranışın oluşumunu doğrudan etkilemektedir. Girişimcilik ve kültür terimlerini birleştirmek suretiyle bir girişimcilik kültürü kavramı elde edilebileceği gibi, söz konusu kavramların anlatımlarına bakılmak suretiyle de bir tanımın yapılabilceği görülmektedir (Aytaç, 2006: 139).

Girişimcilik kültürü; girişimci kişiye yeni bir statü sunan, gerçekleştirdiklerini ödemeyi garanti eden, başka kişilerin kendilerine iş fırsatları meydana getirmesini beklemekten ziyade, başka kişiler adına iş fırsatları meydana getiren, farklı, yeni bir neslin yetişmesini temin edebilen bir kültür şeklinde tanımlamak mümkündür (Cabar, 2006: 17).

Girişimcilik kültürü bulunan ve bunu girişimcilik politikası hedeflerine uygun bir şekilde kullanmayı bilen toplumların girişimcilik hususunda başarı sağlayabilecekleri unutulmamalıdır. Bu hususa uygun girişimci tipinin yetiştirilmesi adına yeni bir girişim kültürü meydana getirilmelidir. Bu şekilde bir kültürde yetişmiş olan girişimci kişilerde bulunması gereken bazı nitelikler olmalıdır. Girişimci nitelikleri taşıyan kişiler diğer kişilerden farklı davranış nitelikleri göstermektedirler. Girişimciler risk almasını bilmelidirler. Sorumluluklar alma hususundan çekinmemeleri gereklidir. Diğer kişilerden farklı olarak olağandışı karakteristik nitelikleri sahip olması gerekir. Kendi geleceğini yönlendirebilme kabiliyetine sahip olmalı, etkin örgüt yaratabilmeleri gereklidir. Kolayca yorulmamalı ve enerjik olmaları: bilgiye ulaşma ve bunu kullanma hususunda zorlanmamalı, başarı hususunda kabiliyetlerine güvenmesi gereklidir. Girişimci, adanmış, gelişmelerifırsat olarak gören, mükemmeliyetçi kişi olmalıdır (Gerber, 2008: 25-33).

2.7.2. Aile Yapısı

Kişilerin, kültür edinmesi ve sosyalleşmesi ailede başlayıp gelecek yaşamlarında da yetişmiş olduğu ailenin tesiri önemli bir yer tutmaktadır (Morgan, 1993: 322-323).

Çocukluk çağında kazanılan tecrübeler, kişinin kariyer tercihinde çok büyük etkiye sahiptir. Sosyal yaşam içerisindeki yer, ailenin çocuklarını yetiştirme tarzları ve geleceğe hazırlama aşamalarında gereken finansal kaynaklara erişme seviyelerini de tespit etmektedir. Ayrıca ailenin, çocuğu yetiştirme şekli, çocuk sayısı, ana ve babanın otoriter veya adil olmaları gibi hususlar da çocukların sosyalleşmedeki şekil ve tarzını belirlemektedir (Erdoğan, 2000: 99). Kişinin hoşgörölü bir ortamda yetişmesi kendisini tanıma açısından çok önemli görölmektedir. Kişinin düşünce ve değerlerini anne, baba ve diğer bireyler kabullendiklerinde, birey kendisine güven duymakta ve özsaygısını pozitif yönde geliştirmektedir (Coopersmith, 1967:89).

Ataerkil bir toplum yapısının mevcut olduğu tarım ile uğraşmakta olan bölgelerde baba ve annenin sıkı denetimleri mevcuttur ve çocuklarda koşulsuz itaat etme açık bir biçimde görölmektedir. Bu şekildeki ailelerde çocukların meslek tercihi hususunda dahi özgür olmadıkları göze çarpmaktadır. Ayrıca ailelerce daima eleştiriye maruz kalan ve desteklenmeyen, cezayla karşı karşıya kalma tehdidi bulunan kişilerde suçluluk ve bağımlılık duygusu gelişmekte, başarısızlık duygusu ağır basmakta ve girişimcilik ruhunun ise bastırıldığı görölmektedir. Böylece yeniliklere açık, risk alabilecek, mücadele ruhu bulunan, kişisel başarıyı amaçlayan, dinamik girişimci tipinin yetişmesinin güçleştiğı unutulmamalıdır (Güney vd., 2006: 69). Zira babanın merkezde üstlendiğı kilit role karşılık ailenin diğer fertleri ikinci planda kalmakta ve çoğunlukla çocukların kararlarına önem verilmediğı görölmektedir. Ayrıca kırsal bölgelerdeki ailelerin çoğunluğu “güvence” arama içgüdüğü ile hareket etmelerinden dolayı söz konusu şartlar çocuklarının meslekleri ile ilgili tercihlerinin özel sektör yerine devlet sektörüne yöneldiğı görölmektedir (Kalkan vd., 2018).

Girişimci kişilerin ailede genellikle ilk doğan çocuklardan çıktığı görölmektedir. Bazı bilim insanlarına göre ilk doğan olmak ya da ailenin tek çocuğu olmak, kişide yetiştirilir iken görmüş olduğu yoğun ilgi sebebiyle daha güçlü bir özgüveni meydana getirmektedir (Atasoy, 2009: 10). Ayrıca babanın ve annenin girişimci olması çocuklarda girişimcilikle ilgili kültürün oturmasında etkin olduğu hususuna yönelik kuvvetli kanıtlar mevcuttur (Güney vd., 2006: 69). Gerçekleştirilen çalışmalar neticesi girişimci bireylerin büyük bir çoğunluğunun girişimcilikle ilgili ilk yeteneklerini ailede kazandıkları, girişimci bireylerin yaşamış oldukları çocukluk ve yakın aile çevresinin söz konusu çocukları yarışma ve mücadeleyi seven ve girişimciliğin devamında pozitif bir fonksiyon gördüğünün belirtildiğı görölmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007: 108).

Önem verilmesi gereken bir hususta; çocukların baba ve annesini sadece örnek almakla ya da onlardan bayrağı devralmakla yetinmemelerinin gerekliliğidir. Zira yeni kuşak, ailesinin kurmuş olduğu işletmede çalışmaktan ziyade kendi işinin patronu olmayı seçmektedir. Söz konusu geleneği değişikliğe uğratanlar arasında kendi işletmesini kurmuş olanların yanında profesyonel yöneticiliği tercih edenlerinde olduğu göze çarpmaktadır (Güney, 2008: 220-221).

Diğer ülkelerle kıyaslaması yapıldığında ülkemizde, çocuğa verilen ekonomik açıdan değer ve bilhassa “yaşlılık güvencesi” değerlerinin öne çıktığı görülmektedir. Ülkemizde ailedeki çocuk sayısı ile çocuğun psikolojik inançları arasında ters, ekonomik değeri ile doğru bir orantı söz konusudur (Önderman, 2001: 192). Buradan hareketle çocuk hususunda ailelerin çocuklarından beklentilerinin yüksek olduğu; fakat çocuklarının bireysel düşünce, karar ve beklentilerine karşı aynı önemin ve hassasiyetin gösterilmediği göze çarpmaktadır.

2.7.3. Eğitim

Girişime başlama aşamasında karşı karşıya kalınan sorunların üstesinden gelebilmek adına eğitimin çok önemli olduğu görülmektedir. Resmi eğitim gerekmemesine karşın, işte başarı adına gereken bir öge olarak karşımıza çıktığı görülmektedir (Bozkurt, 2006: 95-96). Girişimci bireyin eğitim seviyesine dair günümüze değin çok fazla araştırmalar gerçekleştirilmiştir (İlter, 2008) Genel itibarıyla girişimci kişilerin eğitim seviyelerinin düşük olduğu hususunda yaygınlık gösteren bir kanı olmasına rağmen, çalışmalar söz konusu kanının doğru olmadığını göstermektedir.

Eğitim, girişimci kişilerin yetişmesi esnasında dikkate değer öğelerden birisi olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Eğitimin, girişimci kişinin kariyeri esnasında karşı karşıya kalacağı problemlerin çözüme kavuşturulmasında da etkili bir öge olduğu görülmektedir. Girişimci adına okul eğitimi gerekmiyor gibi görünmesine karşın (örnek: Henry Ford, Sakıp Sabancı, Vehbi Koç, William Lear) daha sonra gerçekleştirilecek atılımlar adına eğitimin çok önemli olduğunu söylemek yanlış olmaz. Erkek ya da kadın farkı gözetmeksizin, girişimcilik etkinliklerinde yer alan bütün girişimci bireylerin, stratejik planlama, finans, iletişim, yönetim, pazarlama, vb. alanlarda eğitilmiş olmaları, kurulmuş olan firmanın daha başarılı olmasına fayda sağladığı görülmektedir (Atasoy, 2009: 11).

Avrupa ve Amerika’da son dönemlerde gerçekleştirilen araştırmalar, ekonomik

gelişmenin ve yeniliğin, girişimcilik eğitimi ile beraber olacağını saptadıkları görülmektedir. Girişimcilik eğitimi bireylere yeni firma fikirleri kurmayı öğretmek ile beraber örgüt sorumluluğu almayı, kısa sürede yeni düşünceler oluşturmayı ve böylece bireyin yenilikçi ruhunu canlı tutmayı hedeflemektedir (Oosterbeek vd., 2008: 1).

Girişimci bireyin edinmiş olduğu temel eğitimle firmanın başarısı arasında anlamlı bir ilişkinin varlığına yönelik çok fazla çalışma yer almaktadır. Söz konusu ilişkiyi ölçmek maksadıyla gerçekleştirilen bir çalışma neticesinde, eğitim ve üretici işletmelerde yüksek performans arasında bir bağlantı tespit edilmiştir. Gelişmiş ülkelerde gerçekleştirilmiş çalışmalarda, yüksek seviyedeki eğitimin daha iyi bir performans ile alakalı olduğu dile getirilmektedir (Jenkins ve Katırcıoğlu, 2009: 61). Ayriyeten eğitim, girişimcilik kültürü meydana getirilmesinin yanında, mesleğin devam ettirilmesi ve sürdürülmesi esnasında da önem taşıdığı görülmektedir (İlter, 2008: 32).

2.8. Girişimcilikte Başarısızlık Nedenleri

Girişimcilik faaliyeti her zaman başarıyla sonuçlanmamaktadır başarıyla sonuçlanmamasının altında yatan birçok sebep vardır. Genel olarak yapılan bu değerlendirmeden sonra KOBİ'lerde başarısız olma sebepleri altı başlıkta incelenebilir (Özalp, 1971: 119-120).

* **Kuruluş Yerinin İyi Seçilememiş Olması:** Kuruluş yerinin seçimi, girişimcilerin, özellikle üretim planlama faaliyetleri, nakliye, tüketim yerine yakınlık, işletmenin dahil olduğu sektörün yapısı, üretilen mal/hizmet, işletmenin bulunduğu yere ilişkin hususlar, vb. diğer faaliyetlerle yakından ilgilidir (Özdamar, 2007: 129).

İşyerinin kurulduğu mekanının bazen yetersiz bilgi sebebiyle bazı durumlarda da farklı yaklaşımlar nedeniyle rasyonel bir biçimde tespit edilmediği şirketlere, sıklıkla rastlanılmaktadır. Kuruluş yeri, girişimci bireyler bakımından, firma kurmanın en dikkate değer ve ayrıntılı irdeleme ve araştırmayı gerekli kılan aşamalarından biridir (Küçük, 2011: 56).

Kuruluş mekânı seçimi uzmanlık gerektiren uzun soluklu bir durumdur. Çünkü yer seçimi, kısa bir sürede değiştirilemeyeceğinden girişimciyi büyük zararlarla karşı karşıya bırakabilir. Kuruluş yerinin doğru seçilememiş olması işletmenin uzun yıllar çekmek zorunda kalabileceği yüksek maliyetli bir yük olabilir (Özgen, 1987: 79)

***Sermaye Yetersizliği:** Girişimcilikte başarısızlık nedenlerinden biri de sermaye yetersizliğidir. Günümüzde sermaye yetersizliğinden dolayı işletilmeyen, âtıl

durumda bekleyen ya da düşük kapasiteyle çalışmasına devam etmek zorunda olan birçok kurum vardır (Dursun, 2013: 79). Kendi işini yapmak isteyen girişimci gereksinim duyduğu başlangıç sermayesini, kendi birikiminden, çevresinden veya finans kuruluşlarından kredi alarak karşılamaktadır.

Girişimci kişilerin bir bölümü, fizibilite çalışmalarına gereken hassasiyeti göstermemekte, bu olguları bir külfet şeklinde görmekte, “koyun ekonomisi şeklinde da bilinen; başkaları kazanç elde ediyorsa ben de edebilirim” anlayışı ile işe giriştikleri görülmektedir. Bu hususta çoğu zaman, Anadoludaki un fabrikaları ve Karadeniz kıyı kesimindeki balık yağı üretim fabrikaları örnek olarak gösterilebilir (Alpugan, 1996: 117).

Bu anlayış ile yatırıma başlanıldığında, girişimci bireyin sermayesi, yatırımı sona ermeden bitebilmektedir. Böylelikle; bazı girişimci kişiler yüksek fiyatlı krediler almakta ve sonrasında da bu kredileri ödemede güçlük çektikleri görülmektedir. Girişimci bireyler, yatırım adına gereken sermayeyi hesaplasalar dahi, işletme sermayesini gözden kaçırabildikleri görülmektedir. Bundan dolayı, firma kurulduktan sonra, işletme sermayesinin yetersiz olması sebebiyle, faaliyete başlanılamamakta ya da eksik kapasite ile çalışılma durumunda kaldığı göze çarpmaktadır. Bundan dolayı birim maliyetler yükseltmekte, rekabet gücü zayıflamaktadır (Küçük, 2011: 57-58).

***Kişisel Unsurlar:** Girişimci kişilerin başarısız oluşlarında, saymış olduğumuz dışsal öğelerin yanı sıra, kendilerinden meydana gelen birtakım eksikliklerinde etkili olduğu görülmektedir. Bireysel başarısız öğeleri olarak değerlendirebileceğimiz bu etkenler, iki başlık halinde aşağıdaki şekilde yer almaktadır (Küçük, 2011: 58).

***Ticaret Bilgisinin Yetersizliği:** Girişimcilerin hepsinin aynı düzeyde ticaret bilgisine sahip olamadığı görülmektedir. Bazı girişimci bireyler aileden geçen bir ticaret bilgisine sahip iken, bazıları da bu hususta eğitim almak veya iş tecrübesiyle belirli bir birikime sahip olabildikleri görülmektedir. Zira herhangi eğitim almaksızın ve ticaret alt yapısına sahip olmadan da bazı bireylerin yatırımlar yapabildikleri görülmektedir. Böylebir durumda işe girişen bazı girişimci bireylerin başarıyı yakalayabildikleri de görülmektedir. Zira, yoğun rekabet koşullarında başarıyı yakalamak adına belirli bir bilgi birikimine sahip olmanın zorunlu olduğu görülmektedir. Bu hususta, teorik eğitimin, pratik uygulama ve tecrübeler ile desteklenmesinin gerekli olduğu göze çarpmaktadır. Bir girişimcinin iyi bir torna ustası ya da aşçı olması yeterli olmamaktadır. İdare ve diğer işletme normları hususunda da belirli bir bilgi birikimine

sahip olması, tüm işletme işlevleri adına yeterince bilgiye sahip, tecrübeli çalışanı istihdam etmesinin gerekliliği görülmektedir (Küçük, 2011: 59).

***Hazırlıklı Olmadan İşe Başlama:** Yeterli donanıma sahip olmayan bireylerin işe soyunması olarak tanımlanabilir. Bunun en büyük nedeni kişinin yakalanan fırsatı bir daha yakalayamayacağı kaygısıdır (Küçük, 2011: 59). Tecrübeye sahip olmayan bireylerin, gerekli olan hazırlıkları da gerçekleştirmeksizin, ara sıra bir işe kalkıştıkları göze çarpmaktadır. Cesaret bir girişimci için son derece önemli bir niteliktir. Ülkemizde, “girişimcinin sermayesinin yüzde doksanı cesarettir” biçiminde yaygınlık gösteren bir düşünce mevcuttur. Girişimci bireyin en dikkate değer özelliklerinden biri cesaret olmak ile beraber, hazırlıklı olmadan, sadece cesaret ile iş yaşamına atılmak, cesaretin temin edeceği avantajı da riske dönüştürmektedir. Bilhassa, konjonktürün negatif gelişme ortaya koyduğu dönemlerde, söz konusu risk daha çok yüksek olacağı unutulmamalıdır. Yüksek riske karşın, karşı karşıya kalınan imkânın bir daha ele geçmeyeceği ya da dikkate değer derecede kâr elde edileceği gibi düşünceler ile girişimci bireyler, yeteri kadar hazırlık yapmaksızın yatırım kararı alabildikleri görülmektedir (Alpugan, 1998: 17).

***Yetersiz Zaman:** Bilhassa aktif piyasalarda, tüketicinin zevk ve öncelikleri kısa zaman içinde dikkate değer değişiklikler ortaya koyabilmektedir. Bu durumda, girişimci bireyin düşünmek adına çok zamanı mevcut olmayabilmektedir. Vaktin geniş tutulması, imkânın kaçırılması ile sonuçlanabilmektedir. İmkânın kaçırılmaması adına acele alınmış olan kararlarda da başarısız olunma risklerinin yüksek olduğu unutulmamalıdır. Vakit sorunu, firma kurulduktan sonra da önemli olmaya devam etmektedir. Girişimci bireyler, bilhassa küçük firmalarda, işin patronluğunun yanı sıra, firmada belirli görevleri de yapan bireyler olarak karşımıza çıktığı görülmektedir (Küçük, 2011: 60). Daha karmaşık bir yapısı bulunan büyük firmalarda, her bir kısmın sorumluluğu, yetkiliyle de örtüşecek biçimde, konusunda uzman bireylere verilmiş iken, küçük firmalarda girişimci, yönetici ve çoğu birimin sorumluluğunu üstlenen kişiler olarak çalıştıkları görülmektedir. Bundan dolayı, tüm söz konusu işlerin yapılmasında vakit darlığı yaşanabilmektedir. Bu durumda girişimcilere düşen, yetki ve sorumlulukları, personeller arasında uygun şekilde paylaşmak ve koordinasyonu temin etmek olacağı aşıkardır (Küçük, 2011: 61).

2.9. Girişimci Kişilerin zellikleri

Girişimci bireylerin kişilk özellikleri irdelendiğinde, risk alma, özerklik, başarı ihtiyaı, zgven, liderlik, yaratıcılık ve yenilikçilik öğelerinin ne çıktığı göze çarpılmaktadır (Keskin, 2013: 73).

2.9.1. Risk Alma

Risk, bir bireyin tutum veya kararları neticesinde kaybetme riskine maruz kalmasıdır. Risk alma durumu ise, bireylerin riskle alakalı algılarına göre şekillenir (Özkalp, 2000). Girişimcilerin risk alma davranışları genellikle yüksektir. Yaratıcılık ve yeniliklerin mimarı olabilme ihtimaline karşın bunu ortaya koyarlarken de başarısızlık riskini üstlenirler (Emre, 2007: 42).

Risk ve risk alma olgusu girişimcilik literatürünün dikkate değer bir kısmını meydana getirmektedir. Dikkate değer bir kısmını meydana getirmesinin en önemli sebebi ise girişimci bireyin yeni bir iş kurmaya başlarken sadece girişimin riskini üstlenmemesi bunun yanı sıra finansal ve kariyer risklerini de almasındandır. Girişimcilik etkinlikleri yatırımları gerektirmesinden dolayı ortaya çıkacak bir olumsuzluk yukarıda ifade edilen konularda girişimciye ciddi zararlar verebileceği görülmektedir. Fakat hata ve yanlış adımların, vizyonu gerçekleştirme ve başarıya erişme adına gereken adımlar şeklinde görülmesi gerektiği unutulmamalıdır (Gürol 2006:13). Zira risk almaya istekli olunmadığında bireyin kendisine sınır koyan başarısızlıklar ile karşı karşıya kalması ve gerçekleştirebileceklerini de yerine getirememesi ihtimali artacaktır. Bundan dolayı girişimci kişilerin katlanılmakta olan risklere karşı daima duyarlı davranmaları gerekmektedir (Ewing, 2005: 6).

Girişimci kişiler risk alma davranışları ile diğer bireylerden ayrıldıkları, fakat söz konusu bu halin bütün girişimciler de geçerli olmadığı görülmektedir (Lafuente ve Salas, 1989: 23). Bu hususta Brockhaus (1980: 520), girişimci kişilerin idarecilerden ve diğer bireylerden farklılık arz etmediğini tespit etmiş; fakat kıdemli girişimciler ile yeni girişimci bireyler arasında fark oluşturabileceğini de vurguladığı görülmüştür. Masters ve Meier (1988:34) de ne girişimcilerle idareciler ne de kadınlar ile erkekler arasında bir farklılık arz etmediği dile getirmişlerdir. Kihlstrom ve Laffont (1979: 719), riskten kaçınmayan kişilerin girişimci, kaçınan kişilerin ise işgörenler olduklarını kabullendiklerini belirtmek suretiyle riske girmenin girişimci bireyleri diğer bireylerden ayırdığını dile getirmiştir. Risk etkeni girişimci ve girişimcilik adına vazgeçilemez bir

öğedir. Girişimci bireylerin risk alma eğilimi doğumdan elde edilmiş bir nitelik olmak ile beraber çevreden ve içerisinde yer alınan vaziyetin niteliklerinden etkilenen ve değişiklik gösterebilen dikkate değer bir nitelik olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.9.2. Özerklik

Özerklik, bir kişi veya ekibin bir fikir ya da bir vizyonu gerçekleştirmede bağımsız hareket etmesidir. Genellikle imkanları takip etmede kendi kendini yönlendirme fırsat ve isteği manasına geldiği görülmektedir (Lumpkin ve Erdoğan, 1996: 140). Dar kapsamlı olarak, işin tasarımı olarak ele alındığında ve gelişimi sağlanan iş özerkliği, iş metotlarının tercih edilmesi, iş programı üstündeki kontrol ve kişinin kendi performans kaidelerini tercih hususlarını kapsadığı göze çarpmaktadır. Fakat, özerkliğin daha geniş olarak tanımının yapıldığı da görülmektedir. Böylece stratejik özerklik; araştırma- geliştirme etkinliklerindeki özerklik şeklinde kendi gündemini tespit etme, operasyonel özerklik ise, var olan organizasyonel sınırlılıklar içinde önce problem tespit etme ve kendi karar verdiği araçlar ile harekete geçme özgürlüğü şeklinde tanımlanmıştır (Keskin, 2013: 77).

Girişimcinin özgürlüğünü engelleyen ortamdan kendini soyutlamasıyla ilgilidir. Girişimciler bir üst merciden emir almadan planlarını uygulamaya koymak, amaç ve hedeflerini belirledikten sonra elde ettikleri başarıdan mutluluk duymak isterler. Bağımsızlık ihtiyacı yüksek olan bu bireyler kural ve kısıtlanmaktan uzak durmaktadırlar (Yaşar, 2017: 29).

Bünyelerindeki iç girişimciliği ilerletmek adına çoğu büyük işletmenin hiyerarşi seviyelerini azaltmak ve birimlerine daha çok yetkiler tanımak suretiyle organizasyonlarındaki yapılarda değişiklikler gerçekleştirdikleri göze çarpmaktadır. Söz konusu değişiklikler ve hareketler özerkliği artırmaya dair eylemler olduğu görülmektedir. Fakat, organizasyonel özerklik aşaması değişiklikler planlamaktan daha çok gerçekleştirilmesini gerekli kıldığı görülmektedir. Bu bağlamda işletmeler gerçek özerkliği yaşama geçirmek ve personellerinin onu gerçek yaşamda kullanmalarını desteklemek zorundadırlar. Bazı başarıyı yakalayan işletmelerde bu süreç içinde, yeni girişimci bireylerin kabul edilmemesine sebep olacak kurumsal kurallardan ya da kaynak kısıtlarından yenilikçi girişimcileri himaye edecek, girişimsel faaliyet ile alakalı destekçilerin bulunduğu göze çarpmaktadır (Lumpkin ve Erdoğan, 1996: 142).

2.9.3. Başarı İhtiyacı

Bireylerin önlerine koydukları amaçlar ve söz konusu amaçlara erişme arzusu ile alakalı olan üst seviyedeki başarıma güdüsü, kişilerin gerçekleştirdikleri işlerin neticelerini daha iyi durumataşımave söz konusu neticelerden kendilerini sorumlu hissedebilme şeklinde ifade edildiği görülmektedir (Yaşar, 2017).Kişilik temelli girişimcilik çalışmaları McClelland'ın başarı gereksinimi üstüne gerçekleştirdiği araştırma ve Collins ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği öncülük eden çalışmalar ile başladığı ve günümüze değin süre geldiği görülmüştür (Low ve MacMillan, 1988: 147; Moore vd., 2010: 25).

Yüksek başarı gereksiniminin genç birinin meslek olarak girişimciliği tercih etmesinde etkili olduğunu ifade eden McClelland konu ile alakalı çalışmasını şöyle ifade etmiştir: 1947 senesinde üniversitede ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin başarı gereksinimleri ölçüme tabi tutulmuştur. 1961 senesine gelindiği vakit var olan kişilere yeniden ulaşılma suretiyle araştırma sürdürülmüştür. 1947 senesinde araştırmaya katılan kişilerin 14 sene aradan sonra sahip oldukları meslekler bağımsız iki jüri tarafından girişimcilik ile ilgili olan ve olmayan şeklinde ikiye ayrıldığı görülmüştür. 1947 senesinde başarı gereksinimi yüksek olan kişilerin %83'ü girişimci olmuş iken, başarı gereksinimi düşük olan kişilerin %79'u girişimcilik dışında bir meslek edindikleri görülmüştür. Yüksek başarı gereksinimi, kişileri, söz konusu gereksinimlerini ve başarı tutkularını tatmin edebileceklerini düşündükleri girişimciliğe yönlendirdikleri görülmüştür. Bundan dolayı başarı gereksiniminin girişimci olma yolunda kişiye öncülük ettiği göze çarpmaktadır (McClelland, 1965: 389-392).

Girişimci bireyler yüksek başarı gereksiniminin tesiri altında oldukları görülmektedir. Bu sebeple kendilerini başarıyla özdeşleştirmeyi istemektedirler. Başarı gereksinimi yüksek olan girişimci bireylerin mevcudiyeti ülkelerin ekonomik kalkınmalarına da dikkate değer ölçüde katkılar sağlamaktadır. Girişimci bireyler başarılı olmayı ödül beklentisinden çok kendi bireysel gelişimleri adına istemektedirler. Bundan dolayı profesyoneller ile çalışmaktadırlar ve işleri asla şansa bırakmamaktadırlar. Neticeye kendi çabaları ile erişmek istemektedirler (Eren, 2001: 518). Başarı güdülerinin sayesinde, risk altındayken dahi bütün sorumluluğu üstlenmek suretiyle karar vermeyi ve hedefe erişebilmek adına mümkün olan bütün gayreti gösterdikleri görülmektedir (Kuratko ve Hodgetts, 1995: 45). Burdan hareketle girişimciyi harekete geçiren şeyin daha fazla para kazanmaktan çok başarı güdüsü

olduğu söylenebilir.

2.9.4. Özgüven

Kendine güven; bireyin kendi tavırlarını, kabiliyetlerini, fiziksel niteliklerini bir bütün şeklinde kendiyle alakalı değerlemeleri kapsadığı görülmektedir (Erdun, 2011: 23) Kendine olan inanç ve güven dayalı olarak çocuklukta biçimlenen olgular olduğu unutulmamalıdır. Fakat söz konusu genel yaklaşımdan hareket ile söz konusu olguların daha sonraki dönemlerde de değişikliğe uğramayacağı anlamına gelmemektedir. Bebeklik ve de çocukluk dönemleri güven veya güvensizlik hislerinin gelişmesi adına dikkate değer ve kritik dönemler şeklinde ele alınıyor olsada sonraki dönemlerde pozitif veya negatif yaşam ve izlenimler güven duygusuna etki etmektedir (Yöndem, 2006: 104-105).

Çocuklukluğunu tümüyle çekingen ve yetişkin bireylere bağımlı bir biçimde geçirmek bireye birçok şeyi değiştirememeye, tekrardan yapamama korkusu kazandırdığı görülmektedir. Bilhassa da duygu, düşünce ve davranışlarının nasıl geliştirildiği hususunda farkındalık elde eden bireyler bunlar üstünde de birtakım değişiklikler yapmak suretiyle, kendilerini algılama şekillerinde farklar yaratabildikleri görülmektedir (Yöndem, 2006: 105). Bundan dolayı girişimci bireylerin tespit etmiş oldukları amaçlara erişebilmeleri adına, başarabileceklerine kendilerinin inanmalarıdır. Girişimci öncelikle kendi işinde kendisine özsaygı duyar ve işte başarılı olabileceğine yönelik kabiliyetlerinin varlığına inanırsa başarı elde edebilir (Bozkurt, 2006: 101).

Kendine güven duyma niteliği büyük firmalarda girişimciler ile yöneticileri anlamlı ölçüde birbirlerinden ayıran bir özellik olduğu görülmektedir. Girişimci bireylerin kendine olan güvenleri yönetici bireylerden anlamlı ölçüde yüksek olduğu görülmektedir (Busenitz ve Barney, 1997: 9-30). Söz konusu nitelik yönetici bireylere kıyas ile büyük firmalarda girişimcilerce alınan kararlarda daha çok kendini ortaya koymaktadır. Girişimci bireyler karar alırken kendilerine olan özgüvenlerine güvenirler, yönetici bireyler ise kendilerine olan özgüvenden ziyade karar vermedeki araçlara, geçmişteki performanslara güvenirler. Girişimci bireylerin kendilerine olan özgüvenleri yükseldikçe iş gerçekleştirme, eylemlerde bulunma arzuları da çoğalmaktadır (Busenitz ve Barney, 1997: 15). Artış gösteren söz konusu arzunun, özel bir kararı gerçekleştirmede ve diğer bireyleri de harekete geçirmede ve ikna etmede faydalı olacağı görülmektedir. Girişimci bireyler gerçekleştirdikleri işlerin kendilerini elde

edilebilir neticelere eriştireceğine inandıkları vakit, bir şeyler gerçekleştirme güdülerinin üst seviyede olmasından ötürü başarıyı yakalayan girişimsel davranışların görülmesinde dikkate değer bir faktör olduğu görülmektedir. Zira yeni bir girişim meydana getirme kabiliyeti, sağlam ve içten bir inanç gerektirmektedir (Markman ve Baron, 2003: 288).

Girişimci kendine güvenmek ile beraber çalışmış olduğu ekibine de güvenmesi gerekmektedir. Bugünlerde artık kişisel başarılarından ziyade kolektif başarılar göze çarpmaktadır. Takımlar şeklinde çalışmalar, takımları örgütleme ve beraber neticeye erişme ve bu durumun neticesinde temin edilen geri bildirim dikkate değer bir husustur. Kendine ve takımına güvenen girişimcilerin amaçlarına erişmekte daha başarılı oldukları görülmektedir (Yıldırım, 2008: 37).

2.9.5. Yaratıcılık ve Yenilikçilik

Girişimci bireylerin en dikkate değer nitelikleri arasında yeni düşünceler meydana getirmek bulunmaktadır (Çelik ve Akgemci, 1998: 18). Az sayıdaki bireye sunulmuş bir kabiliyet şeklinde isimlendirilen yaratıcılık hali hazırdaki verilerden fikir, ürün, hizmet üretme gücü şeklinde adlandırılmaktadır. Bir başka deyişle yaratıcılık; Arama, araştırma ve kimselerin gitmediği yerlere yönelme demektir (Hegarty, 2015: 48). Yaratıcı bireyin özellikleri aşağıda yer aldığı biçimde sıralanabilmektedir (Cabar, 2006: 23)

- Bağımsız ve özerktir.
- Yaratıcı kişiler, genel itibarıyla, zekâca parlak bireylerdir. Ancak zekânın yaratıcılık adına koşul olmadığı görülmektedir.
- Çocuksu merak içerisinde oldukları görülmektedir. Yeni düşünceleri tehdit olarak algılamamaktadırlar.
- Yaratıcı bireylerin kendilerine olan özgüven duygusu bir hayli yüksek olduğu görülmektedir.
- Yaratıcı kişiler çok kısa bir zaman içinde çok sayıda farklı fikirler üretebilmektedirler.
- Ayrıntılar ile meşgul olmak yerine sorunu anlama ve çözmeyle ilgilenmektedirler.
- Yaşamış oldukları çevreye ve diğer bireylerin hislerine duyarlıdırlar

- Zor sorunları çözüme kavuşturmanın yaratıcı bireyleri motive ettiği görülmektedir.

Girişimciler cesur yaratıcılık eğilimlerinde bulunma ile beraber onların söz konusu eğilimini esas tespit eden etken, içerisinde yer aldıkları şartlardır. Kişiler özgürleştikçe, işlere dair üst düzey içsel motivasyon, dikkate değer primler ve rekabetin yaratıcılık özelliklerini geliştirdiği görülmektedir. Girişimci bir netice tek yaratıcılık hususuna bağlı olmadığı görülmektedir. Ayrıca yaratıcılık hususunu takip eden yenilikçilik aşamalarına da bağlı olduğu unutulmamalıdır (Kapu, 2001: 165).

Yaratıcılık ve yenilikçilik karıştırılan iki kavram olmak ile beraber esasında birbirlerinden farklı oldukları görülmektedir. Yenilikçilik, yaratıcı düşüncenin başarılı bir biçimde geliştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Yenilikçiliğin, iyi bir fikri meydana getirme ve söz konusu fikri yaşama geçirme gayret ve azmine sahip olmayı gerektirdiği görülmektedir. Bu durumda, yaratıcılık yeniliğin çıkış noktası şeklinde kabul edilmektedir. Yaratıcılık, yenilik hususunun meydana gelmesi adına gereken ancak tek başınayeterli olmayan bir olgudur (Karateke, 2006: 21). Yenilikçilerin kabiliyetlerini belirleyen öğelere baktığımızda aşağıda yer alan neticelere ulaşılmaktadır (Kaya ve Peçen, 1996: 6):

- Özgüven ve bağımsızlık arzularının yüksek olduğu görülmektedir.
- Öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu görülmektedir.
- Sosyal, enerjik ve meydan okuyucu bireylerdirler.
- Risk almayı severler.
- Yeni fikirlere açık oldukları görülmektedir.
- Başarı gereksinimleri yüksek ve sorumluluk istedikleri görülmektedir.
- Esnek ve yaratıcı oldukları görülmektedir.
- Kalıplaşmış yargıların dışından bakarlar.
- Liderlik eğilimlerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Yaratıcı ve yenilikçi niteliklere sahip olmak girişimci bireyleri, karşı karşıya kaldıkları problemlerde, etkinliklerini yerine getirirken alacakları kararlarda, yeni ürün ortaya koyma aşamasında, geleceğe dönük stratejilerini tespit etmede iyi yönde tesir edecek dikkate değer etkenler şeklinde kabul etmek mümkündür.

2.9.6. Liderlik

Liderlik; insanları belirli hedefler etrafında birleştirebilme, bu hedefleri gerçekleştirmek için gerekli olan bilgi ve yeteneklerinin toplamı olarak tanımlanabilir (Balaban:2018: 42). Lider başka bireyleri belirli bir hedef doğrultusunda davranmaya yönlendiren kişidir (Can, 2002: 162).

Lider, insanlara yön verebilecek, hedefe ulaştırabilecek, girişimci özelliklerine sahip kişilerden çıkmaktadır. Bu tür insanlar risk almaktan çekinmeyen, iş hayatlarında fırsatlar değerlendiren başkalarını etkileme sanadına sahip kişilerden oluşur. (Gözek, 2006: 5).

Girişimci, sahip olduğu vizyon kapsamında kişileri ortak amaca yönlendiren, söz konusu amaçların kabul edilmesini temin eden, gerekli kaynakları bir araya getiren, koordinasyonunu sağlayan başka kişilere tesir edebilme kabiliyetine sahip olan, sinerji ortaya koyabilen bir lider olduğunu söylemek yanlış olmaz (Erdun, 2011: 27-28) Liderlik yönetimi ve motivasyonu en güç öge olan insan ögesinin başarılı olmasında katkılar sağlama hususunda etkin rol oynadığı unutulmamalıdır (Yıldırım, 2008: 38).

Uluköy ve Demirel (2014), yaptıkları çalışmada kadın girişimcilerin liderlik, risk alma, yaratıcılık/yenilikçilik ve başarı ihtiyacı gibi kişilik özellikleri erkek girişimcilerden farklılaşmadıkları ancak özgüven ve özerklik konularında erkek girişimcilerin daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

3. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

Çalışmanın bu bölümü, kadın girişimciliği kavramı üzerinedir. Bu bölüm kapsamında kadın girişimcilerin özellikleri, karşılaştıkları engeller ve sorunlar, kadınları girişimci olmaya iten nedenler incelenmiş; kadın girişimcilere destek veren kurum ve kuruluşlar hakkında da kısaca bilgi verilmiştir.

3.1. Kadın Girişimcinin Tanımı

Piyasa ekonomisindeki girişimci kadın, "Kendisine ait bir işi bulunan, tek olarak çalışmakta olan veya beraberinde işçi çalıştıran, krediye yönelik kaynak araştıran, hizmet ya da mal üreten ve satan, işi ile alakalı sorunları çözebilen, karşılaştığı yeni şartlara adapte olabilen ve alanına yönelik olarak tecrübe sahibi olma gayreti gösteren "kadın" şeklinde tanımlanmaktadır (Dhillon, 1993: 32). Bunun yanı sıra elde edilen kazancın yatırım yapma ve kullanımında söz sahibi olan kadınlara da girişimci kadın denilmektedir (Ecevit, 1993: 24). Ülkemiz açısından da serbest piyasa ekonomisinde, öngörülen riskleri göze alan, doğrudan pazara yönelik, nakde çevrilebilen hizmet veya ürün üreterek satışını yapan, kendisine ait bir işi olup TESK'e bağlı Esnaf ve Sanatkarlar Odası veya TOBB'da üye kaydı bulunan, tek kendisi veya başkalarını da çalıştıran kadını "Kadın Girişimci" şeklinde tanımlamak mümkündür (Saray, 1993: 118).

3.2. Kadın Girişimcilerin Özellikleri

Son yıllarda çok sayıda kadının girişimciliğe ilgi duymasıyla kadın girişimcilerin sayıları artmıştır. Bu artışla birlikte kadın girişimcilerin ortak özellikleri şekillenmeye başlamıştır.

Kadınların cinsiyet rollerine dayanarak, kadınlara özgü olarak tanımlanabilen bazı çalışma alanları vardır. Girişimci kadınlar genel olarak daha az sermaye ve donanım gerektirdiği için hizmet ve perakende sektöründe, faaliyet göstermektedir. Ayrıca, bu sektördeki faaliyetler kadınlara iş ve aile hayatını dengeleme kolaylığı sağlamaktadır. Aslında, genel olarak girişimcinin cinsiyeti olmadığı kabul edilir. Girişimcilerin ülkelerin refah düzeylerini arttırmadaki rolleri ve katkıları göz önüne alındığında, girişimci sayısı asıl amaç olarak kabul edilmiştir. Bunu akılda tutarak, iş dünyasının profilindeki değişim, kadınlarda yeteneklerin başarıya ulaşma nedeni ile birleşmesini sağlamıştır. Başarı, kontrol alanı ve riskin gerekliliğinin yanı sıra cinsiyet,

girişimci kişilik özellikleri arasında önemli bir faktör olarak belirlenmiştir (Yelkikalan, 2006: 50-52).

Girişimcilik sürecindeki belirleyici faktörlerden olan duygusal zekâ da kadın girişimciliğinde önemli bir unsurdur. Kadın girişimciler, duygusal zekalarını farklılık ve hassasiyetle iş yaşamına yansıtabilir ve bu durumu başarıyla talandıracabilirler (şenel, 2013: 127).

3.3. Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Engeller

Türkiye'de, kadınların iş hayatında karşılaştıkları problemlerin temelinde; ekonomik, sosyal ve kültürel yapıdaki bazı etmenler vardır. Kadınların daha fazla iş yükünün altında kalmasının yanı sıra, yaşadıkları maddizorluklar gibi faktörler de yaygındır. Bunlar Türkiye'deki kadın girişimcilerde ortaya çıkan sorunların başında gelmektedir (şahin, 2006: 302).

Tüm girişimciler, erkek veya kadın olsun, girişimcilik yaşamı boyunca birçok sorunla karşı karşıya kalırlar. Fakat kadınlar erkeklere oranla daha farklı problemlerle karşı karşıyadırlar. Bu problemler çözüme kavuşturulduğunda kararlar alan, yönetimde söz sahibi olan ve risk alan kadınların statüleri de yükselecektir. Yükselen bu kadın statüleri kadınların girişimcilik deneyimlerini ve perspektiflerini, yönetim tarzını, kurumsal yapısını, hizmet anlayışını ve teknoloji kullanımını değiştirebilir ve yeniliğe katkıda bulunabilirler.

Kadın girişimciler işlerini kurarken ve kurduktan sonra birtakım problemlerle karşılaşmaktadır (Çelebi, 1997: 40).

Kadının yaşam seviyesini arttırması, kendini gerçekleştirmesi ve bireysel özgürlüğünü eline almasındaki en başta gelen husus eğitimidir (ztrk, 2016: 59). Ülkemizin eğitim sistemi kadınların yaşam seviyesini arttıramamakla beraber kadınlar arasında girişimciliğe geliştirme ve güçlendirme niteliğine de sahip değildir. Kadınlar toplumun geleneklere bağlı yapısından kaynaklanan problemlerin yanı sıra oluşan genel ve mesleki eğitim bakımından da erkeklerden geride bulunmaktadır (Minibaş, 2006). İş hayatında yeterli deneyim eksikliğe, ıraklık ve mesleki eğitim eksikliğe, kadınlar tarafından edinilen becerileri cesaretlendirir veya geciktirir. Kadınların eğitim eksikliğe günümüzde giderek ortadan kaldırılmasına rağmen, işyerinde deneyim ve bilgi eksikliğe, sosyal iletişim ağına dahil edilmemelerine sebep olur. Düşük eğitim seviyesine sahip kadınlar, girişimcilik yaşam döngüsü sırasında temel eğitim ve mesleki

eğitim eksikliği nedeniyle çok çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalırlar. Temel eğitim ve mesleki eğitimlerini tamamlayan ve çalışma hayatına giren kadınlar, işlerini kurarken ve faaliyetlerini gerçekleştirirken aldıkları eğitim nedeniyle daha rahat davranabilmektedirler. Teknik eğitimde eksikliği bulunan kadın girişimciler bu nedenle faaliyet gösterdiği alanda donanım, araç ve gereçlerin kullanımında bazı sıkıntılar yaşamaktadır. (Kutanis ve Hancı, 2004: 67)

Hane halkı işgücü araştırması verilerine göre; 2017 yılında, Türkiye'de 15 ve daha ileri yaştaki işe yerleştirilenlerin oranı %47,1 erkeklerde %65,6, kadınlarda ise %28,9 olmuştur. Eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı incelendiğinde; kadınların eğitim seviyesindeki artış ile işgücüne katılma oranlarının doğru orantılı olduğu görülmüştür. Okuryazar olmayan kadınların işgücüne katılım oranı %15,9, liseye kadar olan kadınların %27,7, lise mezunu olanların %34,3, mesleki ya da teknik lise mezunu olan kadınların oranı %42,6 iken yükseköğretim mezunu kadınların oranı %72,7 olmuştur (TÜİK, 2019).

Eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılımı artan kadınların iş talebi, güveni ve üretime sağlayacağı katkı artarken kendisine bakışında da sürekli pozitif değişiklikler gözlemlenmiştir (Gökdemir;1995: 33). Bu bilgiler ışığında kadınlar eğitim seviyelerini yükseltir, bilgi ve becerilerini artırabilirlerse, ancak o zaman erkeğin egemen olduğu iş hayatında kendilerine yer bulabilirler. İş dünyasına eğitim dezavantajıyla girmeleri, çok yetenek gerektirmeyen işlerde yoğunlaşmalarını sağlamakta bu da girişimcilik için yeterli tecrübeyi elde edememeleri anlamına gelmektedir. Çünkü girişimcilikte, fırsatların öngörülmesinden iş kalitesine kadar bütün bu aşamalar tecrübe ile ilişkilidir (Şekerler, 2006: 123). Girişimcinin tecrübesi, şirketi başarılı kılan önemli faktörlerden biridir ve girişimcinin ticari ve idare tecrübesi, girişimcilik faaliyetleri sırasında karşılaşılan problemlerin aşılmasında önemli bir faktördür. Kadın girişimciler, erkek girişimcilerden daha deneyimsiz olduklarından, faaliyetleriesnasında daha çok sorunla karşılaşmakta ve bu sorunların üstesinden gelmek için daha fazla zaman harcamaktadırlar (Sosyal, 2010: 100-102).

Kurumların erkek egemen ideoloji tarafından şekillendirildiği topluluklarda kadınlar, ekonomi, siyaset, bilim gibi hemen her alandakısırtlanmışlık yaşamaktadırlar. Bu kısıtlamalar ortadan kaldırıldığı ölçüde özgürlük, bağımsızlık ve iktidarlari artmaktadır. Kadınlar söz konusu kısıtlamaları aşabildiği takdirde bu güçlerini toplumla ve siyasetle ilgili süreçlere taşıyabilmekte, yönetici, girişimci ve lider olabilme

özellikleri ortaya çıkmaktadır (Arat, 1986: 93). Kadınlar cinsiyete dayalı ayrımcılık sebebiyle cinsel kimliklerini bir yana bırakarak erkeklerin değerlerini kabullenerek işlerinde başarı elde edebilmektedir (Bedük, 2005: 106-117).

Yüzyıllardır birçok toplumda kadınlarla erkekler arasında ayrımcılık yapılmaktadır. Kadınlar ile erkeklere yönelik cinsiyet ayrımı bütün toplumlar içinde rol ayırımına neden olmuş, rol ayrımı nedeniyle kadınlar evleri ve özel hayatları ile sınırlandırılmış, erkekler ise eve ekmek getiren, ailesinin geçimini sağlayan, asıl söz sahibi olan bir rol üstlenmişlerdir. Bir başka ifadeyle üretim fonksiyonu erkek, üreme ile ev işleri kadınlara kalmıştır. Kadınlar sadece kadın olmaları nedeniyle, eğitim, çalışma ve bu çalışmanın karşılığını alma ve toplumsal faaliyetlere katılmaları kısıtlanmıştır (Koray, 2000: 211).Örneğin Türkiye’de 2018 yılı için yapılan yaşam memnuniyeti araştırması verilerine göre; 2018’de ücretli, maaşlı ya da yevmiyeli olarak çalışanlardan mesai saatlerinde kişisel ya da ailevi konularla ilgilenmek için bir ya da iki saat izin alma konusunda problem yaşayanların toplam oranı %9,2, erkeklerde bu oran %1,4, kadınlarda ise %8,8olmuştur (TÜİK, 2019).

Kendi kişilik inançlarından ve yakın çevresinden kaynaklı engelleri çözen kadın, bu defa da iş hayatındaki insanlardan kaynaklanan bazı kalıplaşmış problemlerle karşılaşabilmektedir. Bu problemlerden biri de cinsiyet ayrımcılığıdır. Cinsiyet ayrımcılığı sosyal yaşamından aile hayatına, eğitim hayatından iş hayatına kadar pek çok yerde ve farklı şekilde kendini göstermektedir Cinsiyet ayrımcılığı, kaynaklara ve fırsatlara erişmede eşitsizlik, bazı hizmetlerden yeteri derecede yararlanamama, çalışma hayatı ve siyasette kadının dışlanması ve kısıtlanması hususlarıyla yakından ilişkilidir. Bu kapsamda ayrımcılık kişinin insan haklarından yararlanmasına engel olan, sosyo kültürel çevre tarafından yapılandırılmış cinsiyet rolleri ve kurallara bağlı olarak herhangi bir ayrıma ve dışlanmaya uğramasıdır (TMMOB, 2019). Kadınların bu ayrımcılığı yaşamadaki en büyük sebeplerden birisi toplumdaki cinsiyet rolünden ileri gelmektedir (Keskin, 2017: 66-67). Kadınların bu rolü nedeniyle aile ve iş hayatında dengeli olma zorunluluğu, anne ve eş olma rolünün bir uzantısı gibi görülen hangi işlerin ve mesleklerin kadınlara uyduğunu belirleyen önyargılar: örneğin; öğretmenlik, sekreterlik ve hemşirelik gibi mesleklerin daha çok kadınlara yakıştığı algısı, kadınların bu mesleklere yönelmesine neden olmakta bu da kadının girişimci olmasının önünü kesmektedir. Kadınlar, dâhil olmadıkları iş alanlarına girmek için gerekli donanımlara sahip olsalar dahi kabul edilmeleri sancılı olmaktadır. Bu da kadın

girişimcilerin işletmesini kurduktan sonra girişimcilik faaliyetlerini yürütürken karşılaştığı önemli problemlerden birisidir (Koç, 2005: 63-64). Türkiye’de kadınların %24’ ekonomik şiddete maruz kalmış ya çalışmasına engel olunmuş ya da işten ayrılmak zorunda kalmıştır (KSGM, 2014). Kadınların cinsiyetlerinden dolayı karşılaştıkları bu tutum girişimciliğin önünde engeldir.

İşgücü piyasasındaki yoğun rekabet sebebiyle, kadınlar piyasaya eğitim seviyelerinin yüksek olduğu düzeyde girebilmektedir. Eğitim düzeyleri yüksek olmayan kadınlar, devlet ya da kamuda işe giremedikleri için kendi işlerini kurmayı tercih etmektedirler. Bu aşamada en önemli problem finans kaynağının nasıl bulunacağı olmaktadır (Ecevit, 1993: 24). Sanayi devriminden sonra işten çıkarılan kadınların iş hayatında korunmalarıyla ilgili kanunlardan biri, kadınlarla erkeklere farklı ücret uygulamasının yasaklanması olmuştur. Fakat bu ve benzeri kanunlar yetersiz kalmıştır. Geçtiğimiz 20 yılda aralarındaki fark azalmakla beraber, çalışan kadınların aldıkları ücret erkeklerin aldıkları ücretten oldukça azdır. İşe yönelik düzenlemeler, eşit ücret, çalışma ile yükselme koşulları ve teşkilatlanma benzeri hususlarda, tüm işçiler arasında kadınların bir takım problem ve dezavantajları bulunmaktadır (Bedük, 2005: 106-117). Kadınların dış finansmanı elde etmede karşılaştıkları zorluk kredi almada kefil ya da teminat gösterme imkanlarının az olmasından da kaynaklanabilmektedir. Kadınların sosyoekonomik açıdan dezavantajlı olduğu toplumlarda, kadınların kendilerine kefil olmaları ve aldıkları krediye karşı teminat gösterebilecekleri taşınmaz mallara sahip olmaları mümkün değildir. Kefil ve garanti sistemi kredi sistemine ciddi önem verdiğinden, kadınların bu tesislere erişememesi, dış finansmana erişmelerini zorlaştırabilir (Gr, 2016: 593).

Yerel kalkınma çabalarında istenen sonuçları elde edememenin ana sebeplerdenbiride kadınların ekonomik hayata yeterince girememeleridir. Türkiye’de pek çok kadın, ekonomik faaliyetlerde yer almak istemesine rağmen yeterli maddi destek göremediğinden ekonomik yaşamın dışında kalmaktadırlar. Türkiye’nin sosyal ve ekonomik gelişimine katkı ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için, ekonomik değer yaratacak kadın girişimcilerin sayısını artırmak ve mevcut kadın girişimcileri teşvik edip güçlendirmek gerekmektedir (Can ve Karataş, 2007: 251).

Ülkemizde yapılan araştırmalarda, kadın girişimcilerin ortak sorunları arasında, kadınların sosyal ve kültürel çevrede kalıplaşmış rolü, eğitim yetersizliği, ailesel tepkiler, kadın girişimcilerin iş yükünün fazlalığı, finansal destek bulmanın zorluğu,

kadınların güvenilirliğini sağlamak için erkeklerden daha fazlasını yapma ihtiyacı gösterilebilir (Kutanis ve Hancı, 2004: 458).

Türk halkının kadın girişimcilere yönelik bakış açısı ve onlarayükledikleri özellikler, kadınların Türk toplumundaki konumlarından etkilenmektedir (Kutanis ve Hancı, 2004: 354). Kadın girişimciler de bu bakış açısından dolayı olarak etkilenmekte ve belirli engellere takılmak suretiyle kendilerini ifade etme yetenekleri zorlaşmaktadır. Kadın girişimcilerle ilgili yapılan birçok araştırmaya göre, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, kadın girişimciler kadın olmaları sebebiyle erkeklerden farklı sorunlar yaşamaktadırlar (Bedük, 2005: 113).

Türkiye'de yapılan araştırmalar, kadın girişimcilerin, basmakalıp sosyal ve kültürel roller, eğitim eksikliği, aile tepkileri, iş yükü, sermaye eksikliği, erkeklere bağımlılık gibi sorunlarla uğraşmak zorunda kaldıklarını göstermektedir (Kutanis ve Hancı, 2004: 458). Bu engellerin kaldırılması girişimcilerin ve özellikle de kadın girişimcilerin bölge ve ülke ekonomisine katkısı için önemlidir. (Göküş vd. 2013: 92).

Çalışma hayatına katılmaya başlayan kadınlar bilinçli olmaya, eğitim almaya ve toplumdaki değişiklik ve gelişmelerle farklı sektörlerde çalışmaya başlamışlardır. Ancak sosyal yapıya nüfuz eden geleneksel kültürel değerler, ev dışında çalışan kadınlar üzerinde bazı kısıtlamalar getirmiştir (Kocacık ve Gökkaya, 2005: 196).

Türkiye'de yatırımları ve istihdamı artırmak üzere hazırlanan Yeni Teşvik Sistemi (YTS) belgesinde kadın istihdamının arttırılması için aktif işgücü politikalarının sanayi politikaları ile uyumlu hale getirilmesi ve kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi ifade edilmektedir. Evde, yarı-zamanlı, çağrı üzerine çalışma teşvik edilmektedir. Kadın girişimciliği kadınları bakım hizmetlerinin asli sorumlusu olarak gören bir yaklaşımla aile ve iş hayatının uyumlu hale getirilmesi önerilmekte; hem kadınların ev işleri ve yaşlı-hasta bakım hizmetlerinin devamı sağlanabilmektedir. Diğer taraftan kadınlar ev içi yükümlülükleri ile çalışmahayatlarını uyumlu hale getirme zorunluluğu ile düşük ücrete ve esnek çalışma koşullarına mahkûm edilmektedir (KEİG, 2013).

Bölgesel bazda bakıldığında Türkiye'de kadınların ekonomik hayata katılmalarında önemli farklılıklar olduğu ve özellikle yoksul bölgelerde kadınların iş hayatına atılmasının büyük ölçüde imkânsız hale geldiğini ifade etmek gerekir. Anadolu'nun sanayileşme yönünde hamle yapan kimi illerinde bile durum değişmemekte, kadınların sanayide istihdamı son derece düşük düzeyde kalmaktadır (Toksöz, 2007: 59).

Kadınların iş hayatında cinsiyetten kaynaklı rol ayrımcılığı, fiziksel ve duygusal taciz, kadının cinsiyeti sebebiyle kurumda terfi edememesi, yasa ve bürokrasiden kaynaklı bazı engeller, eğitim düzeyinin düşük olması ve tecrübe eksikliği, aile kültüründen dolayı yaşadıkları bazı sosyal problemler ve girişimci olmaya aday kadınların finans bulmakta zorlanmalar gibi kadınların girişimci olma yolunda karşılaştıkları birtakım sorunlardır (Sosyal, 2010: 99-102).

Sonuç olarak, Türkiye’de çalışma hayatında kadınların karşılaştığı sorunların temelinde sosyo-kültürel ve ekonomik yapısal bozuklukların olduğu görülmektedir. Toplumumuzun yarısını oluşturmakta olan kadınların toplumun öteki yarısını oluşturan erkekler ile sağlıklı bir birlik oluşturacak şekilde gelişmesi, Türk kadınları tarafından belirlenen yolda ilerlediğini göstermektedir.

3.4. Kadını Girişimci Olmaya Teşvik Eden Nedenler

Bir önceki altbaşlıkta belirtilen kadınların iş hayatında aktif olmasıyla ilgili sorunlar, diğer taraftan da kadınları girişimci olmaya teşvik eden nedenleri de oluşturmaktadır.

Kadınları girişimci olmaya yönelten faktörler; düşük ücret, iş memnuniyetsizliği, sosyal güvencesinin olmaması, çalışma saatlerinin fazlalığı, cinsiyetin terfi etmeye olan olumsuz etkisi ve cam tavan sendromu gibi mecburiyetten kaynaklanan sorunlardır. (Ersarı, 2015: 17).

Ülkemizde kadınların girişimcilik faaliyetleri yapısal uyum politikaları sayesinde yetersiz hane gelirine bağlı olarak ortaya konan, kadınların kendi kendilerine küçük işyeri kurma girişimlerine dayanmaktadır. Kadınların ekonomik yaşama girmesini hızlandıran etmenler hem ek gelir sağlamak hem de ücretli bir işte çalışma istemelerinden kaynaklanmaktadır (Demir, 2015).

İş tatminsizliği, eşin vefatı veya ayrılma, iş ortamındaki doyumsuzluk, işte hak edilen önemin verilmemesi, cinsiyet ayrımcılığı, terfi edememe, ücret memnuniyetsizliği ve işsizlik kadınları girişimciliğe itmektedir (Tatlı ve Koç, 2017)

3.5. Kadın Girişimciliğinin Önemi

Kadın girişimciler bir ülkenin sosyal ve ekonomik anlamda kalkınmasında çok önemli role sahiptir. Bundan dolayı geleceğin iş dünyasını inşa ederken şu an için atıl işgücü durumunda olan kadınların aktif işgücü durumuna geçirilmesinin ülke ekonomisine büyük katkılar sağlayacağı kesindir. (Can ve Karataş, 2007: 253-254).

Kadın girişimciliği özellikle OECD üyesi ülkeler ve dünyanın birçok yerinde gelişme göstermektedir. Kadınlara ait bazı işyerlerinin sayısı ve cirosu gittikçe artmaktadır. OECD üyesi ve üyesi olmayan ülkelerde ortalamanın üzerindeki oranlarıyla KOBİ sahibi kadınların payının gittikçe arttığı görülmektedir. Türkiye’de kadınlar arasında işgücüne katılım oranı AB ve OECD üye ülkelerin ortalamasının oldukça altındadır. 28 AB üye ülke arasında 2018 yılında kadınların politikaya katılım oranı %70 ile en yüksek olduğu ülke İsveç ve OECD üye ülkeleri arasında katılım oranı en yüksek %82.5 ile İzlanda iken ülkemizde bu oran sadece %32.9’dur. (OECD, 2018). Ülkemiz OECD ülkelerine oranla kadınların halen ekonomik politikalar yaratma sürecine dahil olmadığını da ayrıca göstermektedir. 2017 yılı OECD 35 üye ülke ortalaması açısından kadın milletvekili İsveçte %43,6 düzeyindeyken Türkiye’de bu oran sadece %14,9’dur. Fransa OECD ülkeleri arasında kadın sayısı %52.9 ile ilk sırada yer alırken, Türkiye’de bu oran oranı %3.8’de kalmaktadır (OECD, 2017). Bununla birlikte, hükümetler, kadınların ekonomik potansiyelini ve bağımsızlığını ele almayı amaçlayan bir politika izlemeli ve tüm politika ve programlara cinsiyet temelli bir bakış açısı belirlemelidir. Bu şekilde, kararlar almadan önce, bu kararların kadınları ve erkekleri nasıl etkilediğine dair bir değerlendirme yapmak için bir fırsat doğacaktır (Özyılmaz, 2016: 40-41).

Bugün sosyal, teknolojik ve endüstriyel değişiklikler kadının iş hayatında daha çok yer almasına neden olmaktadır. Bilgi teknolojisindeki yenilikler sayesinde ve eğitilmiş kadın sayısındaki yükselme, kadınların iş hayatının her alanında daha sık görülmesine yol açmıştır (Güney, 2006: 26).

Özellikle hizmet sektöründeki hızlı büyüme, TÜİK’in İstihdam edilenlerin yıllara göre iktisadi faaliyet kolları ve dağılımına baktığımızda toplam istihdamın hizmet sektöründe kadınların 2016 yılında %53.7, 2017 yılında %54.1 ve 2018 yılında %55.4 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2018).

TÜİK’in 2017 hane halkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; sanayi sektöründe toplam işe yerleştirme oranı %26,5, erkek işe yerleştirme oranı %31,4, kadın işe yerleştirme oranı ise %15,6 oldu. Hizmet sektöründe ise toplam işe yerleştirme oranı %54,1 olup bu oran erkeklerde %53,2, kadınlarda %56,1 olmuştur (TÜİK, 2017).

Hizmet sektöründe kadınlara duyulan ihtiyaç yüksektir ve "kadın çalışanı" ve "kadın girişimcisi" faaliyetlerine çalışmalarını ve yatırımlarını kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte, kadın girişimcilerin kalite ve miktarının istenilen seviyede olmasa da

gittikçe artmasının nedenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (Gürol, 2000: 243):

- Sosyo ve kültürel altyapıdaki değişiklikler sonucu kadının çalışma hayatına girmesi,
- Eğitim seviyelerindeki yükselme
- Kendi kendilerinin patronu olmak istemeleri,
- Başarılı kadın girişimci ve rol model olarak alabilecekleri kişi sayısındaki artış,
- Birçok işletmede "cam tavan" denilen: kadınların işletmelerde ancak belli bir seviyeye kadar terfi edebilecekleri fikri kadınlara kadın girişimciliğin önemini göstermektedir. (Özyılmaz,2016: 42)

Kadın girişimcilere destek veren politika ve stratejilerin ön plana çıkartılması ve ülkelerin ulusal büyüme stratejilerinde önemli bir yere sahip olması önemlidir. Kadınlarında ekonomik ve sosyal yaşamda onları harekete geçirecek kuvveti hissetmelerigerekmeaktadır. (Yaşar, 2017: 53-58)

Bu gücü kendinde gören kadınlar işletme açarken erkeklerden daha farklı sorunlarla karşılaştığı (Eğitim ve tecrübe eksikliği, sosyal ve kültürel ortam, iş yükü ve aile ilişkileri, ayrımcılık, finans ve idare) bilinen bir gerçektir. Bu başlık altında bu sorunlara ilişkin genel bilgi verilecektir.

3.6. Kadın Girişimciliğinin Gelişmesine Destek Veren Kurum ve Kuruluşlar

Ülkemizde kadın girişimcileri destekleyen ya da onlara hedef göstermek amacıyla oluşturulmuş kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları mevcuttur.

3.6.1. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

29.01.2001 tarihli 2001-2009 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kamu yararına kuruluş statüsü bulunan KEDV, 1986 yılında kadının yaşam kalitesi ve ekonomik durumunu iyileştirmek, dar gelirli kadınların ve çocuklarla ilgili çalışmalar yapmak amacıyla kurulmuş, ayrıca yerel kadın örgütlerine yönelik ferdi ve ortak kapasite geliştirme ve ekonomik güçlendirme programları uygulayan, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum örgütüdür. KEDV, dar gelirli kadınların yoksullukla mücadeledeki uzmanlıklarına, ailelerini ve toplumu geliştirme güçlerine inancıyla, onlarla ilkeli bir ortaklık anlayışıyla çalışmakta, projelerini kendilerinin ve çevrelerinin sinerjisiyle geliştirmekte, yaklaşık her yıl 3.000 kadına ön ayak olmakta, yerel yönetimler ve toplumdaki öteki aktörlerle iş birliğiyapmaktadır. KEDV; Dünya Bankası, Birleşmiş

Milletler, gibi uluslararası kuruluşlarca organize edilen bölgesel ve küresel toplantılara katılmakta, toplantılarda alınan kararların uygulama aşamasını küresel iletişim ağıları olan Groots International, Women's Learning Partnership ve Huariou Commission kanalıyla izlemektedir. Hindistan, Kenya, Amerika, Hollanda, Almanya gibi ülkelerdeki kadın kuruluşlarıyla deneyim alışverişinde bulunur (KEDV, 2019).

3.6.2. Kadın Girişimcileri Derneği (KAGİDER)

Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER), 2002 yılında kurulan 38 kadın girişimciyle faaliyet gösteren ve kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. KAGİDER bugün farklı sektörlerde aktif olarak çalışan yaklaşık 300 kadın girişimci üyeye sahiptir. Kadın girişimcilerin güçlenmesi için eğitim, rehberlik ve mentörlük desteği sağlamaktadır. Ayrıca Dünya bankasının desteğiyle hayata geçirmeye çalıştığı projelerden Fırsat Eşitliği Modeli: işe alım, kariyer planlama, geliştirme ve eğitim gibi aşamalardaki eşitsizlikleri belirlemek ve iş hayatında cinsiyet ayrımcılığına son vererek fırsat eşitliğini sağlamak gibi pek çok projesi vardır.

Kagiderin kurulma amacını şöyle sıralayabiliriz:

- Kadın çalışanların sayısını arttırmak ve kadın girişimcilerin desteklenmesine teşvik etmek
- Kadının çalışma hayatında yer edinmesi için onlara eğitim vermek
- Kadınların girişimci olması yolundaki engellerden finans yetersizliğine kaynak yaratmak için yol göstermek ve desteklemek
- Kadın girişimcileri desteklemek için savunu çalışması üretip ulusal ve uluslararası arenada referans noktası olmak-Kadınları girişimciliğe özendirmek (KAGİDER, 2019).

3.6.3. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

KOSGEB, 1990 yılında Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı olarak, ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamada küçük ve orta ölçekli kuruluşların pay ve etkinliğini arttırmak ve girişimcilerin rekabet güçlerini geliştirip bu yolda destek ve hizmet sunarak onların rollerini arttırmak için kurulmuştur. Girişimcilik kültürünün geliştirilmesi ve yaygın hale getirilmesi için gerekli önlemleri almak, bu kapsamda inisiyatifleri ve girişimcileri desteklemek organizasyonun görevleri arasındadır (KOSGEB, 2019).

KOSGEB girişimciliğin yaygınlaşması ve başarı elde edecek işletmelerin kurulmasını sağlamak için destek sağlamaktadır. Bu amaçla KOSGEB 30 Aralık 2016'da yayımladığı 2020 Girişimcilik Eylem Planı kapsamında; Girişimcilerine yönelik üye ülkeler ve katılımcı ülkelerin kendi destek hizmetlerini geliştirmelerini sağlamak girişimcilik potansiyelini artırmak, girişimci önündeki engelleri kaldırmak, mentörlük hizmeti vermek, İş geliştirmek ve eğitim programları uygulamak ve girişimcilik kültürünü yaymayı amaçlamaktadır (KOSGEB, 2016). KOSGEB ayrıca Kadın Girişimciliğini Geliştirme Avrupa Ağı-WES 'in üyesi ve ulusal koordinatörüdür.

3.6.4. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

Kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi, kadın haklarını koruma ve teşvik etmek, kadınların sosyal yaşamın her parçasında hak ve fırsatlara eşit erişime sahip olmasını temin etmek için, 1990 yılında kurulmuştur. Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, aile ve Sosyal Politika Bakanlığı bünyesinde hizmet vermektedir. Milli Eğitim, Kültür, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, sağlık, tarım, sanayi ve Ticaret Bakanlıkları da dahil olmak üzere ilgili tüm kurum ve kuruluşlar, kadın politikalarının uygulanmasına ilişkin koordinasyonun sağlanmasından sorumludur. KSGM, yerel ve uluslararası finanse edilen programların ve projelerin politika oluşturulması ve koordinasyonundan ve bir uygulayıcı olarak rolünden sorumludur (KSGM, 2019). Şuan hayata geçirdiği birçok proje gibi “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı” da 2018-2023 yıllarını kapsayacak şekilde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı koordinatörlüğünde kamu kurum ve kuruluşlarının, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları, özel sektör ve ilgili diğer kuruluşların kadınların güç kazanmasına yönelik, ekonomiden sağlığa, eğitimden karar alma mekanizmasına kadar yapacakları çalışmaları içeren bir doküman olarak hazırlanmıştır (KSGM, 2018).

3.6.5. Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Tesisi Vakfı (MEKSA)

MEKSA, özel hukuk kararlarına göre 1985 yılında kurulmuş kamuya yararı gözetilen bir vakıftır. Kuruluşundan itibaren ülkemizde işgücü piyasasının gereksinimlerini ve standartlarını dikkate alan uygulamalı bir mesleki eğitim modelini benimsetmeyi ve yaymayı amaçlamaktadır. MEKSA 50.000' in üzerinde çocuğa, gence ve yetişkine, özel ilgi grupları olarak ifade edilen kadınlar, sokak çocukları, engelliler, eski hükümlüler dahil, mesleki eğitim hizmeti vermektedir. Mesleki eğitim ile istihdam arasında bir bağ kurulması temel hedefidir. MEKSA Türkiye'de 13 ilde 22 mesleki

eğitim merkezi vardır. 20’den fazla meslek dalında eğitim verilmektedir.

MEKSA daha çok kadınlara dayalı çıraklık programları üzerinde çalışmakta ve kadın ağırlıklı mesleklerin çıraklık yasalarına dahil edilmesini ve bu mesleklerin sanatkarlık olarak kabul edilmesinin zorunlu olduğu görüşünü savunmaktadır. Eğitim alan kişilerin istihdam edilme oranları %80 – 90’ larıbulmaktadır (MEKSA, 2019).

3.6.6. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)

TESK, 1953 yılında kurulmuş Esnaf ve sanatkarlar odaları, birlikleri ve federasyonları arasında birliği temin, gelişme ve ilerlemeyi sağlamak, meslekî eğitimlerini geliştirmek, esnaf ve sanatkarları yurt çapında ve uluslararası düzeyde temsil etmek ve bu yolda karşılaşması muhtemel sorunlara çözüm için uluslararası kurum ve kuruluşlara gerekli girişimlerde bulunmak başlıca amaçlarındandır. TESK ayrıca, işletmelere gerekli belgeleri sağlamak, çıraklık yasalarına uygunluk durumlarını araştırmak gibi düzenleyici fonksiyonları da yerine getirmektedir. TESK tarafından 2002-2009 yılları arasında uygulanan AB fonlu Kadın Girişimcilerin Desteklenmesi Projesi yürütülmüştür. Proje kapsamında 16 il’de eğitim programı düzenleme ve danışmanlık hizmeti verme yoluyla küçük aile işletmelerinin kurulması ve bakımında aktif rolü bulunan kadınlar arasında girişimciliğe destek vermeyi amaçlamaktadır. Bugüne kadar toplam 25 ilde, yaklaşık 6,300 kadına eğitim, 3,000 kadına da danışmanlık hizmeti verilmiştir (TESK, 2019).

3.6.7. TÜSİAD (Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği)

TÜSİAD, Türk Sanayici ve İş adamları Derneği adıyla 1971 yılın Türkiye’nin önde gelen girişimcilerinin ve yöneticilerinin kurduğu gönüllü bir kuruluştur. İlk defa 2007’ de derneğin başına bir kadın, Arzuhan Doğan Yalçındağ başkan seçilmesi daha sonra 2009 tarihinde yine bir kadının, Ümit Boyner’in başkan seçilmesi TÜSİAD’ın ismindeki çelişkiyi gündeme taşıdı. Türk Sanayici ve İş adamları Derneği olan TÜSİAD’ın 18 Ocak 2018 tarihli 48.olağan genel kurul toplantısı sonucunda Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği olarak değiştirilmiştir. Değişim sebebi cinsiyet eşitliği olarak gösterildi. Derneğin şu anda %12 sini kadınlar oluşturuyor. Çalışmaları ile rekabetçi piyasa ekonomisi, sürdürülebilirlik, kalkınma ve katılımcı demokrasi fikrinin benimsendiği bir toplumsal düzenin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Ayrıca TÜSİAD’ın çalışma alanları; Eğitim, bilgi teknolojileri, girişimcilik

ekosistemi, sanayide dönüşüm, istihdam ve sosyal güvenlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, kurumiçi girişimcilik, finansal kaynaklara erişim ve teşvikler gibi alanları içermektedir (TÜSİAD, 2019).

3.6.8. Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TÜGİAD)

1986 yılında kurulan (TÜGİAD) Genç İş Adamları Derneği girişimcilerin liderlik ve yaratıcılık vasfına katkıda bulunmak, sosyal sorumluluklarını geliştirmek, istihdam yaratmak, toplumunun sosyal, kültürel ve ekonomik yönde ilerlemesine katkıda bulunmak en temel amaçlarındandır. TÜGİAD; 84 ülkeden 200.000 Genç İş Kadını ve Adamını hedef alan MAME (Akdeniz-Afrika- Orta Doğu Genç Girişimciler Ağı)'nın kurucusu ve yönetim kurulu üyesidir. Türkiye çapında 870 üyesi olan TÜGİAD'ın bu üyelerinden 120'si kadındır. TÜGİAD büyük ve orta ölçekli işletmelere, kadın girişimcilere, finansman ve pazarlama konularında destek vermektedir (TÜGİAD, 2019).

3.6.9. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

İŞKUR, işsizliğin korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve önlenmesinde yardımcı olmak ve işsizlik sigortası hizmetleri yürütmek amacıyla kurulmuştur. İŞKUR işe yerleşmeyi artırmak, işgücünün niteliklerini geliştirmek ve piyasanın işgücü taleplerini karşılamak için mesleki eğitim, iş başı eğitim, toplum yararına programlar (TYP) ve girişimcilik kursları düzenlenmektedir.

İŞKUR, İşsizliği engel olmak ve kadınların ekonomiye katkı sunması amacıyla İş başı eğitim programına katılacak kadınlara iş bulma desteği ve günlük 77. TL harçlık, çocuklu kadınlara ekstrasdan 400 TL de çocuk bakım desteği veriyor.

Şu an en güncel proje Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İŞKUR ve OPET iş birliğinde hayata geçirdikleri projedir. 2020'e kadar sürecek proje kapsamında OPET her istasyonunda 2 kadın çalıştıracak ve bu da 3 bin 500 kadın istihdam edileceği anlamına geliyor (İŞKUR, 2018).

3.6.10. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, özel sektörün Türkiye'de mesleki üst kuruluşudur. TOBB olarak, 81 il ve 160 ilçedeki 360 oda ve 1,5 milyon üyesi ile borsaların (Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları) üst kuruluşudur.

Mesleğin genel çıkarlara uygun olarak gelişimini temin etmek, Odalar ve Borsalar arasındaki dayanışmayı sağlamak, ülkenin kalkınmasına ve ekonomisinin gelişmesi için çalışmaları yapmak başlıca amaçlarındandır.

TOOB bünyesinde Kadın Girişimciler Kurulu oluşturulmuştur. Bu kurul kadın girişimcilere eğitim desteği ve girişimci olma yolundaki fikirleri desteklemek amacıyla kurulmuştur. Bu kurul ülkemizdeki kadın girişimci potansiyelini daha donanımlı hale getirilmesi amacıyla kadın girişimcileri daha tecrübeli girişimcilerin yanında staj yaptırmak eğitim ve seminerler vermek strateji belirlemek ve girişimcilik kültürünün kadınlar arasında gelişmesine önayak olmak gibi görevleri vardır.

16 Mart 2019 tarihindeGeleceği Yazan Kadınlar Projesi kapsamında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Turkcell ve TOBB Kadın Girişimciler Kurulu işbirliğinde başlatılan ve teknolojiye kadınların istihdam kapasitesini ile girişimciliğini artırmak amacıyla 24 ilden (Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul Anadolu ve Avrupa Yakaları, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Konya, Kütahya, Mardin, Mersin, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon). 1601 katılımcı, 58 sınıfta eş zamanlı olarak yazılım hususunda eğitim verilmesi planlanmıştır (TOBB, 2019).

4. LİTERATÜR ÖZETİ

Kadın girişimciliği ve kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili literatür bölgesel çapta çeşitli çalışmalara sahip olsa da hem il hem de ülke bazında yeterli miktarda değildir. Çalışmanın bu bölümünde, kadın girişimciliği ve kadın girişimcilerin yaşadıkları sorunlara yönelik olarak literatür taraması yapılmıştır.

Şenel (2013), girişimci kadınlar ve karşılaştıkları sorunların analiz edildiği Tekirdağ'da faaliyet gösteren 111 kadın girişimciden oluşan bir çalışma yapmıştır. Tekirdağ ilinde kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması için bürokratik engellerin azaltılması hibe ve teşvik programlarının çoğaltılması sonucuna varılmıştır. Ayrıca kadın girişimcilerin aile baskısı veya sosyal baskı yaşamadıkları fakat ailelerine yeterince zaman ayıramadıkları tespit edilmiştir.

Erdun (2011), Zonguldak'ta faaliyet gösteren 111 kadın girişimciyle yapılan görüşmeler sonucunda, risk alma eğilimi ile kendine güvenmenin paralellik gösterdiği, kadın girişimcilerin risk alma eğilimleri arttıkça girişimci olmalarını etkileyen nedenlerin de arttığı sonucuna varmıştır.

Koç (2005), kadın girişimciler kavramı ve serbest meslek mensubu kadın girişimcilere ilişkin Konya ilinde 51 kadın avukatla yaptığı anket sonucunda; Kadınların yaratılışından kaynaklanan bazı özellikleri iş yaşamında dezavantaj değil aksine çoğu kez avantaj sağlamakta olduğu görüşüne varmıştır.

Yalman ve Gündoğdu (2014), kadın girişimciliği ve bölgesel kalkınma adlı araştırmalarında 432 girişimci kadın (198'i Kayseri, 163'ü Sivas ve 71'i Yozgat ilinden) ile yüz yüze anket yöntemini kullanarak yaptıkları araştırma neticesinde, kadın girişimcilere yönelik devlet teşviklerinin ve eğitim desteklerinin yoğunlaştırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Kadın girişimcilerin kadın olmak ya da toplumsal baskı gibi nedenlerle işlerinde olumsuzluk yaşadıkları, çevreden yeterli desteği görmedikleri ve yeterli eğitime sahip olmamaları durumlarını minimize etmek amacıyla kadınların kişisel ve mesleki açıdan eğitimler alması sağlanması gerektiği belirtilmiştir.

Memiş vd. (2007), Gaziantep, Adıyaman, Mardin ve Siirt illerinde kadınlar tarafından kurulan kooperatiflere üye 100 kadın girişimci ile araştırma yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda bölgesel kalkınmanın sağlanabilmesi için kadınların çalışma hayatına katılım oranının ve eğitim seviyelerinin artırılması ile birlikte kadın girişimciliğine yönelik politikaların oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.

Karateke (2006), İstanbul'da faaliyet gösteren 100 firma kurucusu kadın

girişimciyle yaptığı görüşmede, kadınları girişimci olamaya iten nedenlerin başında kadınların bağımsız çalışma işteği ve ekonomik zgrlēe kavuşma işteğinin geldiğini belirtmiştir.

şekerler (2006), Bursa Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı 100 kadına uyguladığı anket sonucunda; kadın girişimcilerin işletmeyi kurarken sermaye temini ve toplumun kadınlarla ilgili tabularından kaynaklanan bazı sorunlar yaşamakta olduğunu, kadın girişimciliği engelleyen kredi koşullarının kolaylaştırılması ve bürokratik işlemlerin kısaltılması ve hızlandırılması gerektiği sonucuna varmıştır.

Tablo 4.1’de literatür zeti kapsamında ulaşılan çalışmalar, bir bütün halinde özetlenmiştir.

Tablo 4.1. Kadın Girişimciliğine Yönelik Çalışmalar

Yazar(lar)	Yıl	Kapsam – İl/Bölge	Kapsam-Katılımcı	Sonuç
Şenel	2013	Tekirdağ	Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf ve Sanatkarlar Odalarına bağlı 111 Kadın Girişimci	Bürokratik engeller azaltılmalı, hibe ve teşvik programları çoğaltılmalıdır.
Erdun	2011	Zonguldak ve Ereğli	111 Kadın Girişimci	Kadın girişimcilerin risk alma eğilimleri ile girişimci olmalarını etkileyen nedenler doğru orantılıdır.
KOÇ	2005	Konya	51 Kadın Avukat	Kadınların yaradılıştan gelen bazı özellikleri onlara avantaj sağlamaktadır.
Yalman ve Gündoğdu	2014	Kayseri, Sivas ve Yozgat	Ticaret ve Sanayi Odasına Kayıtlı 432 Kadın Girişimci	Kadınlara yönelik devlet teşvik ve eğitimlerinin artırılması gerekmektedir.
Uluköy ve Demirel	2014	Türkiye	Kosgeb ve üniversitelerde girişimcilik eğitimi alan 225 kişiden oluşmaktadır.	Kadın ve erkek girişimcilerin bazı özellikleri birbirinden farklıdır.
İlter	2016	Afyonkarahisar	Afyonkarahisar İş Kadınları Derneği (AFİKAD) üyesi 44 kadın	Kadın girişimcilerin dini inanışları sorunları çözümlemede onlara yardımcı en önemli unsurdur.
Memiş vd.	2007	Gaziantep Adıyaman, Mardin ve Siirt	Kadınlar tarafından kurulan kooperatiflere üye 100 kadın girişimci	Bölgesel kalkınma sorununa kadının iş hayatına girişi önemli ölçüde çözüm sağlayacaktır.
Karateke	2006	İstanbul	100 firma	Kadınları girişimci olamaya iten nedenlerin başında bağımsız çalışma isteği ve ekonomik özgürlüğe kavuşma isteği gelmiştir.
Şekerler	2006	Bursa	Bursa Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı 100 kadın	Kadın girişimcileri engelleyen kredi koşullarının kolaylaştırılması ve bürokratik işlemlerin kısaltılması ve hızlandırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

5. MATERYAL ve YÖNTEM

Kadın girişimciliğinin temel sorunlarını konu alan bu çalışmada ilk olarak girişimcilik kavramı ve kadın girişimciliği hakkında bilgiler verilmiş; literatüre dayanılarak, yaşanan sorunlar ve kadınları girişimci olmaya iten nedenlerden bahsedilmiştir. Beşinci bölüm, bu çalışmada tercih edilen ankete dayalı nitel analiz yönteminin amacından, ankete örneklemeden ve yöntemden oluşmaktadır.

5.1. Araştırmanın Amacı

Kadın girişimcilerin karşılaştıkları problemlerin tespiti, kadın girişimcilerin başarısına etki eden etmenlerin tespiti, kadın girişimcilerin karşılaştıkları problemlere çözüm üretilmesi ve ülkemizde kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik öneriler, bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Söz konusu amaç çerçevesinde çalışmanın hipotezleri aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

H_{A1}: Genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.

H_{A2}: Çocuk sayısının etkisi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.

H_{A3}: Kişisel girişim deneyimi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.

H_{A4}: İşletmede çalışan sayısının etkisi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.

H_{A5}: Kadın girişimcinin gelir düzeyinin etkisi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.

H_{A6}: Kadın girişimcinin eğitim düzeyinin etkisi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.

H_{A7}: Kadın girişimcilerin eğitim düzeyi, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkilidir

H_{A8}: Kadın girişimcilerin ortaklık türü, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkilidir

H_{A9}: Kadın girişimcilerin gelir düzeyi, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkilidir

H_{A10}: Kadın girişimcilerin faaliyet gösterdiği sektör türü, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkilidir

H_{A11}: Kadın girişimcilerin eğitim düzeyi, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya

dayalı olması üzerinde etkilidir

H_{A12}: Kadın girişimcilerin ortaklık türü, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkilidir

H_{A13}: Kadın girişimcilerin gelir düzeyi, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkilidir

H_{A14}: Tek başına girişimcilik yapan kadınların işletmeleriyle ilgili daha az sorun yaşamaktadır

H_{A15}: Çocuk sayısı daha fazla yapan kadınların işletmeleriyle ilgili daha fazla sorun yaşamaktadır

H_{A16}: Gelir düzeyi daha düşük olan işletmeler daha fazla sorun yaşamaktadır

H_{A17}: Tek başına girişimcilik yapan kadınlar çok ortaklı olanlara göre daha az kadın olma kaynaklı sorun yaşar

H_{A18}: Üniversite eğitilmiş kadın girişimciler daha az kadın olma kaynaklı sorun yaşar

H_{A19}: Geliri düşük kadın girişimciler daha çok kadın olma kaynaklı sorun yaşar

Oluşturulan alternatif hipotezler, çalışmanın anket aşamasında belirlenen sorulara göre oluşturulmuştur.

5.2. Araştırmanın Kapsamı

Yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda araştırmanın kapsamını Batman ilinde faaliyette bulunan kadın girişimciler oluşturmaktadır. Bu bağlamda nicel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma nicel araştırma çerçevesinde tarama modelinde tasarlanmıştır. Bu tarama modelinde anket düzenlenerek veriler toplanmıştır.

5.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmada belirlenen evren Batman ilinde bulunan kadın girişimcilerdir. Batman Ticaret ve Sanayi Odası ve Esnaf Odalar Birliği'nden alınan rakamlara göre ilde mevcut ve faal 185 kadın girişimci bulunmaktadır.

Evreni oluşturan her parçanın veya kitlenin temsil edilmesi için basit tesadüfi örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini %5 hata payı kabul edilerek belirlenen 126 kişi oluşturmaktadır.

5.4.Yöntem

Çalışmada kullanılan verilerin hangi yolla toplandığı, toplanan bu verilerin hangi istatistiksel analiz yöntemleri ile yorumlandığı aşağıda açıklanacaktır.

5.4.1. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket, dokuz ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, katılımcılara yönelik 16 adet demografik ve sosyo-ekonomik soru yer almaktadır. Sonraki bölümlerinde gelir durumu ve eğitim durumu incelenmiştir. Fuar ve eğitimlere katılım dördüncü bölümdür. Ankette ayrıca 35 maddelik girişimcilik ölçeği vardır. Katılımcıların mevcut girişimcilik durumlarını ölçmek için 26 maddelik bir ölçek vardır. Daha sonra 3 maddelik kadınların işleri ile ilgili ölçek uygulanmıştır. Girişimciliğin planlanması için 6 maddelik başka bir ölçek uygulanmıştır. Daha sonra 15 maddelik bir ölçek ile kadın girişimcilerin başarılı olma nedenleri incelenmiştir.

Sözü geçen bu girişimcilik ölçeklerinde Yılmaz ve Sünbül'ün (2009) “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi” adlı çalışmasından alınmıştır. Diğer soruların oluşturulmasında ise kadın girişimciliğin sorunları ve kadınların başarılı olmaları ile ilgili ipuçlarının tespit edilebilmesi dikkate alınmıştır.

5.4.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntem

Çalışmanın amacı doğrultusunda katılımcılara anket uygulanmış ve bu anket verileri istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Ankette birkaç farklı türde soru sorulduğundan bunların analizi de farklı şekilde yapılmıştır. Bu sorulara verilen cevaplar betimsel olarak analiz edilmiş bulgular kısmında verilmiştir. Veri analizi için bağımsız t-test, Faktör analizi, ANOVA testi ve korelasyon testleri SPSS 21 yazılımı kullanılarak uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar ayrı ayrı tablolar halinde sunulmuştur. Bu ankette kullanılan analizlerin açıklaması aşağıdaki şekilde detaylandırılmıştır.

6. ARAŞTIRMA BULGULARI ve YORUMLAR

Araştırma sorularıyla ilgili genel bulgular aşağıdaki gibidir.

6.1. Güvenilirlik Analizi

Araştırma bulguları aktarılmadan önce yapılan analizlerle ilgili olarak güvenilirlik analiz değerlerine yani Cronbach alfa değerine bakılır. Güvenilirlik analizi, daha önceden belirlenmiş bir ölçek türüne göre hazırlanmış ankete verilen yanıtların tutarlılığını ölçer. Burada tutarlılıktan kasıt, sadece ölçeğe uygun olarak sıralanabilir (ordinalscale) yanıtlar içeren sorulara verilen yanıtların tutarlılığıdır. Örneğin anketin cinsiyet, gelir veya evet/hayır cevabı verilen sorularına güvenilirlik analizi uygulanmaz. Ancak örneğin herhangi bir konu hakkında görüş belirten bir soruya verilen 5'li Likert ölçeği ile hiç katılmıyorum (1)'den kesinlikle katılıyorum (5) gibi sıralanabilir yanıtlar güvenilirlik analizine tabi tutulabilir (Miran, 2018a).

Güvenilirlik analizi için kullanılan temel analiz Cronbach Alpha (α) değerinin bulunmasıdır. Her bir madde için tek bir α değeri olabileceği gibi, tüm soruların ortalama bir α değeri de olabilir. Tüm sorular için elde edilen α değeri o anketin toplam güvenilirliğini gösterir ve 0.7'den büyük olması beklenir, bu değerden düşük α değerleri anketin zayıf güvenilirliği olduğunu gösterir, $\alpha > 0.8$ olması ise anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Miran, 2018a). Araştırmada bu değer eşik değer kabul edilen 0.70'ten büyük olduğundan (Tablo 6.1), araştırma sonuçlarının yüksek düzeyde güvenilir olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6.1. Cronbach alfa güvenilirlik testi sonuçları

Ölçek	İfade Sayısı	Gözlem sayısı	Cronbach Alfa
Girişimcilik	36	99	0.888

6.2. Normallik Testleri

Parametrik istatistik testleri kullanmak için verideki değişkenlerin normal dağılış göstermeleri gerekir (Miran, 2018a). Çalışmada kullanılan değişkenlerin normal dağılış gösterip göstermedikleri Shapiro-Wilk testiyle belirlenmiştir (Tablo 6.2) Shapiro-Wilk ile:

H_0 : Değişken normal dağılış göstermektedir

H_a: Değişken normal dağılış göstermemektedir

H₀ ve H_a hipotezleri test edilmiştir. $\alpha=0.05$ için sadece sorunların genel ortalaması ve kadın olmaktan kaynaklanan sorunlar değişkenlerinin normal dağılış gösterdiği belirlenmiştir.

Tablo 6.2. Değişkenlerin normal dağılış testleri

	Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	p
İşimde geçmiş performansından daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım.	0.567	73	0.000
Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.	0.585	73	0.000
İstediğim şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebini genellikle kendi yeteneklerim olduğu düşünürüm.	0.669	73	0.000
İşlerimde kendi kararlarım etkilidir.	0.552	73	0.000
Kendi işimi kurabilirim.	0.571	73	0.000
İşten zorunlu olarak ayrılısam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.	0.600	73	0.000
Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim.	0.669	73	0.000
Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim.	0.722	73	0.000
Denemediklerimi denemekten çekinmem.	0.767	73	0.000
Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissederim.	0.723	73	0.000
Arkadaşlarıma değişik iş projelerden söz ederim.	0.726	73	0.000
Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.	0.710	73	0.000
Arkadaşlarımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem	0.741	73	0.000
Hayatımı dış etkenlere bırakmam	0.542	73	0.000
Kararlarımla hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.	0.624	73	0.000
Risk almaktan çekinmem	0.678	73	0.000

Tablo 6.2. (devamı)Değişkenlerin normal dağılış testleri

	Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	p
Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.	0.710	73	0.000
Yeni bir şeyleri denememe imkan veren projeler üzerinde çalışmayı severim.	0.774	73	0.000
Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.	0.733	73	0.000
Yeni bir perspektiften bakmama imkan sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.	0.792	73	0.000
Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.	0.727	73	0.000
Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldırabiliriz.	0.574	73	0.000
Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.	0.583	73	0.000
Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.	0.648	73	0.000
Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.	0.666	73	0.000
Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.	0.681	73	0.000
Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.	0.669	73	0.000
Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.	0.659	73	0.000
Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.	0.641	73	0.000
İşimde ve çalışmalarımda ortaya çıkan değişimlere açıgımdır.	0.721	73	0.000
İşimi severek ve azimle yaparım.	0.617	73	0.000
İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.	0.617	73	0.000
İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim.	0.491	73	0.000
Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.	0.609	73	0.000
İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.	0.567	73	0.000
Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.	0.618	73	0.000
Ev işleriniz, çocuklarınız, eşiniz (Genel)	0.794	73	0.000
Ev işleriniz, çocuklarınız, eşiniz (Kadın olma nedeniyle)	0.715	73	0.000
İstedığınız fiyat, miktar ve kalitede girdi bulma (Genel)	0.840	73	0.000
İstedğiniz fiyat, miktar ve kalitede girdi bulma (Kadın olma nedeniyle)	0.821	73	0.000
Otorite kurma-yönetme (Genel)	0.826	73	0.000
Otorite kurma-yönetme (Kadın olma nedeniyle)	0.784	73	0.000
Stratejik kararlar verme (Genel)	0.811	73	0.000
Stratejik kararlar verme (Kadın olma nedeniyle)	0.698	73	0.000
Alacaklarınızı tahsil etme (Genel)	0.870	73	0.000
Alacaklarınızı tahsil etme (Kadın olma nedeniyle)	0.769	73	0.000
Borçlarınızı ödeme (Genel)	0.857	73	0.000
Borçlarınızı ödeme (Kadın olma nedeniyle)	0.769	73	0.000
Ürün fiyatlandırma (Genel)	0.848	73	0.000
Ürün fiyatlandırma (Kadın olma nedeniyle)	0.756	73	0.000
Ürün maliyetleri (Genel)	0.887	73	0.000
Ürün maliyetleri (Kadın olma nedeniyle)	0.779	73	0.000
Ürün geliştirme (Genel)	0.867	73	0.000
Ürün geliştirme (Kadın olma nedeniyle)	0.757	73	0.000
Pazar bulma (Genel)	0.907	73	0.000
Pazar bulma (Kadın olma nedeniyle)	0.866	73	0.000
Kredi veya ek kaynak temini (Genel)	0.905	73	0.000
Kredi veya ek kaynak temini (Kadın olma nedeniyle)	0.861	73	0.000
Nakliye masrafları (Genel)	0.898	73	0.000

Tablo 6.2. (devamı)Değişkenlerin normal dağılış testleri

	Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	p
Nakliye masrafları (Kadın olma nedeniyle)	0.853	73	0.000
Tüketim merkezlerine uzaklık (Genel)	0.899	73	0.000
Tüketim merkezlerine uzaklık (Kadın olma nedeniyle)	0.873	73	0.000
Bulunduğunuz bölgeye özgü hususlar (Genel)	0.902	73	0.000
Bulunduğunuz bölgeye özgü hususlar (Kadın olma nedeniyle)	0.891	73	0.000
Ülkedeki ekonomik durum (Genel)	0.915	73	0.000
Ülkedeki ekonomik durum (Kadın olma nedeniyle)	0.827	73	0.000
Bürokratik işlemler (Genel)	0.876	73	0.000
Bürokratik işlemler (Kadın olma nedeniyle)	0.850	73	0.000
Vergi miktarı ve ödeme koşulları (Genel)	0.877	73	0.000
Vergi miktarı ve ödeme koşulları (Kadın olma nedeniyle)	0.817	73	0.000
Sektördeki firmalarla maliyet rekabeti (Genel)	0.844	73	0.000
Sektördeki firmalarla maliyet rekabeti (Kadın olma nedeniyle)	0.875	73	0.000
Sektördeki firmalarla fiyat rekabeti (Genel)	0.863	73	0.000
Sektördeki firmalarla fiyat rekabeti (Kadın olma nedeniyle)	0.868	73	0.000
Sektördeki firmalarla pazar rekabeti (Genel)	0.885	73	0.000
Sektördeki firmalarla pazar rekabeti (Kadın olma nedeniyle)	0.899	73	0.000
Sendikalarla ilgili hususlar (Genel)	0.860	73	0.000
Sendikalarla ilgili hususlar (Kadın olma nedeniyle)	0.837	73	0.000
Mevcut çalışan işçilerle ilgili hususlar (Genel)	0.884	73	0.000
Mevcut çalışan işçilerle ilgili hususlar (Kadın olma nedeniyle)	0.835	73	0.000
Mevcut çalışan beyaz yakalılarla ilgili hususlar (Genel)	0.827	73	0.000
Mevcut çalışan beyaz yakalılarla ilgili hususlar (Kadın olma nedeniyle)	0.806	73	0.000
Kalifiye işçi ve usta bulma (Genel)	0.895	73	0.000
Kalifiye işçi ve usta bulma (Kadın olma nedeniyle)	0.871	73	0.000
İyi eğitilmiş mühendis, muhasebeci ve uzman bulma (Genel)	0.830	73	0.000
İyi eğitilmiş mühendis, muhasebeci ve uzman bulma (Kadın olma nedeniyle)	0.861	73	0.000
Sektörel dernek ve vakıflarla ilgili hususlar (Genel)	0.820	73	0.000
Sektörel dernek ve vakıflarla ilgili hususlar (Kadın olma nedeniyle)	0.825	73	0.000
Çalışmaları ve araştırmaları takip edersiniz	0.560	73	0.000
Uzmanlardan destek alırsınız	0.682	73	0.000
Danıştığınız kişilerin kadın olmasına dikkat edersiniz	0.780	73	0.000
Kısa, orta ve uzun vadeli üretim planlarınızı yaparsınız	0.592	73	0.000
Tedarikçi ve girdi ihtiyaç planlarınızı yaparsınız	0.633	73	0.000
Hedef Pazar ve tüketicilerinizi belirlersiniz	0.653	73	0.000
Teknoloji hedeflerinizi belirlersiniz	0.630	73	0.000
Ürün kalitesi hedeflerinizi belirlersiniz	0.599	73	0.000
Detaycıdır	0.558	73	0.000
Planlı çalışır	0.617	73	0.000
Fikri takip sahibidir	0.658	73	0.000
Titizdir	0.657	73	0.000
Özverilidir	0.646	73	0.000
Hedeflerinden kolay vazgeçmez	0.606	73	0.000
Sanatsal düşünür	0.668	73	0.000
Mücadelecidir	0.611	73	0.000
Öngörüsü güçlüdür	0.650	73	0.000

Tablo 6.2.Değişkenlerin normal dağılış testleri (devamı)

	Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	p
Özenlidir	0.670	73	0.000
Dayanıklıdır	0.646	73	0.000
Empati yeteneği yüksektir	0.714	73	0.000
Sezgileri güçlüdür	0.695	73	0.000
Kararlıdır	0.654	73	0.000
Hızlı ve pratik çözümler üretir	0.703	73	0.000
Sorun genel ortalaması	0.980	73	0.284
Sorun kadın ortalaması	0.971	73	0.086

6.3. Kadın Girişimci Özellikleri

Batman’da faaliyet yürüten kadın girişimciler bazı özelliklere sahiptir. Bu kadın girişimcilerin bazı özellikleri aşağıda incelenecektir.

6.3.1. Genel Özellikler

Kadın girişimcilerin dörtte üçü evli, yarısı lisans ve daha üstü eğitilmiş, %56.8’i hizmet sektöründe, yarısından fazlası eş-arkadaş ortaklı, yaklaşık yarısı 5000 TL/ay gelirli ve dörtte üçü mevcut girişiminde zarar etmiştir (Tablo 6.3.).

Tablo 6.3. Kadın girişimcilerin işletme ve sosyo-ekonomik özellikleri

		Sayı	%
Medeni durum	Bekar	25	19,8%
	Evli	95	75,4%
	Dul/boşanmış	6	4,8%
	Genel	126	100,0%
Eşiniz girişimci mi?	Evet	65	60,2%
	Hayır	43	39,8%
	Genel	108	100,0%
Anneniz girişimci mi?	Evet	6	4,9%
	Hayır	117	95,1%
	Genel	123	100,0%
Babanız girişimci mi?	Evet	39	31,7%
	Hayır	84	68,3%
	Genel	123	100,0%
Eşinizin anne veya babası girişimci mi?	Evet	27	25,2%
	Hayır	80	74,8%
	Genel	107	100,0%

Tablo 6.3 (devamı). Kadın girişimcilerin işletme ve sosyo-ekonomik özellikleri

		Sayı	%
İşletmeniz hangi sektörde?	Üretim/İmalat	16	12,8%
	Pazarlama/Satış	32	25,6%
	Hizmet	71	56,8%
	Diğer	6	4,8%
	Genel	125	100,0%
İşletme ortağınız	Eş/Arkadaş	68	54,0%
	Anne/baba/kardeş	1	0,8%
	Akraba	5	4,0%
	Diğer	4	3,2%
	Yok	48	38,1%
	Genel	126	100,0%
Mevcut girişiminizle ilgili kararı tek başınıza mı aldınız?	Evet	74	59,2%
	Hayır	51	40,8%
	Genel	125	100,0%
Mevcut girişiminizde zarar ettiğiniz dönem oldu mu?)	Evet	94	74,6%
	Hayır	32	25,4%
	Genel	126	100,0%
Daha önce başarısız girişiminiz oldu mu?)	Evet	53	42,1%
	Hayır	73	57,9%
	Genel	126	100,0%
Kadın girişimcinin gelir düzeyi (TL/ay)	0-5000	64	50,8%
	5001-10000	30	23,8%
	10001-20000	21	16,7%
	20001-50000	7	5,6%
	50001'den fazla	4	3,2%
	Genel	126	100,0%
Eşinin gelir düzeyi (TL/ay)	0-5000	49	50,5%
	5001-10000	22	22,7%
	10001-20000	14	14,4%
	20001-50000	8	8,2%
	50001'den fazla	4	4,1%
	Genel	97	100,0%
Kadın girişimcinin eğitim düzeyi	Yok	0	0,0%
	Okur-yazar	2	1,6%
	İlkokul	0	0,0%
	Ortaokul	3	2,4%
	Lise	26	20,6%
	Meslek Y.Ok	32	25,4%
	Üniversite	57	45,2%
	Lisans üstü	6	4,8%
	Genel	126	100,0%

Tablo 6.3 (devamı). Kadın girişimcilerin işletme ve sosyo-ekonomik özellikleri

		Sayı	%
Eşinin eğitim düzeyi	Yok	0	0,0%
	Okur-yazar	0	0,0%
	İlkokul	0	0,0%
	Ortaokul	3	2,9%
	Lise	37	36,3%
	Meslek Y.Ok	9	8,8%
	Üniversite	51	50,0%
	Lisans üstü	2	2,0%
	Genel	102	100,0%
Annesinin eğitim düzeyi	Yok	17	13,5%
	Okur-yazar	34	27,0%
	İlkokul	20	15,9%
	Ortaokul	21	16,7%
	Lise	32	25,4%
	Meslek Y.Ok	1	0,8%
	Üniversite	1	0,8%
	Lisans üstü	0	0,0%
	Genel	126	100,0%
Babasının eğitim düzeyi	Yok	2	1,6%
	Okur-yazar	18	14,3%
	İlkokul	21	16,7%
	Ortaokul	25	19,8%
	Lise	54	42,9%
	Meslek Y.Ok	3	2,4%
	Üniversite	3	2,4%
	Lisans üstü	0	0,0%
	Genel	126	100,0%
İşinizle ilgili ulusal eğitim, kurs, fuar ve firma ziyaretlerine katılımınız	Hiç katılmıyorum	37	29,6%
	İhtiyaç duydukça katılıyorum	75	60,0%
	Sık sık katılıyorum	13	10,4%
	Genel	125	100,0%
İşinizle ilgili uluslararası eğitim, kurs, fuar ve firma ziyaretlerine katılımınız	Hiç katılmıyorum	78	62,4%
	İhtiyaç duydukça katılıyorum	39	31,2%
	Sık sık katılıyorum	8	6,4%
	Genel	125	100,0%

6.4. Girişimcilik Sorunlarına Genel Yaklaşım

Kadın girişimcilerin genel olarak en önemli sorunu ev, eş ve çocuklarıyla ilgilidir. Kadın girişimciler bu sorunu oldukça önemli seviyesinde görmektedir. İkinci en önemli sorunları, faaliyet gösterdikleri bölgeye özgü hususlar; üçüncü en önemli sorunları ülkedeki ekonomik durumdur. Bu sorunları; istenen fiyat, miktar ve kalitede girdi bulma, sektördeki firmalarla pazar, fiyat ve maliyet rekabeti izlemektedir. Kadınlar

bu sorunları orta derecenin üzerinde önemli görmektedir (Tablo 6.4).

Tablo 6.4. Kadın girişimcilerin genel sorunları (ortalamaya göre sıralanmış)

Sorun	Sayı	Ort.	Min.	Mak.	St. sapma
Ev işleriniz, çocuklarınız, eşiniz	126	4.04	1	5	1.27
Bulunduğunuz bölgeye özgü hususlar	126	3.92	1	5	1.06
Ülkedeki ekonomik durum	126	3.80	1	5	1.18
İsteddiğiniz fiyat, miktar ve kalitede girdi bulma	126	3.66	1	5	1.34
Sektördeki firmalarla pazar rekabeti	126	3.34	1	5	1.12
Sektördeki firmalarla fiyat rekabeti	126	3.31	1	5	1.12
Sektördeki firmalarla maliyet rekabeti	126	3.27	1	5	1.10
Kredi veya ek kaynak temini	126	3.24	1	5	1.36
Bürokratik işlemler	126	3.19	1	5	1.39
Vergi miktarı ve ödeme koşulları	126	3.19	1	5	1.38
Tüketim merkezlerine uzaklık	126	2.96	1	5	1.39
Mevcut çalışan işçilerle ilgili hususlar	126	2.88	1	5	1.46
Pazar bulma	126	2.81	1	5	1.16
Kalifiye işçi ve usta bulma	126	2.75	1	5	1.28
Sendikalarla ilgili hususlar	126	2.64	1	5	1.31
İyi eğitilmiş mühendis, muhasebeci ve uzman bulma	126	2.63	1	5	1.37
Nakliye masrafları	126	2.62	1	5	1.28
Borçlarınızı ödeme	126	2.60	1	5	1.41
Ürün maliyetleri	126	2.60	1	5	1.17
Sektörel dernek ve vakıflarla ilgili hususlar	126	2.60	1	5	1.38
Mevcut çalışan beyaz yakalılarla ilgili hususlar	126	2.58	1	5	1.39
Alacaklarınızı tahsil etme	126	2.48	1	5	1.22
Otorite kurma-yönetme	126	2.39	1	5	1.44
Ürün fiyatlandırma	126	2.26	1	5	1.14
Ürün geliştirme	126	2.16	1	5	1.03
Stratejik kararlar verme	126	1.92	1	5	1.19

6.5. Girişimcilik Sorunlarının Kadın Olmaktan Kaynaklanması

Kadın girişimcilerin kadın olmaktan kaynaklanan en önemli sorunu ev, eş ve çocuklarıyla ilgilidir. Kadın girişimciler bu sorunu oldukça önemli seviyede görmektedir. İkinci en önemli sorunları, faaliyet gösterdikleri bölgeye özgü hususlar; üçüncü en önemli sorunları ülkedeki ekonomik durum ve kredi ve ek kaynak teminidir. Kadınlar bu sorunları orta derecede önemli olarak değerlendirmektedir. Kadınlar bu sorunların dışındaki sorunları orta derecenin altında görmektedir (Tablo 6.5).

Tablo 6.5. Kadın girişimcilerin kadın olmaktan kaynaklanan sorunları
(ortalamaya göre sıralanmış)

Sorun	Sayı	Ort.	Min.	Mak.	St.Sapma
Ev işleriniz, çocuklarınız, eşiniz	126	4.18	1	5	1.23
Bulunduğunuz bölgeye özgü hususlar	126	3.76	1	5	1.31
Ülkedeki ekonomik durum	126	3.08	1	5	1.70
Kredi veya ek kaynak temini	126	3.06	1	5	1.57
İstedığınız fiyat, miktar ve kalitede girdi bulma	126	2.99	1	5	1.68
Bürokratik işlemler	126	2.84	1	5	1.55
Sektördeki firmalarla pazar rekabeti	126	2.70	1	5	1.32
Pazar bulma	126	2.56	1	5	1.35
Tüketim merkezlerine uzaklık	126	2.51	1	5	1.42
Sektördeki firmalarla fiyat rekabeti	126	2.51	1	5	1.24
Sektördeki firmalarla maliyet rekabeti	126	2.50	1	5	1.29
Mevcut çalışan işçilerle ilgili hususlar	126	2.43	1	5	1.46
Kalifiye işçi ve usta bulma	126	2.41	1	5	1.43
Mevcut çalışan beyaz yakalılarla ilgili hususlar	126	2.39	1	5	1.40
Sendikalarla ilgili hususlar	126	2.37	1	5	1.29
Sektörel dernek ve vakıflarla ilgili hususlar	126	2.30	1	5	1.30
Alacaklarınızı tahsil etme	126	2.28	1	5	1.36
Borçlarınızı ödeme	126	2.27	1	5	1.48
Nakliye masrafları	126	2.22	1	5	1.39
İyi eğitilmiş mühendis, muhasebeci ve uzman bulma	126	2.18	1	5	1.29
Vergi miktarı ve ödeme koşulları	126	2.07	1	5	1.31
Otorite kurma-yönetme	126	1.99	1	5	1.33
Ürün geliştirme	126	1.86	1	5	1.15
Ürün fiyatlandırma	126	1.84	1	5	1.04
Ürün maliyetleri	126	1.81	1	5	1.06
Stratejik kararlar verme	126	1.69	1	5	1.12

6.6. Korelasyon Katsayıları

Kadın girişimcilerin genel ve kadın olmaktan kaynaklanan sorunları arasındaki korelasyon katsayısı 0.404 olarak hesaplanmıştır (Tablo 6.6). %1 düzeyinde istatistiki açıdan anlamlı olan bu korelasyon katsayısı, genel ve kadın olmaktan kaynaklanan sorunlar arasında orta dereceden daha düşük bir ilişki olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların bir kısmı kadın olmalarından kaynaklanmakla birlikte orta derecenin altında kalmaktadır.

Tablo 6.6. Genel ve kadın olmaktan kaynaklı sorunlar arasındaki korelasyon katsayısı

		Genel Sorun ortalaması	Kadın olmaya bağlı Sorun ortalaması
Genel Sorun ortalaması	Pearson Korelasyon	1	0.404***
	P		0.000
	N	126	126
Kadın olmaya bağlı Sorun ortalaması	Pearson Korelasyon	0.404***	1
	P	0.000	
	N	126	126
*** 0.01 düzeyinde anlamlı			

Belli kriterleri kontrol altına aldıktan sonra hesaplanan kadın sorunları ile genel sorunlar arasındaki kısmi korelasyon katsayılarının tümü istatistiki açıdan anlamlıdır (Tablo 6.7). Kadın girişimcilerin genel ve kadın olmaktan kaynaklanan sorunları arasındaki korelasyon katsayısından çocuk sayısının etkisi çıkarıldıktan sonra elde edilen kısmi korelasyon katsayısını sunmaktadır (0.356). Çocuk sayısını kontrol altına aldığımızda korelasyon katsayısı 0.404’ten 0.356’ya düşmektedir. Yaşın etkisi kontrol altına alındığında 0.476, deneyimin etkisi kontrol altına alındığında 0.428, işletmede çalışanların sayısı etkisi kontrol altına alındığında 0.408, gelir düzeyi etkisi kontrol altına alındığında 0.377 ve eğitim düzeyi etkisi kontrol altına alındığında 0.402’dir.

Tablo 6.7. Genel sorunlar ve kadın olmaya bağlı sorunlar arasındaki kısmi korelasyon katsayıları

Kontrol değişkeni	Kısmi korelasyon katsayısı
Çocuk sayısı	0.356***
Yaş	0.476***
Kişisel girişim deneyimi (Yıl)	0.428***
İşletmede çalışan kişis sayısı	0.408***
Gelir düzeyi	0.377***
Eğitim	0.402***

6.7. Kadın Özellikleri

Kadınların, girişimci özelliklerinin yanı sıra bir de genel bazı özellikleri vardır. Bu kadınlara özgü özellikler hemcinslerine soruldu ve alınan cevapları aşağıdaki gibidir.

6.7.1. Genel Özellikler

Kadın girişimciler, kadınlara özgü özellikler arasında birinci sıraya detaycı

olmalarını, ikinci sıraya özverili olmalarını ve üçüncü sıraya planlı olmalarını koymaktadır (Tablo 6.8).

Tablo 6.8. Kadınlara özgü özellikler

Kadın özelliği	Sayı	Ort	Min	Mak.	St. Sapma
Detaycıdır	126	4.58	2	5	.75
Özverilidir	126	4.56	1	5	.69
Planlı çalışır	126	4.53	1	5	.75
Mücadelecidir	126	4.52	1	5	.75
Fikri takip sahibidir	126	4.50	1	5	.82
Hedeflerinden kolay vazgeçmez	126	4.50	1	5	.79
Dayanıklıdır	126	4.49	1	5	.86
Kararlıdır	126	4.49	1	5	.85
Hızlı ve pratik çözümler üretir	126	4.48	1	5	.81
Özenlidir	126	4.46	1	5	.82
Titizdir	126	4.42	1	5	.91
Sezgileri güçlüdür	126	4.40	1	5	.92
Sanatsal düşündür	126	4.38	1	5	.87
Öngörüsü güçlüdür	126	4.35	1	5	1.03
Empati yeteneği yüksektir	126	4.23	1	5	1.17

6.8. Hedefli Çalışma

Kadın girişimcilerin hedefli çalışmalarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 6.9’da sunulmuştur. Kadın girişimciler en fazla ürün kalitesi hedeflerinin belirlenmesine önem vermektedir. Kadın girişimcilerin tüm plan ve hedeflere büyük ölçüde önem verdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 6.9. İşletmede hedefli çalışma

Hedefler	Sayı	Ort.	Min.	Mak.	St. Sapma
Ürün kalitesi hedeflerinizi belirlersiniz	126	4.52	1	5	.75
Kısa, orta ve uzun vadeli üretim planlarınızı yaparsınız	126	4.51	1	5	.76
Tedarikçi ve girdi ihtiyaç planlarınızı yaparsınız	126	4.48	1	5	.81
Hedef pazar ve tüketicilerinizi belirlersiniz	126	4.45	1	5	.79
Teknoloji hedeflerinizi belirlersiniz	126	4.35	1	5	1.00

6.9. Faktör Analizi

Sosyal çalışmalarda faktörler arasında korelasyon olması beklendiğinden faktör analizinde rotasyon yöntemi olarak **Direct Oblimin**, extraction yöntemi olarak **maximumlikelihood** yönteminden yararlanılmıştır. Faktör analizine tabi tutulan girişimcilik ölçeğinde 36 ifade bulunmaktadır.

Tablo 6.10. Girişimcilik ölçeğinde yer alan ifadelerin tanımlayıcı istatistikleri

İfade	Ort.	St. Sapma	N
İşimde geçmiş performansından daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım.	4.74	.442	99
Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.	4.72	.453	99
İstediğim şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebini genellikle kendi yeteneklerim olduğu düşünürüm.	4.64	.579	99
İşlerimde kendi kararlarım etkilidir.	4.78	.464	99
Kendi işimi kurabilirim.	4.73	.550	99
İşten zorunlu olarak ayrılısam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.	4.70	.543	99
Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim.	4.63	.527	99
Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim.	4.54	.704	99
Denemediklerimi denemekten çekinmem.	4.41	.783	99
Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissedirim.	4.42	.858	99
Arkadaşıma değişik iş projelerden söz ederim.	4.07	1.280	99
Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.	4.40	.891	99
Arkadaşımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem	4.21	1.127	99
Hayatımı dış etkenlere bırakmam	4.56	.895	99
Kararlarım ile hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.	4.67	.571	99
Risk almaktan çekinmem	4.63	.599	99
Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.	4.62	.584	99
Yeni bir şeyleri denememe imkan veren projeler üzerinde çalışmayı severim.	4.29	.972	99
Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.	4.36	.942	99
Yeni bir perspektiften bakmama imkan sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.	4.21	.972	99
Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.	4.37	1.006	99
Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldırabiliriz.	4.77	.470	99
Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.	4.71	.593	99
Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.	4.66	.592	99
Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.	4.66	.574	99
Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.	4.63	.546	99
Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.	4.64	.543	99
Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.	4.66	.518	99
Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.	4.65	.611	99
İşimde ve çalışmalarım da ortaya çıkan değişimlere açığım.	4.56	.593	99
İşimi severek ve azimle yaparım.	4.71	.500	99
İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.	4.71	.500	99
İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim.	4.73	.682	99
Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.	4.74	.507	99
İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.	4.76	.517	99
Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.	4.61	.740	99

Toplam varyansın en az %50'sini karşılayan faktör sayısı 4 olarak bulunmuştur. (Tablo 6.11). Bu nedenle girişimcilik ölçeğine 36 ifadenin 4 faktör altında toplanabileceğine karar verilmiştir.

Tablo 6.11. Açıklanan toplam varyans

Faktör	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			RotationS ums of SquaredLo ading ^a
	Toplam	% of Variance	Cumulative %	Toplam	% of Variance	Cumulative %	Toplam
1	8.853	24.592	24.592	5.560	15.445	15.445	3.554
2	5.541	15.392	39.984	4.023	11.175	26.620	4.517
3	2.027	5.629	45.613	4.041	11.226	37.846	4.296
4	2.014	5.595	51.208	1.775	4.931	42.777	2.137
5	1.690	4.694	55.903	1.456	4.045	46.822	4.390
6	1.454	4.040	59.942	1.633	4.536	51.358	2.748
7	1.416	3.932	63.874	1.028	2.856	54.214	4.511
8	1.279	3.554	67.428	1.090	3.027	57.241	3.398
9	1.160	3.223	70.651	1.017	2.825	60.066	3.140
10	1.061	2.947	73.598	.917	2.548	62.614	2.439
11	.931	2.586	76.184				
12	.895	2.487	78.671				
13	.775	2.153	80.823				
14	.761	2.114	82.937				
15	.667	1.853	84.790				
16	.630	1.750	86.540				
17	.547	1.520	88.060				
18	.503	1.397	89.457				
19	.413	1.146	90.603				
20	.397	1.103	91.706				
21	.371	1.029	92.735				
22	.338	.938	93.673				
23	.311	.864	94.537				
24	.292	.811	95.348				
25	.249	.693	96.041				
26	.218	.607	96.648				
27	.204	.566	97.214				
28	.177	.493	97.707				
29	.164	.456	98.162				
30	.158	.438	98.600				
31	.126	.349	98.950				
32	.100	.279	99.229				
33	.088	.245	99.474				
34	.079	.220	99.694				
35	.062	.171	99.865				
36	.049	.135	100.000				

“Girişimcilik” ifadelerine ait KMO değeri 0.715 (orta düzeyde iyi) olarak bulunmuştur. Bu istatistik verilerin faktör analiziyle modellenip modellenemeyeceğine ilişkin bir ölçüttür. KMO istatistiği örnek büyüklüğünün uygunluğunu belirler. Alt sınır 0.50'dir. Buna göre elimizdeki veriler modellemeye uygundur.

Bartlett testi istatistiki açıdan anlamlı olduğundan değişkenlerin faktör analizine uygun olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 6.12). Bu, değişkenlerin tutarlı olduğu sonucunu da vermektedir.

Tablo 6.12.KMO ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.715
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2315.247
	Df	630
	P	0.000

Tablo 6.13.Faktör analizi desen matrisi

	Madde			
	1	2	3	4
Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.	0.810			
Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim.	0.746			
Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.	0.711			
Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.	0.673			
Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.	0.671			
İşimde ve çalışmalarımdaya ortaya çıkan değişimlere açıgımdır.	0.552			
Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.	0.488			
Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldırmak için çalışırım.	0.486			
Kararlarımın hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.	0.454			
İşten zorunlu olarak ayrılırsam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.	0.450			
Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.	0.418			
Risk almaktan çekinmem	0.412			
Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim.	0.356			
Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.				
Arkadaşlarıma değişik iş projelerden söz ederim.		0.917		
Arkadaşlarımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem		0.905		
Yeni bir perspektiften bakmama imkan sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.		0.754		
Yeni bir şeyleri denememe imkan veren projeler üzerinde çalışmayı severim.		0.732		

Tablo 6.13. (devamı) Faktör analizi desen matrisi

	Madde			
	1	2	3	4
Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissedirim.		0.707		
Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.		0.697		
Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.		0.645		
Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.		0.566		
Denemediklerimi denemekten çekinmem.		0.387		
Hayatımı dış etkenlere bırakmam				
Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.			-0.917	
İşimde geçmiş performansımdan daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım.			-0.808	
İstediğim şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebini genellikle kendi yeteneklerim olduğu düşünürüm.			-0.600	
İşlerimde kendi kararlarım etkilidir.			-0.430	
Kendi işimi kurabilirim.			-0.379	
İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.				-0.599
Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.				-0.576
İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.				-0.516
İşimi severek ve azimle yaparım.				-0.469
Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.				-0.435
İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim.				-0.414
Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.				-0.149

Madde 1: Riske rağmen başarı

Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.
Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim.
Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.
Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.
Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.
İşimde ve çalışmalarımdaya ortaya çıkan değişimlere açığımdır.
Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.
Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldırabiliriz.
Kararlarımın hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.
İşten zorunlu olarak ayrılırsam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.
Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.
Risk almaktan çekinmem
Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim.
Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.

Madde 2: Geleceğe dönük projelerde iş birliği

Arkadaşlarıma değişik iş projelerden söz ederim.
Arkadaşlarımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem
Yeni bir perspektiften bakmama imkân sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.
Yeni bir şeyleri denememe imkân veren projeler üzerinde çalışmayı severim.
Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissedirim.
Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.
Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.
Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.
Denemediklerimi denemekten çekinmem.
Hayatımı dış etkenlere bırakmam

Madde 3: Zorluklarla mücadele

Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.
İşimde geçmiş performansımdan daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım.
İstediğim şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebini genellikle kendi yeteneklerim olduğu düşünürüm.
İşlerimde kendi kararlarım etkilidir.
Kendi işimi kurabilirim.

Madde 4: Özgün düşünceye azimle ulaşma

İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.
Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.
İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.
İşimi severek ve azimle yaparım.
Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.
İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim.
Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.

Tablo 6.14. Maddeler arası korelasyon katsayıları

Madde	1	2	3	4
1	1.000	.248	-.452	-.294
2	.248	1.000	.052	-.059
3	-.452	.052	1.000	.203
4	-.294	-.059	.203	1.000

6.10. Sorunların Analizi

Genel ve kadın olmaya bağlı sorun ortalamaları normal dağılış gösterdiğinden, varyans analizinden yararlanılmıştır.

6.11. Varyans Analizi

Varyans analizi yöntemiyle kadın girişimcilerin sektör, eğitim, ortaklık ve gelir grup ortalamaları aşağıdaki gibidir.

6.11.1. Sektörler

Kadın girişimcilerin faaliyet gösterdiği sektör türünün, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Tablo 6.15).

Tablo 6.15. Genel girişimcilik sorunlarına sektör etkisine ait varyans analizi

	Kareler toplamı	df	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	5,466	3	1,822	3,896	,011
Grup içi	56,580	121	,468		
Toplam	62,046	124			

Hizmet, pazarlama/satış ve üretim imalat sektörlerinde faaliyet gösteren kadın girişimciler, diğer sektörlerde faaliyet gösteren kadın girişimcilerden daha fazla sorun yaşamaktadır (Tablo 6.16).

Tablo 6.16. Genel girişimcilik sorunlarına sektör etkisine ait Scheffe testi

İşletmeniz hangi sektörde?	N	Alt küme	
		1	2
Diğer	6	2.038462	
Hizmet	71		3.011181
Pazarlama/Satış	32		3.012031
Üretim/İmalat	16		3.041850
P		1,000	1,000

6.11.2. Eğitim

Kadın girişimcilerin eğitim düzeyinin, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkili olmadığı görülmektedir (Tablo 6.17).

Tablo 6.17. Genel girişimcilik sorunlarına eğitim etkisine ait varyans analizi

Kareler toplamı	df	MeanSquare	F	P
3,623	5	,725	1,475	,203
58,950	120	,491		
62,573	125			

6.11.3. Ortaklık

Kadın girişimcilerin işletmelerindeki ortaklık türünün, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Tablo 6.18).

Tablo 6.18. Genel girişimcilik sorunlarına ortaklık etkisine ait varyans analizi

	Kareler toplamı	df	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	9,523	3	3,174	7,300	,000
Grup içi	53,050	122	,435		
Toplam	62,573	125			

Ortaksız işletme sahibi olan kadın girişimciler ortaklı işletmelerden daha az sorunla karşılaşmaktadır (Tablo 6.19).

Tablo 6.19. Genel girişimcilik sorunlarına ortaklık etkisine ait Scheffe testi

İşletme ortağınız	N	Alt küme	
		1	2
Yok	48	2.618484	
Akraba	6	2.983590	2.983590
Eş/Arkadaş	68	3.182123	3.182123
Diğer	4		3.336538

6.11.4. Gelir

Kadın girişimcilerin gelir düzeyinin, karşılaştıkları sorunlar üzerinde etkili olmadığı görülmektedir (Tablo 6.20).

Tablo 6.20. Genel girişimcilik sorunlarına gelir etkisine ait varyans analizi

	Kareler toplamı	Df	Kareler ort.	F	P
Gruplar arası	2,602	4	,651	1,313	,269
Grup içi	59,970	121	,496		
Toplam	62,573	125			

6.12. Kadın Olma

6.12.1. Sektörler

Kadın girişimcilerin faaliyet gösterdiği sektörün, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkili olmadığı görülmektedir (Tablo 6.21).

Tablo 6.21. Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklanmasına sektör etkisine ait varyans analizi

	Kareler toplamı	Df	Kareler ort.	F	P
Gruplar arası	1,233	3	,411	,619	,604
Grup içi	80,354	121	,664		
Toplam	81,587	124			

6.12.2. Eğitim

Kadın girişimcilerin eğitim düzeyinin, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkili olmadığı görülmektedir (Tablo 6.22).

Tablo 6.22.Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklanmasına eğitim etkisine ait varyans analizi

	Kareler toplamı	Df	Kareler ort.	F	P
Gruplar arası	5,141	5	1,028	1,613	,162
Grup içi	76,499	120	,637		
Toplam	81,640	125			

6.12.1. Ortaklık

Kadın girişimcilerin işletmelerindeki ortaklık şeklinin, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Tablo 6.23).

Tablo 6.23. Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklanmasına ortaklık etkisine ait varyans analizi

	Kareler toplamı	Df	Kareler ort.	F	P
Gruplar arası	6,039	3	2,013	3,248	,024
Grup içi	75,601	122	,620		
Toplam	81,640	125			

Ortaksız işletme sahibi olan kadın girişimciler ortaklı işletmelere göre sorunların kadın olmaktan kaynaklandığına inanmaktadır (Tablo 6.24).

Tablo 6.24. Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklı olmasına eğitim etkisinin Scheffe testi

İşletme ortağınız	N	Alt küme	
		1	2
Yok	48	2.068109	
Akraba	6	2.403846	2.403846
Eş/Arkadaş	68	2.420249	2.420249
Diğer	4		3.076923

6.12.2. Gelir

Kadın girişimcilerin işletmelerinden elde ettikleri gelirin, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Tablo 6.25).

Tablo 6.25. Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklanmasına gelir etkisine ait varyans analizi

	Kareler toplamı	Df	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	8,082	4	2,021	3,324	,013
Grup içi	73,558	121	,608		
Toplam	81,640	125			

0-5000 TL arasında gelire sahip olan kadın girişimciler daha yüksek gelirli kadın girişimcilere göre sorunların kadın olmaktan kaynaklandığına inanmaktadır (Tablo 6.26).

Tablo 6.26. Girişimcilik sorunlarının kadından kaynaklı olmasına gelir etkisinin Scheffe testi

Kadın girişimcinin gelir düzeyi (TL/ay)	N	Alt küme	
		1	2
50001'den fazla	4	1.701923	
10001-20000	21	1.989011	1.989011
5001-10000	30	2.111538	2.111538
20001-50000	7	2.340659	2.340659
0-5000	64		2.535457
P		,093	,153

6.13. Kadın Olamaya Dayalı Sorunlar

Bu bölümde kadın girişimcilerin karşılaşılabilecekleri sorunları sorun olarak görüp görmedikleri ve bu sorunların kadın olmaya dayalı olup olmadığı analiz edilmiştir. Bağımsızlık testinde hipotez Ki kare (1) = 18.4123 (p = 0.000) olduğundan

reddedilmiştir. Buna göre, kadın girişimcilerin karşılaşılabilecekleri sorunları sorun olarak görüp görmedikleri ile bu sorunların kadın olmaya dayalı olup olmadığı arasında bir bağlantı olduğu anlaşılmaktadır.

Genel sorunlar ile ilgili yapılan analizlerde şu sonuçlar bulunmuştur;

- Tek başına girişimcilik yapan kadınların işletmeleriyle ilgili daha az sorun yaşadığı
- Çocuk sayısı daha fazla yapan kadınların işletmeleriyle ilgili daha fazla sorun yaşadığı
- Gelir düzeyi en düşük (5000 TL ve altı) olan işletmelerin daha fazla sorun yaşadığı anlaşılmaktadır.

İki değişkenli Probit tahminlemesinin sorunların kadın olmaktan kaynaklandığı bölümünde, ortaksız girişim, üniversite eğitimi ve 5000 TL ve daha az gelirli işletme olma değişkenleri istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur. Buna göre:

- Tek başına girişimcilik yapan kadınların işletmeleriyle ilgili sorunların kadın olmaktan kaynaklandığına çok ortaklı olanlardan daha az inandığı
- Üniversite eğitimi kadın girişimcilerin işletmeleriyle ilgili sorunların kadın olmalarından kaynaklandığına diğer eğitim düzeylerindeki kilerden daha az inan yaşadığı
- Gelir düzeyi en düşük (5000 TL ve altı) olan işletmelerin daha fazla gelire sahip işletmelere göre sorunların kadın olmaktan kaynaklandığına daha fazla inandığı görülmektedir.

Tablo 6.27. İki değişkenli Probit tahmin sonuçları (n = 97)

Değişken	Katsayı	StHata	z
Genel sorunlar			
Sabit	-0.463266	0.519499	-0.8918
Çalışansayısı	0.00223369	0.00412983	0.5409
Ortaksız	-0.770958*	0.317730	-2.426
Evli	0.00102998	0.940956	0.001095
CocukSayısı	0.249405	0.148345	1.681
Üniversiteeğitimi	-0.166875	0.292146	-0.5712
Lisansüstüeğitimi	0.469040	0.897970	0.5223
5000 TL vedahaazgelirli	0.759817*	0.303467	2.504
Kadın olmaktan kaynaklanan sorunlar			
Sabit	-1.19341*	0.546233	-2.185
Çalışansayısı	-0.0120512	0.0126878	-0.9498
Ortaksız	-0.962236*	0.454279	-2.118
Evli	-7.11709	1.08088e+07	-6.585e-007
CocukSayısı	0.242114	0.154679	1.565
Üniversiteeğitimi	-0.599065	0.359549	-1.666
Lisansüstüeğitimi	-5.94458	990362	-6.002e-006
5000 TL vedahaazgelirli	0.605186	0.364433	1.661
Log-likelihood	-87.64215	rho	0.985455***

* $\alpha=0.10$ için anlamlı, *** $\alpha=0.01$ için anlamlı

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi, kadın girişimcilerin başarısını etkileyen faktörlerin belirlenip, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlara çözüm önerilerinin üretilmesi ve ülkemizde kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda yapılan istatistiksel analizlerden aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Sorunların genel ortalaması ve kadın olmaktan kaynaklanan sorunlar değişkenleri normal dağılışı göstermiştir
- Ölçek için uygulanan Cronbach alfa değeri, eşik değer kabul edilen 0.70'ten büyük olduğundan, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu anlaşılmaktadır
- Bartlett testi istatistiki açıdan anlamlı olduğundan değişkenlerin faktör analizine uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu, değişkenlerin tutarlı olduğu sonucunu da vermektedir. Toplam varyansın en az %50'sini karşılayan faktör sayısı 4 olarak bulunmuştur. Bu nedenle girişimcilik ölçeğine 36 ifadenin 4 faktör altında toplanabileceğine karar verilmiştir.
- Kadın girişimcilerin dörtte üçü evli, yarısı lisans ve daha üstü eğitilmiş, %56.8'i hizmet sektöründe, yarıdan fazlası eş-arkadaş ortaklı, yaklaşık yarısı 5000 TL/ay gelirli ve dörtte üçü mevcut girişiminde zarar etmiştir
- Kadın girişimcilerin genel olarak en önemli sorunu ev, eş ve çocuklarıyla ilgilidir. İkinci en önemli sorunları, faaliyet gösterdikleri bölgeye özgü hususlar; üçüncü en önemli sorunları ülkedeki ekonomik durumdur. Kadınlar bu sorunları oldukça önemli olarak değerlendirmektedir.
- Kadın girişimcilerin kadın olmaktan kaynaklanan en önemli sorunu ev, eş ve çocuklarıyla ilgilidir. Kadın girişimciler bu sorunu oldukça önemli seviyesinde görmektedir. İkinci en önemli sorunları, faaliyet gösterdikleri bölgeye özgü hususlar; üçüncü en önemli sorunları ülkedeki ekonomik durum, kredi ve ek kaynak teminidir.
- Kadın girişimcilerin genel ve kadın olmaktan kaynaklanan sorunları arasındaki korelasyon katsayısı 0.404 olarak hesaplanmıştır. 0.01 düzeyinde istatistiki açıdan anlamlı olan bu korelasyon katsayısı, genel ve kadın olmaktan kaynaklanan sorunlar arasında orta dereceden daha düşük bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Diğer bir ifadeyle, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların bir kısmı kadın olmalarından kaynaklanmakla birlikte orta derecenin altında kalmaktadır.

- Kadın girişimciler, kadınlara özgü özellikler arasından birinci sıraya detaycı olmalarını, ikinci sıraya özverili olmalarını ve üçüncü sıraya planlı olmalarını koymaktadır. Kadın özelliklerinin sıralanmasında, kadın girişimcilerin uzlaşma göstermedikleri görülmektedir.
- Kadın girişimciler en fazla ürün kalitesi hedeflerinin belirlenmesine önem vermektedir. Kadın girişimcilerin tüm plan ve hedeflere büyük ölçüde önem verdiği anlaşılmaktadır. Ancak kadın girişimciler arasında planlı çalışmaya ilişkin önceliklerin sıralamasında hemen hemen hiç uzlaşma yoktur.
- Kadın girişimcilerin faaliyet gösterdiği sektör türünün, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Hizmet, pazarlama/satış ve üretim imalat sektörlerinde faaliyet gösteren kadın girişimciler, diğer sektörlerde faaliyet gösteren kadın girişimcilerden daha fazla sorun yaşamaktadır.
- Kadın girişimcilerin eğitim düzeyinin, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkili olmadığı görülmektedir.
- Kadın girişimcilerin işletmelerindeki ortaklık türünün, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkili olduğu görülmektedir.
- Ortaksız işletme sahibi olan kadın girişimciler ortaklı işletmelerden daha az sorunla karşılaşmaktadır.
- Kadın girişimcilerin işletmelerindeki ortaklık şeklinin, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkili olduğu görülmektedir.
- Ortaksız işletme sahibi olan kadın girişimciler ortaklı işletmelere göre sorunların kadın olmaktan kaynaklandığına inanmaktadır.
- Kadın girişimcilerin işletmelerinden elde ettikleri gelirin, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkili olduğu görülmektedir.
- Tek başına girişimcilik yapan kadınların işletmeleriyle ilgili daha az sorun yaşadığı
- Çocuk sayısı daha fazla yapan kadınların işletmeleriyle ilgili daha fazla sorun yaşadığı
- Gelir düzeyi en düşük (5000 TL ve altı) olan işletmelerin daha fazla sorun yaşadığı anlaşılmaktadır.

Çalışmanın hipotezleriyle ilgili sonuçlar aşağıda gibidir:

Hipotez	Karar
H _{A1} : Genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.	Kabul
H _{A2} : Çocuk sayısının etkisi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.	Kabul
H _{A3} : Kişisel girişim deneyimi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.	Kabul
H _{A4} : İşletmede çalışan sayısının etkisi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.	Kabul
H _{A5} : Kadın girişimcinin gelir düzeyinin etkisi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.	Kabul
H _{A6} : Kadın girişimcinin eğitim düzeyinin etkisi çıkarıldığında genel sorunlarla kadın olmaya dayalı sorunlar arasında ilişki vardır.	Kabul
H _{A7} : Kadın girişimcilerin eğitim düzeyi, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkilidir	Red
H _{A8} : Kadın girişimcilerin ortaklık türü, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkilidir	Kabul
H _{A9} : Kadın girişimcilerin gelir düzeyi, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkilidir	Red
H _{A10} : Kadın girişimcilerin faaliyet gösterdiği sektör türü, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkilidir	Red
H _{A11} : Kadın girişimcilerin eğitim düzeyi, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkilidir	Red
H _{A12} : Kadın girişimcilerin ortaklık türü, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkilidir	Kabul
H _{A13} : Kadın girişimcilerin gelir düzeyi, karşılaştıkları sorunların kadın olmaya dayalı olması üzerinde etkilidir	Kabul
H _{A14} : Tek başına girişimcilik yapan kadınların işletmeleriyle ilgili daha az sorun yaşamaktadır	Kabul
H _{A15} : Çocuk sayısı daha fazla olan kadınlar işletmeleriyle ilgili daha fazla sorun yaşamaktadır	Kabul
H _{A16} : Gelir düzeyi daha düşük olan işletmeler daha fazla sorun yaşamaktadır	Kabul
H _{A17} : Tek başına girişimcilik yapan kadınlar çok ortaklı olanlara göre daha az kadın olma kaynaklı sorun yaşar	Kabul
H _{A18} : Üniversite eğitilmiş kadın girişimciler daha az kadın olma kaynaklı sorun yaşar	Kabul
H _{A19} : Geliri düşük kadın girişimciler daha çok kadın olma kaynaklı sorun yaşar	Kabul

Girişimcilik bir bölgenin ve toplumun gelişiminde her zaman önayak olur. Kadınların bir toplumda evlerine hapsedilip beklemeleri yerine onların toplumda ve iş hayatında etkin olmaları o toplumun kalkınmasında önemli rol oynar. Bu bağlamda Batman ilinde kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi, kadın

girişimcilerin başarısını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlara çözüm önerilerinin üretilmesi ve ülkemizde kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla gerçekleştirilen araştırma sonunda elde edilen sonuçlar kadın girişimciliğinin ilerlemesi anlamında faydalı olacaktır.

Yapılan araştırmada kadınların evli olması veya lisans eğitimi almaması onların girişimci olmaları önünde engel olmamıştır. Kadınların girişimde bulundukları sektörlerin yarısının hizmet sektörü olması kadınların uzmanlık alanı olabileceğİ gibi bölgesel faktörlerde olabilir. Özellikle sanayinin az geliştiğİ yerlerde cinsiyet ayrımı fark etmeksizin hizmet sektörleri en yaygın iş sektörü olabilmektedir. Fakat kadınların başka sektörlerde de girişimci olmaları verilecek teknik eğitimler ile sağlanabilir.

Araştırma bulgularında kadınların ev, eş ve çocuklarıyla ilgili sorunları dile getirdikleri görülmüştür. Kamu çalışanlarında sağlanan annelik izni gibi temel haklar bazen kendi iş yerinde mümkün olmayabilmektedir. Bu bağlamda ilgili bakanlıklar ile yapılacak olan anlaşmalar ile girişimci kadınların çocuklarının kreş gibi yerlerde bırakabilmeleri sağlanabilir. Kadınlar ayrıca girişimcilik gösterdikleri alanlardaki sorunları önemsemektedirler. Bu bağlamda karşı cinsleri kadar evi bırakıp şehir dışı yapılan fuar ve eğitimlere katılmaları zor olabilir. Bu bağlamda iş alanlarında yenilikleri takip edemeyebilirler. Bunun aşılması için ticaret sanayi odaları veya esnaf sanatkârlar odası gibi kuruluşların desteğİ ile iş yerinde eğitim veya yeniliklerin bölgeye getirilmesi sağlanabilir.

Araştırmaya katılan girişimci kadınlar işleri için gerekli kredi ve ekonomik desteğİ göremediklerini ifade etmişlerdir. Bu sorunun aşılması için kadın girişimciler için pozitif ayrımcılık yapıp kamu bankaları bu anlamda destekçi olabilir.

Kadınların kadınlara özgü özellikler olarak detaycı olmalarını, özverili olmalarını ve planlı olmalarını koymaktadır. Bu özellikler işletmeler için olumlu katkı sağlayacağı gibi olumsuzluklara da sebep olabilir. Bu bağlamda bu önemli özelliklerin değerlendirilmesi için şirketlerin kurumsallaşmaları sağlanabilir.

Hizmet, pazarlama/satış ve üretim imalat sektörlerinde faaliyet gösteren kadın girişimciler, diğİer sektörlerde faaliyet gösteren kadın girişimcilerden daha fazla sorun yaşamaktadır. Bunun nedenlerin daha iyi anlaşılması için yerinde ve gözlem yolu ile yapılacak olan nitel araştırma ile konu aydınlığa kavuşturulur. Bu bağlamda yapılacak çalışmalar kadınların iş dünyasındaki yerine katkı sağlar.

Kadınların eğitim düzeyinin, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkili olmadığı sonucu ayrıca bazı sorunların formal eğitim merkezli olmadığını göstermektedir. Bu anlamda yapılacak detaylı çalışmalar ile bu sorunlar incelenebilir. Bu incelemeler sonucunda meslek edinme alanında araştırma yapan bilim insanlarına ve kamu kurum ve kuruluşlarına yol gösterici olabilir.

Ayrıca kadın girişimcilerin işletmelerindeki ortaklık türünün, girişimcilerin karşılaştığı sorunlar üzerinde etkili olduğu sonucunda kurumsallaşmanın eksiliğinin bir sonucu olabilir. Bu ve benzer problemlerin aşılması için uzmanlardan gerekli destekler sağlanmalıdır.

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar kadınların iş dünyasında yer almaları ve girişimcilikte bulunmaları için önem arz etmektedir. İş yerlerine ‘kadın eli değmesi’ üretimde ve hizmet sektöründe gerekli olan estetik için kaçınılmazdır. Bunun yanında karşı cinsleri gibi kendi ekonomik kazanımlarını elde etmek için girimcilikte bulunma cesaretini gösteren iş kadınları ile yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular gelecekte bu konuda yapılacak olan araştırmalara yol gösterici olacaktır. Ayrıca girişimci olmak isteyen kadın veya erkeklerin yaşanabilecek sorunları önceden görüp hazırlıklı olmaları profesyonel olarak gereklidir. Bu çalışma bu bağlamda, alana ve iş dünyasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alpugan, O. (1996). İşletme Bilimine Giriş. Trabzon: Derya Kitabevi.
- Alpugan, O. (1998). Küçük İşletmeler: Kavramı, Kuruluşu ve Yönetimi. 3. Baskı. İzmir: Per Yayınları.
- Akpınar, S. (2009). Girişimciliğin Temel Bilgileri. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Arat, N. (1986). Kadın Sorunu. İstanbul: Say Yayınları.
- Arıkan, S. (2002). Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Ankara: Siyasal Kitabevi,
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri, Doğu Üniversitesi Dergisi, (6), s. 1-11.
- Aşkın, A., Nehir, S. Ve Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi. 6(2). s.55-72.
- Atasoy (2009). Kendinizin Patronu Olmak: Girişimcilik, Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Ayaz, N. (1993). “Türkiye’de Çalışan Kadınların Sorunlarına Yönelik Bir İnceleme: Tekstil İşkolundan Örnekler, 9 Eylül Ün. İkt. İdr. Bil. Fak. Dergisi, 8(1), s.175-191.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (1), s.139-160
- Aytaç, Ö., İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (18), s. 101-120.
- Balaban, S. (2018). Kriz Yönetiminde Liderlik ve Liderlik Özelliklerinin Kriz Yönetimine Etkisi Üzerine Bir Araştırma, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Balcı, M. Ve Tuzak, M. (2017). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Nezihe Muhiddin Özelinde Türk Kadınlarının Siyasi Hakları İçin Mücadelesi. Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi,(1), s. 43-51.
- Başaran. İ. (1991). Örgütsel Davranış, Ankara: Gül Yayınevi.
- Baysal. H. (2017). Osmanlı’da Kadın Memureler İçin Motivasyon Uygulamaları: Bank-ı Osmani-i Şahane, Dersaadet Telefon Anonim Şirketi Osmaniyesi ve Kadın Birinci İşçi Taburu Üzerine Bir İnceleme, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (29), s.339-352.

- Bedük, A. (2005). Türkiye’de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar, C.3 S. 12 S106-117
- Belet, H., N. (2013). Kriz Olgusuna Yönelik Algıya ve Kadın İşgücüne Etkisi, Gazi Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Dergisi, s.1-28.
- Bozkurt, Ö. (2006); “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İbrahim Bodur Girişimcilik Uygulama ve Araştırma Merkezi, Cilt 1, Sayı 2, s. 94-111.Çanakkale
- Brockhaus, Robert H. (1980). “Risk Taking Propensity of Entrepreneurs”, Academy of Management Journal, Vol. 23, No: 3, pp. 509-520
- Brush Cg, De Bruin A, Welter F. (2009). A Gender-Aware Framework for Women's Entrepreneurship, International Journal of Gender and Entrepreneurship, 1(1),8-24
- Busenitz, L. W. Ve Barney, Jay B. (1997); “Differences Between Entrepreneurs and Managers in Large Organizations.
- Cabar, H (2006). Türkiye’de Girişimcilik Faktörünün Oluşmasında Etkili Faktörler ve Denizli Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Candan, H. (2014) Osmanlıdan Günümüze Türk Topraklarında Girişimcilik Serüvenine Dair Bir Değerlendirme.Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniveristesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
- Can, H. (2002). Organizasyon ve Yönetim, Ankara: Siyasal Kitap Evi
- Can, Y. ve Karataş, A. (2007). Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği. Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı, s.251-261.
- Cooper, S. (1967). The Antecedents of Self-Esteem, San Fransisco, W. H. Freeman, USA.
- Çakıcı, A. (2006). Mersin’deki Kadın Girişimcilerin İş Yaşamını Etkileyen Faktörler, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 8(4), s. 54-78
- Çelebi, N. (1997), Turizm Sektöründe Küçük İşyeri Örgütlerinde Kadın Girişimciler, Ankara.

- Çelik, C., ve Özdevecioğlu, M. (2001). Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma, Orta Anadolu Kongresi, Nevşehir, s.494
- Çelik, A. ve Akgemci, T., (2007), Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler, 2. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çelik, A. ve Akgemci, T., (1998) Girişimcilik Kültür ve KOBİ'ler, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çevik, E. (2006). Girişimcilerin, Girişimcilik Tipleri ile Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çitçi, O. (1982). Kadın Sorunu ve Kamu Kesiminde Kadın, Ankara: Todaie Yayınları.
- Çokgezen, M. (2000). New Fragmentations and New Cooperations in the Turkish Bourgeoisie. Environment and Planning: Government and Policy, 18, s.529.
- Davidsson, P. (1995); Determinants of Entrepreneurial Intentions Paper Prepared for The RENT IX Workshop, Italy, http://eprints.qut.edu.au/-2076/1/RENT_IX.pdf, s. 23-24
- Demircan, N. (2000). Girişimcilik ve Girişimcilerin Kişilik Özellikleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Gebze.
- Demir, N. (2015) Türkiyede Girişimcilik ve Kadın, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi, (315).
- Demir, E., (2002); "Kişilik Özelliklerinin Girişimciliğe Etkisi", (Yüksek Lisans Tezi), Gebze Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.
- Demirel, Erkan, T. ve Tikici, M., (2004). Kültürün Girişimciliğe Etkileri, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Elâzığ, s.49-58
- Deniz, Z. (2006). Kişilik Dinamikleri ve Stresle Baş Etme, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dhaliwal, S. (1998); Silent Contributors: Asian Female Entrepreneurs and Women in Business, Women's Studies International Forum, 21,(5), 463-474.
- Dhillon P.K., (1993). Women Entrepreneurs. Blaze Publishers and Distributors PVT DPT, (2007). KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2007-2009), Devlet Planlama Teşkilatı, s. 23.
- Dursun, B. http://personel.klu.edu.tr/dosyalar/kullanici/bahtiyar.dursun/dosyalar/dosya_ve_belgeler/Dursun_B_girisimcilik_ders_notu_gozden%20gecirilmis.pdf

- Ecevit, Y. (1993). Kadın Girişimciliğin Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi. Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli., Bildiriler ve tartışmalar. (Ed: Aypar Altınel). Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. Eğitim Serisi, Yayın No:74, Ankara: Şafak Matbaacılık Ltd. Şti, s. 24.
- Ecevit, Y. (2007). Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım Uluslararası Çalışma Ofisi (ILO), Ankara.
- Emre. S. (2007). Girişimcilik Kültürü: Hofstede’in Kültür Boyutlarının Malatya Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya
- Erdoğan, N. (2000). Otobiyografilerin Analizi Yoluyla Girişimci İş adamlarının Kariyer Gelişimi Hakkında Bir İnceleme, 8. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Erciyes Üniversitesi, Nevşehir, s. 95-108.
- Erdun, Ş (2011). Kadın Girişimcilerin Risk Alma Eğilimi ve Kendine Güven Özellikleri Üzerine Bir Çalışma: Zonguldak Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak
- Eren, E. (2001). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Ersarı, P. (2015). Kadın Girişimcilerde Girişimcilik Özellikleri ve Liderlik Tarzlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi), Gebze Teknik Üniversitesi. Gebze.
- Ewing, Robert L. (2005); A Risk Worth Taking Best’s Review. Journal of Development Entrepreneurship, 105, (11), s.6.
- Gerber, Michael E. (2008); Girişimcilik Tutkusu, Küçük İşletmeler Niçin Batar, Nasıl Büyür, (Çev: Tayfur Keskin), İstanbul:Sistem Yayıncılık.
- Gödek, D. B. (1994). Türkiye’de Küçük Girişimci Profili ve Ostim Örneğinde Küçük Girişimcinin Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gök, A. ve Özsoy. Z. (2000). Doksanlı Yılların Yeni Kahramanları: Türkiye’de Girişimci Kadın Profili, 8. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Nevşehir.
- Gökdemir, A. (1995). Türkiye’de Kadın İşgücü. (Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Gözek, S. (2006). Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri ve Girişimci Adaylarına Sağlanan Destekler. (Yüksek Lisans Tezi), Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Güney, S. (2006). “Kadın Girişimciliğe Genel Bakış”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 1(1), s.26.
- Güney, S (2008) Girişimcilik: Temel kavramlar ve bazı güncel konular. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güney, S., Yalçın, Ö. ve Çetin, A. (2006). Girişimcilik ve Kültür”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi. 1(2), s.53-77.
- Gürdoğan, N. (2008). Girişimcilik ve Girişim Kültürü, İstanbul: İGİAD Yayınları.
- Gürol, M. A, (2000). Türkiye’de Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi: Fırsatlar, Sorunlar, Beklentiler ve Öneriler, Ankara: Atılım Üniv., Yay.
- Gürol, M. A, (2006). Küresel Arena’da Girişimci ve Girişimcilik, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gürsel, S., Uysal, G. ve Dinçer, M, A. (2009). Kriz Kadınları Kendi İşini Kurmaya Zorluyor. Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi Araştırma Notu 034.Nisan <https://betam.-bahcesehir.edu.tr/wpcontent/uploads/2009/04/ArastirmaNotu034.pdf> (Erişim Tarihi: 12.04.2019).
- Hegarty, J., (2015). Yaratıcılık.. (Çev.,:İclal Büyükdevrim Özçelik), Ankara: Mediacat Yayıncılık.
- Hisrich, R., Michael P. Peters ve Dean A. S. (2005); Entrepreneurship, McGraw-Hill/Irwin, Iss. 6, USA.
- İbicioğlu, H., Taş, S. ve Özmen, İ. (2010). Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 2(1), 53-74.
- İlhan, S. (2004); Girişimcilik ve Sosyo-Ekonomik Süreçteki Rolü, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, s.70-75.
- İlter, B. (2008) Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagider Örneği, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- İlter, B., (2010). Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagider Örneği, 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.

- İŞKUR, (2019). <https://www.iskur.gov.tr/haberler/1-5-yilda-3-bin-500-kadin-istihdam-edilecek/>
- İraz, R., (2005) Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler. Konya: Çizgi Kitapevi.
- İyicil, A., (2006). Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Türkiye'deki Kadın Girişimciliğinin İrdelenmesi ve Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Jenkins, H. ve Katırcıoğlu, S., (2009); "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Kadınlara Ait İşletmelerin İş Performansını Etkileyen Faktörler", Kadın/Women 2000, 8(2), s.56-79.
- Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (2019) <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/-pages/kadina-yonelik-aileicisiddetarastirmasi/2014-yili-arastirmasi.pdf>
- Kalkan, N, Kaplan, T. ve Nas, İ., (2018) 26.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Karadeniz Teknik Üniversitesi.Trabzon
- Kalkınma Bakanlığı, 9. Kalkınma Planı: 2007-2013, Ankara.
- KAGİDER, (2019). <https://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkinda/kagider-hakkinda>
- Kapu, H. (2001). Orta ve Güneydoğu Anadolu'da Yaşayan Girişimci/Yöneticilerin Yaşam ve Girişimcilik Değerleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karabulut, A. (2009); Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 26(1), s. 331-356.
- Karateke, G. (2006). Kadınları Girişimciliğe İten Faktörler, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, N. ve Peçen, Ü., (1996); Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları, İstanbul: EGS Bank Yayınları.
- Kazgan G. (2002). Tazimattan 21.Yüzyıla Türkiye Ekonomisi, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- KEDV, (2019). <http://www.kedv.org.tr/hakkimizda/>
- KEİG, (2019). Türkiye'de Kadın Emegi ve İstihdamı Sorun Alanları ve Politika Önerileri II Mayıs 2013 KEİG

- Keskin, S., (2014) Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Durumu, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 9(1), s.64-76.
- Keskin, S. (2017). Kadın ve Erkek Girişimciler Arasındaki Farklar, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergisi, 1(1), s.1-13.
- Kihlstrom, R. E. ve Jean JacquesLaffont (1979); A General Equilibrium Entrepreneurship Theory of Firm Formation Based on Risk Aversion, *Journal of PoliticalEconomy*, 87(7), s.719-748.
- Kılınç. N. Ş., (2015). Küresel Eğilimler Çerçevesinde Kadın İstihdamı, Emek ve Toplum HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 4(9), s.121-135.
- Kocacık, F. ve Gökaya, V. B., (2005), Türkiye’de Çalışan Kadınlar ve Sorunları,” C.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi, 6(1): s.195-219.
- Koç, E, S., (2005) Kadın Girişimciler Kavramı ve Serbest Meslek Mensubu Kadın Girişimcilere İlişkin Konya İlinde Uygulamalı Bir Araştırma.(Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Koray, M., (2000). Sosyal Politika, Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Konan, B. (2010). Türk Kadınının Siyasi Hakları Kazanma Süreci, Politikada Kadın Paneli, 9 Aralık 2010
- KOSGEB, <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/187/2011-2013-kobi-stratejisi-ve-eylem-plani>
- KSGM, (2019). <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uploads/pages/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-plani-2018-2023/kgsbep-2018-2023-web.pdf>
- Kuratko, Donald F. ve Richard M. Hodgetts (1995); Entrepreneurship, London: Dreyden Pres.
- Kutunis, R. Ö. ve Alpaslan, S. (2006). Girişimci ve Yönetici Kadınların Profili Farklı mıdır? Afyon Kocatepe Üniversitesi İBF Dergisi, 8(2), s.139-153.
- Kutunis, R. Ö. ve Hancı, A., (2004). Kadın Girişimcileri Kişisel Özgürlük Algılamaları. 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi. Osmangazi Üniversitesi İİBF. s.457-464.
- Kutunis. R.Ö. (2003) Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü: Kadın Girişimciler, 11. Ulusal Yönetim Organizasyon Kongresi, Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Küçük, O. (2005). Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi (2. Basım) Ankara: SeçkinYayımları.
- Küçük, O. (2011). Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi (5. Basım), Ankara: Seçkin

Yayınları.

- Küçük, O. (2014). Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi (7. Basım), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Lafuente, A. ve Vicente, S. (1989); “Types of Entrepreneurs and Firms: The Case of New Spanish Firms”, *Strategic Management Journal*, 10(1), s. 17-30.
- Low, M. B. ve Macmillan, Ian C. (1988). “Entrepreneurship: Past Research and Future Challenges”, *Journal of Management*, 14(2).
- Lumpkin, G. T. ve Erdoğan, B., (1996). “If Not Entrepreneurship, Can Psychological Characteristic Predict Entrepreneurial Orientation-A Pilot Study”, Department of Managerial Studies College of Business Administration University of Illinois at Chicago, <http://usasbe.org/knowledge/proceedings/proceedingsDocs/USASBE1999proceedings-lumpkin.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.08.2019).
- Marangoz, M., (2013). Girişimcilik. 2. Baskı. İstanbul: Beta Basım.
- Markman, G. D. ve Baron. R. A., (2003); “Person-Entrepreneurship Fit: Why Some People Are More Successful as Entrepreneurs Than Others”, *Human Resource Management Review*, 13(2), s. 281-301.
- Masters, R. ve Robert M., (1988); “Sex Differences and Risk Taking Propensity of Entrepreneurs”, *Journal of Small Business Management*, 26.
- Mcclelland, David C., (1965). Achievement Motivation Can Be Developed, *Harvard Business Review*, 43(6).
- Memiş, H., Paksoy, M ve Paksoy, S., (2007). Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi: Gap Bölgesinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, s.137-152.
- Minibaş, T. (2006). Türkiye’de Kalkınma Sürecinde Kadın İşgücü. Aydınlanmanın Kadınları. İstanbul: Cumhuriyet Yayınları.
- Miran, B. (2018a). *Genel İstatistik*. Lambert Academic Publishing.
- Miran, B. (2018b). *Ekonometri*. Lambert Academic Publishing.
- Moore, Lori L., Dustin K. G. ve Rotter, C. (2010). “Using Achievement Motivation Theory to Explain Student Participation in a Residential Leadership Learning Community”, *Journal of Leadership Education*, 9(2), s. 22-33

- Morgan, C.T. (1993). Psikolojiye Giriş, (Çev.: Hüsni Arıcı vd.), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Müftüoğlu, T., ve Durukan, T. (2004). Girişimcilik ve KOBİ'ler, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Müftüoğlu, T. (1997). Cumhuriyet Dönemi Türk Girişimciliği, Fikirleri Dergisi, 9, s.27-59.
- Narin, M, Marşap, A., ve Gürol, M. (2006). Global Kadın Girişimciliğinin Maksimizasyonunu Hedefleme: Uluslararası Arenada Örgütlenme ve Ağ Oluşturma, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, s.65-78.
- OECD. (2019). <https://data.oecd.org/inequality/women-in-politics.htm>
- Oosterbeek, H., Mirjam C. Praag, V. ve Ljsselstein, A. (2008). The Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurship Skills and Motivations. Tinbergen Institute Discussion Paper, s. 1-2.
- Önce, G. A. Marangoz, M. ve Erboy, N. C. (2014) International Conference On Eurasian Economies. Beykent Üniversitesi.
- Önder, N. (2013). Türkiye’de Kadın İşgücünün Görünümü ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi, 1(1), s.35-61.
- Önderman, M. (2001). Türkiye’de Tekilci Kültür, Hukukilik ve Armağan Ekonomisi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (25), s. 157-206,
- Örücü, E., Kılıç, R., ve Kılıç, T. (2007). Cam Tavan Sendromu ve Kadınların Üst Düzey Yönetici Pozisyonuna Yükselmelerindeki Engeller: Balıkesir İli Örneği, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., 14(2), s.118-135.
- Özalp, Ş. (1971). Küçük İşletmeler. Ankara: İTİA Yayınları.
- Özdamar. H. İ. (2007). Kuruluş Yeri Seçiminde Görünmeyen Maliyetlerdeki Eğilimin Belirlenmesinde Kullanılan Bir Yaklaşım Kullanılan Bir Yaklaşım, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, (2), s.128-133.
- Özdevecioğlu, M. ve Karaca, M. (2015). Girişimcilik ve Girişimci Kişilik Kavram ve Uygulama, Konya.
- Özen Kutanis, R., Bayraktaroğlu, S. (2002). Anadolu Sanayiinin Gelişmesinde Kadın Girişimciler, II. Ulusal Orta Anadolu Kongresi, Niğde.

- Özer, A. (2017). İç Girişimcilerin Örgütsel Bağlılını Etkileyen Faktörler: Girişimci Özellikleri ve İç Girişimcilik İklimi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Özgen, H. (1987). Üretim Yönetimi. Adana: Bizim Büro Basım Evi.
- Özkalp, E. (2000). Kamu ve Özel Sektör Örgütlerinde Risk Kültürü ve Karşılaştırmalı Bir Uygulama, 8. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Nevşehir.
- Özkalp, E., Cengiz, E., ve Aytül, A. (2003). İşyerinde Duygular ve Yönetimi, 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Afyon Kocatepe Üniversitesi 9.9.İ, B.F.s.940-947
- Öztürk, E. (2007). Türk Kadınının Feminizme Bakışı. İstanbul.
- Öztürk, M, D. (2016).Türkiye’de Kadın Girişimcilik; Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Pamuk, Ş. (2005) Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914. Ankara: İletişimYayınları.
- Saray, G. (1993). “Türkiye’de Kadın Girişimciliği”, Kadın Girişimciliği Özendirme ve Destekleme Paneli, Ankara.
- Sipahi, E. (1997). Türkiye’de Girişimcilik ve Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Sosyal, A. (2010). Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Nisan, 5(1), s.84-114.
- Sosyal, A. (2010a). “Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, (65).
- Şahin, E. (2006). Kadın Girişimciliği ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Şekerler H. (2006) Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri, (Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Şenel, O.Z. (2013). Kadınlar ve Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Tekirdağ İli Örneği. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.
- Tatlı, H. ve Koç, B. (2017). “Çalışan Kadın Bakış Açısıyla Kadınların İş ve Aile Yaşamında Karşılaştığı Sorunlar Hakkında Bir Uygulama”, İktisadiyat, 1(1), s. 145-170.

- Tekin, M. (1998). Girişimcilik Kùltürü, İş Fikirleri Dergisi, 2(19).
- TMMOB, (2019) <https://www.tmmob.org.tr/sayfa/cinsiyet-ayrimciligi-hak-kinda>
- TOBB,. <https://www.tobb.org.tr/ozetleTOBB/ozetletobb.pdf>
- Tokgöz, E. (2001). Türkiye'nin İktisadi Gelişme Tarihi (1914-2001), Ankara: İmaj Yayınevi.
- Toksöz, G. (2007) İşgücü Piyasasında Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Analizi ve Bölgeler Arası Dengesizlikler.Çalışma ve Toplum Dergisi, (4), s.57-79.
- Toprak, Z., (1995). İttihat-Terakki ve Devletçilik, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları,
- TOPRAK, Z. (1982). Türkiye'de Milli İktisat (1908-1918), Yurt Yayınları, Ankara.
- TÜİK (2018); <http://www.tuik.gov.tr/ZipGetir.do?id=30707&class=onceki> Erişim Tarihi: (04.01.2019).
- TÜİK (2019) <http://www.tuik.gov.tr/ZipGetir.do?id=30707&class=onceki> Erişim Tarihi: (04.01.2019).
- Türk Dil Kurumu (TDK) <http://sozluk.gov.tr/>
- TÜSİAD, (2002). Türkiye'de Girişimcilik, İstanbul: Yayın No. TÜSİAD-T/2002-12/340.
- Uluköy, M. ve Demirel, C. (2014). Cinsiyetin Girişimcilik Üzerine Etkisi: Erkek Girişimci ve Kadın Girişimciliğın Karşılaştırılmalı Analizi, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, (22), s.47-55.
- Uluyol, O. (2008). Girişimcilikte Alternatif Bir Finansman Modeli Olarak Melek Finansman. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi ÇOMÜ Dergileri. s.46.
- Yaşar, F., (2017). Düzce İlinde Kadın Girişimcilik Profiline Belirlenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Yelkikalan, N. (2006). Başarılı Girişimcilikte Cinsiyetin Rolü: Kadın ve Girişimciler, Girişimcilik Kalkınma Dergisi, (1), s.45-54.
- Yıldırım, H. (2008). Girişimcilik Ateşi ve İş Melekleri, İstanbul: Değışim Yayınları.
- Yılmaz, E., Sünbül, A. M. (2009), Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (21), s.195-203.
- Yöndem, Z, D. (2006); Kişilik Dinamikleri ve Stresle Baş Etme, İstanbul: Morpa Kùltür Yayınları.
- Zihnioğlu, Y (2003). Kadınsız İnkılap (Nezihe Muhiddin, KadınlarHalk Fırkası, Kadın Birliğı), İstanbul: Metis Yayınları.
- Zhang, Z., Zyphur, M. J., Narayanan, J., Arvey, R. D., Chaturvedi, S., Avolio, B. J. ve Larsson, G. (2009). The Genetic Basis of Entrepreneurship: Effects of

Gender And Personality.*Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 110(2), s. 93-107.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Berat EMER
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Diyarbakır 14.02.1992
e-mail : beratabadi@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Burhanettin Yıldız Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	2010
Üniversite	: Dicle Üniversitesi İşletme Bölümü	2016
Yüksek Lisans	:	

UZMANLIK ALANI: Pazarlama

YABANCI DİLLER: İngilizce Orta Seviye

BATMAN'DA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİ

ORIJINALLIK RAPORU

% **7**

BENZERLİK ENDEKSİ

% **7**

İNTERNET
KAYNAKLARI

% **3**

YAYINLAR

%

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

TÜM KAYNAKLARI EŞLEŞTİR (SADECE SEÇİLİ OLAN KAYNAĞI YAZDIR)

%4

★ AKSEL, İbrahim and BAĞCI, Zübeyir. "Girişimcilik Eğilimi; Bir Kamu Üniversitesinin İİBF'sinde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinde Bir Araştırma", Karabük Üniversitesi, 2016.

Yayın

Alıntıları çıkart

Bibliyografyayı Çıkart

Kapat

üzerinde

Eşleşmeleri çıkar

< %1